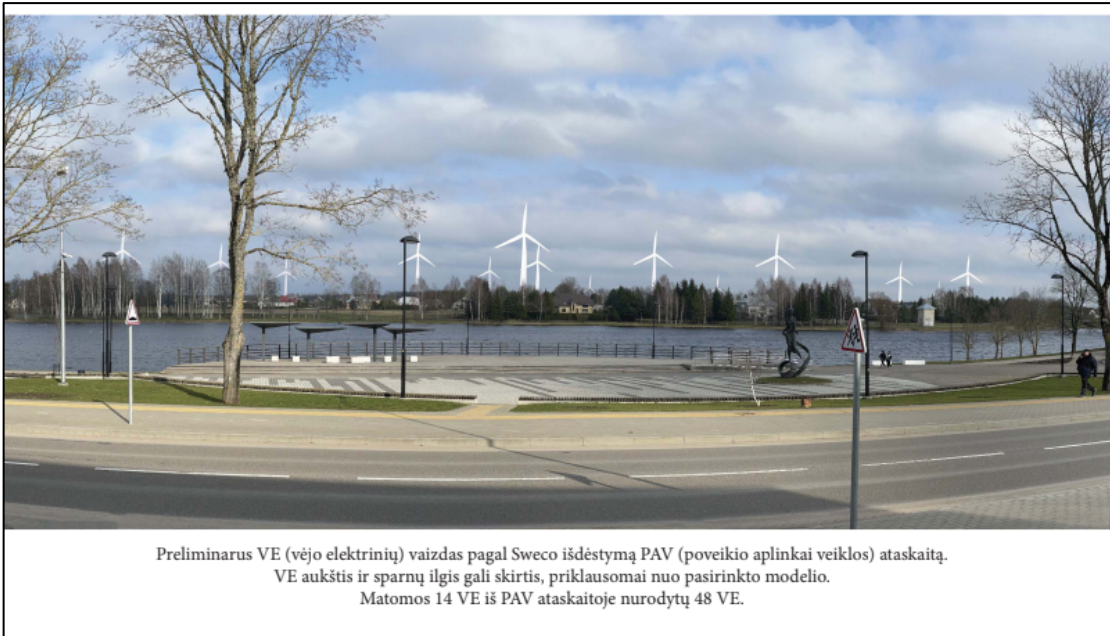

PASTABOS IR PRAŠYMAI

DĖL UAB „ŽALIA ŽEMĖ“ PLANUOJAMŲ IKI 72 VĖJO ELEKTRINIŲ PARKO ALIONIŲ, ŠIRVINTŲ IR ZIBALŲ SEN. ŠIRVINTŲ R. SAV. VILNIAUS APSKR. TERITORIJOSE STATYBOS IR VEIKLOS (PLANUOJAM ŪKINĖ VEIKLA) POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS (ATASKAITOS RENGĖJAS UAB „SWECO LIETUVA“

(nurodytas rengėjo projekto Nr. 22187 išleidimo metai: 2024 Bylos Nr. PAV.AT-1)

2024-11-19

PASTABOS IR PRAŠYMAI

DĖL UAB „ŽALIA ŽEMĖ“ PLANUOJAMŲ IKI 72 VĖJO ELEKTRINIŲ
PARKO ALIONIŲ, ŠIRVINTŲ IR ZIBALŲ SEN. ŠIRVINTŲ R. SAV. VILNIAUS
APSKR. TERITORIJOSE STATYBOS IR VEIKLOS (PLANUOJAM ŪKINĖ
VEIKLA) POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS (ATASKAITOS
RENGĖJAS UAB „SWECO LIETUVA“

(nurodytas rengėjo projekto Nr. 22187 išleidimo metai: 2024 Bylos Nr. PAV.AT-1)

2024-11-19

Asociacija Kraštovaizdis, iš dalies susipažino (dėl trumpo termino pastaboms teikti ir itin didelės dokumento apimties ne su visa informacija (apie tai žemiau)) su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita dėl UAB „Žalia žemė“ Alionių, Širvintų ir Zibalų sen., Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijose planuojamų pastatyti ir eksploatuoti iki 72 vėjo elektrinių.

Netinkamas informacijos apie PAV skelbimas

Pranešimas apie UAB „Žalia žemė“ planuojamo iki 117 vėjo elektrinių parko Alionių sen., Širvintų sen. ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijoje statybos ir veiklos poveikio aplinkai vertinimo pradžią Aplinkos apsaugos agentūros interneto svetainėje buvo paskelbtas 2023 m. kovo 7 d., nuo šios dienos pradėtas skaičiuoti 10 darbo dienų terminas visuomenei pateikti pasiūlymus. Skelbimas Širvintų rajono savivaldybės vietinėje spaudoje – laikraštyje „Širvintų kraštas“ išspausdintas tik 2023 m. kovo 10 d., taip sutrumpinant terminą ir sumažinant galimybę rajono gyventojams pateikti pasiūlymus dėl PŪV, nors nustatytas terminas itin trumpas – tik 10 darbo dienų nuo skelbimo paskelbimo Aplinkos apsaugos agentūros interneto puslapyje.

Dėl šios priežasties ne visi gyventojai ir suinteresuota viešuomenė turėjo galimybę pateikti pasiūlymus ir klausimus, pateikti vėliau – neįtraukti į ataskaitą, nors tokių buvo.

Asociacija, teikdama pastabas dėl PAV ataskaitos iki PAV ataskaitos viešo svarstymo 2024 m. kovo 13 d. nurodė ir kitus pranešimo apie planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai skelbimo ir visuomenės informavimo trūkumus, tačiau į juos nebuvo atsižvelgta, jie patikslintoje PAV ataskaitoje neištaisyti ir nepateikta atsakymų į tai (dėl skelbimo kitoje savivaldybėje, kurioje planuojama dalis planuojamos ūkinės veiklos, skelbimų seniūnijose ir kt.).

Asociacija „Kraštovaizdis“ 2023 m. gegužės 16 d. raštu „Dėl UAB „Žalia žemė“ planuojamo iki 117 vėjo elektrinių parko Alionių sen., Širvintų sen. ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijoje statybos ir veiklos poveikio aplinkai vertinimo sustabdymo“ kreipėsi į Aplinkos apsaugos agentūrą, nurodydama, kokios klaidos, turėjusios esminės įtakos gyventojų galimam suklaidinimui buvo padarytos pranešime apie PAV.

Šiame prašyme be kita ko buvo nurodyta, kad

„Pažymime, kad Pranešimas parengtas nesilaikant Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. D1-885 (toliau – Aprašas), nustatytų reikalavimų, jame yra esminių trūkumų, kurie lėmė netinkamą suinteresuotos visuomenės informavimą apie VE parko statybą ir poveikio aplinkai vertinimo pradžią.

Pranešime, nesilaikant Apraše nustatytų reikalavimų (Aprašo 8 priedo 7 punktas: „7. Planuojamos ūkinės veiklos vietos (alternatyvių vietų) ypatumai: apytikslio centro, linijinės infrastruktūros objekto atveju – pradžios ir pabaigos koordinatės (LKS'94 koordinacių sistemoje), atstumai iki gyvenamųjų ir kultūros paveldo vietovių, saugomų teritorijų ir kaimyninių valstybių, alternatyvių vietų pasirinkimo priežastys.“) netiksliai nurodyti arba apskritai nenurodyti planuojamos ūkinės veiklos (toliau – PŪV) vietos ypatumai:

1) pagal Aplinkos apsaugos agentūros svetainėje Pranešimų apie poveikio aplinkai vertinimo pradžią skiltyje pateiktą informaciją VE parkas priskirtas linijiniams objektams / objektams per kelis regionus, tačiau Pranešime nenurodytos apytikslio centro, linijinės infrastruktūros objekto atveju – pradžios ir pabaigos koordinatės (LKS'94 koordinacių sistemoje);

2) netinkamai nurodyti arba apskritai nenurodyti atstumai iki gyvenamųjų ir kultūros paveldo vietovių, saugomų teritorijų ir kaimyninių valstybių, alternatyvių vietų pasirinkimo priežastys:

a) nenurodyti jokie atstumai iki antros pagal dydį Širvintų rajono Alionių seniūnijos gyvenvietės – Juodiškių kaimo, nors pagal viešai žiniasklaidoje skelbiamą informaciją matyti, kad planuojamos VE statybos prie pat šios gyvenamosios vietovės ribos arba net jos teritorijoje, taip pat išsamiau nenurodyti atstumai ir iki kitų gyvenamųjų vietovių, kaimų, nors planuojamas VE skaičius ir tankumas itin didelis;

b) nenurodyti atstumai iki Kultūros vertybių registre įregistruotų objektų: Gaidelių dvaro sodybos (kodas 686), Gaidelių dvaro sodybos svirno (kodas 45160), Juodiškių dvaro sodybos

fragmentų (kodas 689), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų spirito varyklos pastato dalies (kodas 32213), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų ponų namo (kodas 32210), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų tvarto (kodas 32214), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų ledainės (kodas 32211), Šešuolėlių Švč. Mergelės Marijos Visų Malonių Tarpininkės bažnyčios (kodas 16067);

c) netinkamai nurodyti atstumai nuo Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų parko (kodas 38408), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų daržinės (kodas 38447), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų kalvės (kodas 38407), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų oficinios (kodas 38403), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų antro svirno (kodas 38406), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų namo (kodas (kodas 38404);

d) nenurodyti jokie atstumai iki saugomos teritorijos – Alionių telmologinio draustinio, kuriame aptinkama ir gyvena daug saugomų ir nykstančių rūšių augalų, gyvūnų ir paukščių.

Be to, informacija apie Pranešimo paskelbimą nebuvo paskelbta ir kitais visuomenei prieinamais būdais (atitinkamais pranešimais vietos spaudoje, skelbimų lentose ir pan.), nors tokią galimybę, siekiant tinkamai informuoti visuomenę, Aprašas nustato. “

Netikslios informacijos paskelbimas pranešime eliminavo dalies visuomenės įsitraukimą į PAV procesą, nes perskaitę pranešimą gyventojai pagrįstai pamanė, kad PŪV jų interesų nepalies. Tačiau tikrovėje jų interesams veikla įtakos turės.

PAV rengėjai, UAB „Žalia žemė“ ir UAB „Evecon“ PAV ataskaitos rengimo metu **neatsakydavo į suinteresuotos visuomenės paklausimus**, prašymus suteikti informaciją, arba tokią **informaciją suteikdavo nepateisinamai uždelsę arba neišsamia**. Asociacijos „Kraštovaizdis“ kreipimusi į UAB „Sweco Lietuva“, UAB „Žalia žemė“, UAB „Evecon“ (atskirai arba kartu į šias įmones) lentelė pridedama, iš kurios matyti, kiek kartų neatsakyta vien asociacijai „Kraštovaizdis“, atstovaujančiai suinteresuotą visuomenę. Be to, gyventojai į nurodytus subjektus kreipdavosi ir patys, jiems taip pat ne visuomet būdavo atsakoma. PAV ataskaitos užsakovas UAB „Žalia žemė“ nurodė savo adresą - Girulių g. 5, Vilnius. Žmonės siuntė ne kartą šiai įmonei paštu užklausimus, tačiau negavo atsakymo. Paaiškėjo, kad Girulių g. 5 tai daugiabutis. Susitikimo su visuomene metu užsakovai pripažino šį faktą bet nesiėmė jokių veiksmų padėčiai pakeisti. Pastabų teikimo dieną „Rekvizitai.lt“ įmonės buveinės adresas nurodytas tas pats daugiabutis Girulių g. 5, Vilnius. Toks užsakovo atsiribojimas nuo visuomenės neprisideda prie šio proceso skaidrumo.

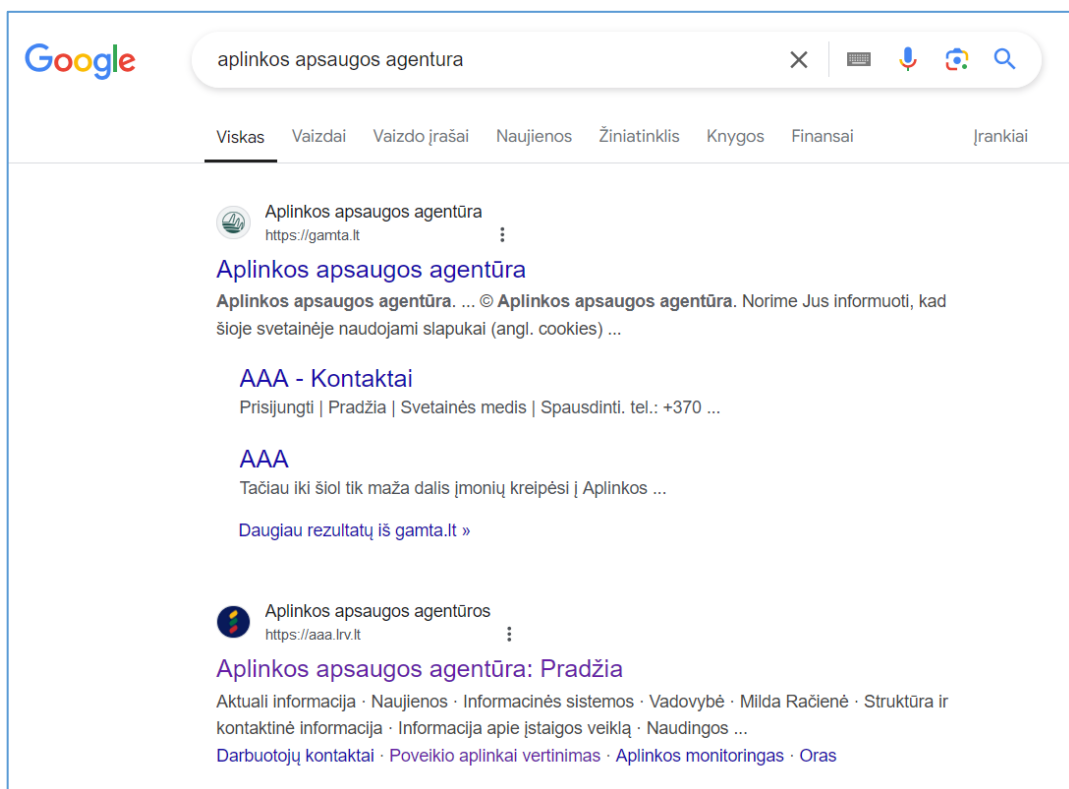
Po viešo visuomenės supažindinimo su UAB „Sweco Lietuva“ parengta poveikio aplinkai vertinimo ataskaita „UAB „Žalia žemė“ planuojamų iki 72 vėjo elektrinių parko Alionių, Širvintų ir

Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijose statyba ir veikla“, įvykusio 2024-03-13, asociacija ne kartą kreipėsi į PAV ataskaitos rengėją, VE parko projekto vystytojus, prašydami pateikti nuasmenintą pakoreguotos PAV ataskaitos versiją, tačiau atsakymas negautas, o patikslinta PAV ataskaita paskelbta klaidinančiai, tokiu būdu, kad būtų kuo sudėtingiau ją rasti.

Patikslinta PAV ataskaita jos rengėjo interneto puslapyje paskelbta pasinaudojant senu skelbimu dėl PAV ataskaitos viešo svarstymo, jo apačioje pateikiant nežymią nuorodą (žr.: https://www.sweco.lt/pranesimai/svarbus-pranesimai/sirvintu-ve-parkas-pav-ataskaita/?fbclid=IwY2xjawGhv0VleHRuA2FlbQIxMAABHeAvHU_k3PbbaKQmUWCY341GuY5mMdrzDJ2podyMT_YUmrhcH8JhwoRJ8Q_aem_fmiiuUPs6dxded9ldrRoNQw).

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 11 str. 10 dalyje nustatyta, kad atsakingoji institucija aplinkos ministro nustatyta tvarka per 3 darbo dienas nuo ataskaitos gavimo dienos paskelbia pranešimą visuomenei apie gautą ataskaitą ir galimybę su ja susipažinti. Suinteresuota visuomenė per 10 darbo dienų nuo pranešimo paskelbimo dienos turi teisę atsakingajai institucijai raštu pateikti pasiūlymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir ataskaitos.

Suvedus į paieškos langelė „Aplinkos apsaugos agentūra“ matome, kad Aplinkos apsaugos agentūra turi 2 interneto puslapius.

Tačiau www.gamta.lt nėra jokių pranešimų apie poveikio aplinkai vertinimą, neegzistuoja jokia net panašaus pobūdžio skiltis.

https://gamta.lt/visos-naujienos/naujienos/16

APILINKOS APSAUGOS AGENTŪRA

Apie agentūrą Kontaktai Visos naujienos EN

Naujienos

Metai Menu

-

CHEMINĖS MEDŽIAGOS, VISOS NAUJIENOS 2024-11-06
Kosmetikos gaminiuose vis dar randama sveikatai pavojingų cheminių medžiagų
-

TARŠOS PREVENCIJA, VISOS NAUJIENOS 2024-10-18
Nuo kitų metų – nauja gyventojų informavimo tvarka apie surenkamas išrūšiuotas atliekas
-

GYVŪJŲ GAMTA, VISOS NAUJIENOS 2024-10-11
Ši medžioklės sezoną, kaip ir praeitą, bus galima sumedžioti 341 vilką
-

GYVŪJŲ GAMTA, VISOS NAUJIENOS
-

GYVŪJŲ GAMTA, VANDENŲ VISOS NAUJIENOS
-

VISOS NAUJIENOS 2024-09-05

https://gamta.lt

APILINKOS APSAUGOS AGENTŪRA

Apie agentūrą Kontaktai Visos naujienos EN

-

2023 m. ežerų ir tvenkinių vandens kokybė pagal atskirus rodiklius >>
-

Aplinkos oro kokybės ir taršos žemėlapis >>
-

Lietuvos aplinkos būklės ir jos pokyčių ataskaita (2022) >>
-

Oro kokybė šiandien >>
-

Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapis >>
-

2023 m. upių vandens kokybės žemėlapis pagal atskirus rodiklius >>
-

ŠESD švieslentės >>
-

Aplinkos būklės analitikos centras >>

Kitame Aplinkos apsaugos agentūros interneto puslapyje <https://aaa.lrv.lt/lt/> **pranešimą apie patikslintą PAV ataskaitą rasti yra itin sudėtinga**, jis patalpintas Excel lentelėje, kurią rasti reikia įveikti tokią seką:

1. <https://aaa.lrv.lt/lt/>
2. Meniu
3. Veiklos sritys
4. Poveikio aplinkai vertinimas
5. 2024 m.
6. Informacija apie gautas planuojamos ūkinės veiklos PAV ataskaitas (žr.: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1PxgM4t29rtSwJwwEbz9Dit3jiV362L8X/edit?gid=1971495044#gid=1971495044>).

Be to, lentelė padalinta į dvi dalis, 2023 m. ir 2024 m. Naršant mobiliuoju įrenginiu, o ne kompiuteriu, automatiškai atsidaro 2023 m. lentelė, 2024 m. **iškart rasti nepavyksta, todėl gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad paskelbtos PAV ataskaitos nėra.**

Toks paskelbimas nelaikytinas tinkamu. Prašome tinkamai (abiejuose AAA tinklapiuose, pirmame puslapyje arba rubrikoje „pranešimai“, „svarbūs pranešimai“ paskelbti PAV ataskaitą) **paskelbti pranešimą bei pačią ataskaitą.** Informacija apie paskelbtą PAV ataskaitą neturėtų būti tik Excel lentelėje, kurią žmonės turėdami mobiliuosius įrenginius negali tinkamai perskaityti. Ši pastaba aktuali tiems asmenims (manome, kad dėl tokio paskelbimo būdo jų yra), kurie taip ir nepamatė informacijos apie ataskaitos paskelbimą (atitinkamai ir pačios ataskaitos) ir taip negalėjo pasinaudoti savo teisėmis PAV procese.

Išdėstytos aplinkybės patvirtina, kad suinteresuota **visuomenė** apie PAV pradžia, visų PAV procedūrų metu apie planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą **buvo informuojama netinkamai**, PAV procedūrų metu buvo pažeista 1998 m. birželio 25 d. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija), ypač jos 6 str. (2. *Suinteresuota visuomenė informuojama adekvačiai, laiku ir veiksmingai, atsižvelgiant į aplinkybes, arba viešai paskelbiant, arba individualia tvarka pradiniame priimamo aplinkosauginio sprendimo procedūros etape, be kita ko,*

apie: a) planuojamą veiklą ir prašymą, kuriuo remiantis bus priimamas sprendimas; b) galimų sprendimų pobūdį arba apie sprendimo projektą; c) valstybės instituciją, atsakingą už sprendimo priėmimą; d) numatomą sprendimo priėmimo procedūrą, įskaitant, kaip ir kada gali būti pateikta tokia informacija apie: i) sprendimo priėmimo procedūros įgyvendinimo pradžią; ii) galimybes visuomenei dalyvauti; iii) bet kokio numatomo viešo svarstymo laiką ir vietą; iv) valstybės instituciją, iš kurios galima gauti reikiamos informacijos, ir apie tai, kur buvo pateikta atitinkama visuomenei analizuoti skirta informacija; v) atitinkamą valstybės instituciją ar bet kokią kitą oficialią instituciją, kuriai galima teikti pastabų arba klausimų, bei apie pastabų arba klausimų pateikimo terminus; ir vi) tai, kokia informacija apie aplinką, susijusi su planuojama veiklos rūšimi, jau turima; ir e) tai, ar planuojamai veiklos rūšiai yra taikoma nacionalinė ar tarpvalstybinė poveikio aplinkai vertinimo procedūra).

Orhuso konvencijos 6 str. 3 d. pažeidimas bei 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, pažeidimas

Orhuso konvencijos 6 str. 3 d. numato, kad skirtingiems visuomenės dalyvavimo procedūrų etapams įgyvendinti numatomi pagrįsti terminai, suteikiantys **pakankamai laiko** pagal 2 dalies nuostatas **visuomenei informuoti, jai pasirengti ir veiksmingai dalyvauti** priimant sprendimus aplinkosaugos srityje.

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0092>) 6 straipsnio 3- 6 dalys nustato, kad

3. „*Valstybės narės užtikrina, kad tinkamais terminais suinteresuota visuomenė galėtų susipažinti su:*

a) pagal 5 straipsnį surinkta informacija;

b) pagal nacionalinės teisės aktus – svarbiausiomis ataskaitomis ir pasiūlymais, pateiktais kompetentingai institucijai ar institucijoms tuo metu, kai suinteresuota visuomenė yra informuota pagal šio straipsnio 2 dalį;

c) pagal 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB dėl visuomenės galimybių susipažinti su informacija apie aplinką (6) – šio straipsnio 2 dalyje

nenurodyta informacija, kuri yra svarbi priimant sprendimą pagal šios direktyvos 8 straipsnį ir kuri tampa prieinama po to, kai suinteresuota visuomenė buvo informuota pagal šio straipsnio 2 dalį.

4. **Suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą.**

5. Išsamias visuomenės informavimo (pavyzdžiui, informavimą skelbimais tam tikru spinduliu ar skelbimais vietiniuose laikraščiuose) ir konsultavimosi su suinteresuota visuomene (pavyzdžiui, rašytiniais teikimais ar visuomenės apklausos būdu) priemonės nustato valstybės narės.

6. **Kad būtų pakankamai laiko visuomenei informuoti, o suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimą aplinkos klausimais pagal šį straipsnį, turi būti numatyti tinkami įvairių etapų terminai.**

Akivaizdu, kad šis PAV procesas grubiai pažeidė visuomenės teisę jame tinkamai dalyvauti. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad:

- 1) suinteresuota visuomenė, tai ne specialistai dirbantys su poveikio aplinkai vertinimo dokumentais, o paprasti žmonės, kuriems reikia laiko gilintis ne tik į pateiktus (paskelbtus) PAV dokumentus, bet ir su tuo susijusį teisinį reglamentavimą, mokslinę informaciją (viešai paskelbtus tyrimus ir pan.);
- 2) Pateikti (paskelbti) PAV dokumentai yra itin didelės apimties (apie 4000 lapų);
- 3) Suinteresuota visuomenė, kitaip tariant žmonės, kurie dalyvauja PAV procese turi savo darbus, šeimas bei suplanuotą laisvalaikį. Tai reiškia, kad nustatytas terminas 20 ar 10 darbo dienų realybėje reiškia vieną arba kelis savaitgalius ir kažkiek vakarų po darbo (tai čia geriausiu atveju, jei žmonės neturėjo kitų planų ar rūpesčių).

Akivaizdu, kad **nustatyti terminai pastaboms teikti (tiek po viešo svarstymo (20 dienų), tiek po pataisytos ataskaitos paskelbimo (10 dienų) yra fiktyvūs ir suinteresuota visuomenė negali išsamiai susipažinti su ataskaitos turiniu bei pareikšti kvalifikuotai surašytas išsamias pastabas. Taigi, vien jau tokie terminai (esant tokioms ataskaitos apimtims) eliminuoja pilnavertį visuomenės dalyvavimą šiame PAV procese.**

Lyg to būtų maža – pats PAV užsakovas inicijavo SLAAP ieškinį prieš suinteresuotą visuomenę, taip dar labiau apribodamas jos galimybes dalyvauti PAV procese.

Ištraukos iš 2024 m. balandžio 17 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo priimtose nutarties (Vilniaus apygardos teismas įsiteisėjusia 2024 m. birželio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-1328-794/2024 atmetė ieškovės UAB „Evecon“ atskirąjį skundą ir paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2024 m. balandžio 17 d. nutartį, kuria teismas tenkino atsakovų asociacijos „Kraštovaizdis“ ir Teisučio Budos prašymą ir ieškovės UAB „Evecon“ ieškinį paliko nenagrinėtą):

„Visų pirma, ieškovės pareikštas ieškinys neabejotinai sukuria atsakovams spaudimą – jie turi skirti bylinėjimuisi ne tik finansus, bet ir laiką. Ieškinys yra pareikštas išimtinai dėl atsakovės asociacijos „Kraštovaizdis“ vykdomos veiklos. Iš ieškinių turinio akivaizdu, kad ieškovės netenkina atsakovės aktyvus veikimas, kai asociacija reiškia valstybės ir savivaldybės institucijoms, kitiems asmenims abejones trečiojo asmens UAB „Žalia žemė“ vykdomo vėjo elektrinių parko projekto įgyvendinimo procedūrų tinkamumo, kitų su tuo susijusių aplinkybių. Akcentuodama atsakovų veiklos pobūdį, ieškovė ignoruoja faktą, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę ginti savo interesus, susijusius su ginčo projektu, teisės aktuose nustatyta tvarka. Vien dėl to, kad atsakovai nepritaria projektui ir atsakovė asociacija „Kraštovaizdis“ šiuo klausimu veikia aktyviai, atsakovų veikla negali būti ribojama. Atsakovai iš esmės pagrįstai teigia, kad ieškinys turi atgrasomojo poveikio požymių.

Preliminariai įvertinus ieškovės pateiktus argumentus, kuriais įmonė grindžia šį reikalavimą ir jo apimtį, darytina išvada, kad toks reikalavimas pareikštas ne siekiant realiai apginti ieškovės teises, bet bauginti atsakovus.

Trečia, nesąžiningą ieškovės tikslų pobūdį preliminariai rodo ir aplinkybė, kurią išskiria atsakovai, kad ieškinys pareikštas tuo metu, kai atsakovai turėjo teisę teikti siūlymus dėl poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos. Įvertinus tai, kad ieškovė reiškia nepasitenkinimą atsakovų veikla, galima pagrįstai numanyti, jog ieškiniu ieškovė siekė atgrasyti atsakovus nuo pastabų dėl ataskaitos reiškinio, ir kad šio momento sutaptis nėra atsitiktinė.“

Visuomenės supažindinimo ir pastabų dėl parengtos VE parko poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos laikotarpiu VE parko projekto vystytojai (UAB „Evecon“) pateikė ieškinį teismui prieš asociaciją, kuriame prašė paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją pagal ieškovės suformuluotą paneigimą, priteisti 50 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą ir bylinėjimosi išlaidas. Asociacija tokį ieškinį vertino kaip SLAPP ieškinį (strateginiai ieškiniai prieš visuomenės dalyvavimą). Kaip teismas

ir pažymėjo, kad tokiu būdu asociacijai, jos atstovams buvo dar papildomai sumažintos galimybės tinkamai susipažinti su PAV ataskaita ir pateikti dėl jos pastabas dėl ribotų laiko ir žmoniškųjų išteklių resursų (nes tuo pačiu metu reikėjo rengti ir atsiliepimą į ieškinį ir pastabas PAV ataskaitai).

Su visu teismo nutarties tekstu galima susipažinti paspaudus nuorodą: <https://www.krastovaizdis.eu/pdf/kr101.pdf>.

UAB „Evecon“, pateikdama SLAPP ieškinį, iš esmės **siekė įbauginti suinteresuotą visuomenę** (asociacijos narius bei kitus asmenis, kuriems rūpi VE parko plėtros klausimai ir kurie prieštarauja jo statyboms) **bei sutrukdė** tinkamai susitelkti ir skirti pakankamai laiko ir išteklių tinkamai pateikti pastabas dėl PAV ataskaitos.

Asociacija „Kraštovaizdis“ **ne kartą kreipėsi į PAV ataskaitos rengėją, įgaliotas institucijas dėl termino pratęsimo teikti pastabas PAV ataskaitai** (teikiant pastabas iki viešo svarstymo 2024 m. kovo 13 d., 2024 m. birželio 18 d. raštas ir kt.), kadangi terminai susipažinti su tokiu itin didelės apimties dokumentu (daugiau nei 4000 lapų) yra per trumpi – atitinkamai 20 d. d. iki viešo paskelbimo ir 10 d. d. – patikslintai PAV ataskaitai, tačiau tokie **prašymai nebuvo tenkinti**. Tokio prašymo netenkino ir Aplinkos apsaugo agentūra.

Pažymėtina, kad paskutinis prašymas Aplinkos apsaugo agentūrai buvo pateiktas po patikslintos ataskaitos paskelbimo (nuo jo prasidėjo 10 darbo dienų terminas pastaboms teikti), kuriame buvo nurodytos viso aukščiau paminėtos aplinkybės ir buvo prašom terminą pratęsti, taip pat buvo prašoma sprendimą dėl pratęsimo (ar nepratęsimo (kad visuomenė neturėtų nepagrįstų lūkesčių)) priimti iki 2024 11 15. Prašymo turinys akivaizdžiai nebuvo didelės apimties ir sudėtingumo, **tačiau nei lapkričio 15 d. nei lapkričio 19 dieną Aplinkos apsaugo agentūra šio prašymo neišnagrinėjo**.

Jei šiame procese būtų kalbama apie subjektų lygiateisiškumą (visiems vienodos sąlygos), tai jį puikiai iliustruoja sweco.lt tinklapyje paskelbta informacija – „*Dėl labai didelio gautų visuomenės laiškų/raštų kiekio PAV dokumentų **rengėjas nespės įvertinti** visų gautų visuomenės pasiūlymų ir atsakyti visiems juos pateikusiems **per siektinas 10 d. d. nuo viešo PAV ataskaitos pristatymo dienos, tačiau deda visas pastangas tai atlikti kuo skubiau teisės aktuose nustatyta tvarka.***“ Šiame kontekste pažymėtina, kad ataskaitos rengėjas yra profesionali įmonė, turinti daug darbuotojų, kurie specializuojasi PAV dokumentų rengime. 2024-03-13 vyko viešas svarstymas, po dešimt darbo dienų 2024-03-28 turėjo paskelbti įvertinti pasiūlymus. Tačiau rengėjas atnaujintą ataskaitą paskelbė (bent jau tinklapyje nurodė jos versiją 2024-10-31). Taigi rengėjui prireikė net 7 mėnesių įvertinti

dokumentus! Tuo tarpu suinteresuota visuomenė verčiama tokios pat apimties dokumentus vertinti per 10 darbo dienų (prašymas pratęsti šį terminą pastabų teikimo dieną neišnagrinėtas, nors to buvo prašoma). Darytina išvada, kad šiam PAV procese skirtingiems subjektams sudaromos skirtingos sąlygos (šiuo atveju terminai) ir taip grubiai pažeidžiamas lygiateisiškumo principas.

Esant tokiems Orhuso konvencijos ir PAV direktyvos pažeidimas bei įvertinus įsiteisėjusius teismo sprendimus, kurie konstatuoja PAV užsakovo siekį trukdyti visuomenei dalyvauti šiame PAV procese, **paskelbtai ataskaitai negalima pritarti. PAV ataskaitos rengėjas įpareigotinas atlikti visą PAV procedūrą iš naujo, sudarant tinkamas sąlygas suinteresuotai visuomenei dalyvauti PAV procese** (susipažinti su ataskaita, gauti informaciją, teikti pastabas).

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 14 str. 1 dalies pažeidimas. Informacijos neteikimas ir nebendravimas su visuomene

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 14 str. „*Atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesų viešumas*“ 1 dalis numato, kad „*Atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir poveikio aplinkai vertinimo metu **suinteresuota visuomenė turi teisę įstatymų nustatyta tvarka gauti iš kitų atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesų dalyvių informaciją apie galimą planuojamos ūkinės veiklos poveikį aplinkai.***“

Ši nuostata labai svarbi, nes iki PAV ataskaitos paskelbimo (ir po paskelbimo) suinteresuota visuomenė paprastai (kaip ir šiuo atveju) turi labai ribotą informaciją. Todėl ji ir kreipiasi į PAV ataskaitos rengėjus siekdama gauti jai rūpimą informaciją. Geroji praktika rodo, kad PAV ataskaitos rengėjai suteikia visą prašomą informaciją ir bendradarbiauja su visuomene. Tačiau šiuo atveju (šio PAV proceso metu) to nebuvo. PAV užsakovai net tik padavė visuomenę (asociaciją „Kraštovaizdis“) į teismą, bet ir vengė pateikti prašomą informaciją. Toks informacijos ribojimas laikytinas grubiu PAV įstatymo 14 str. 1 dalies pažeidimu.

Patogumo dėlei pateikiame lentelę, kurioje nurodytas vykęs susirašinėjimas bei gauti ir negauti atsakymai:

Kreipimosi data	Institucijos ar įstaigos pavadinimas	Pateikti klausimai ir/ar prašymai	Atsakymo data	Gautas atsakymas
-----------------	--------------------------------------	-----------------------------------	---------------	------------------

2023-05-16	Aplinkos apsaugos agentūra	Sustabdyti UAB „Žalia žemė“ planuojamo iki 117 vėjo jėgainių parko Alionių sen., Širvintų sen. Ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijoje statybos ir veiklos poveikio aplinkai vertinimo procesą ir jį pradėti iš naujo, paskelbti naują tinkamą ir Aprašo nuostatas atitinkantį pranešimą apie poveikio aplinkai vertinimo pradžią ir sudaryti galimybę suinteresuotai visuomenei teisės aktų nustatyta tvarka dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procese, teikti pasiūlymus užtikrinant teisę į saugią ir sveiką gyvenamąją aplinką, visuomenės gerovę ir kultūros vertybių ir aplinkos apsaugą ir dalyvauti priimant su aplinka susijusius sprendimus.	2023-05-30	Nurodyta, kad Agentūros nuostatai ir Poveikio aplinkai vertinimo įstatymas nenumato galimybės Agentūrai sustabdyti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, paaiškinta visuomenės dalyvavimo procedūrose tvarka.
2023-05-21	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Prašoma suteikti informaciją ir dokumentus	Neatsakyta, kreiptasi su priminimu dėl nepateikto atsakymo	

2023-06-23	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Dėl negauto atsakymo į 2023-05-21 prašymą	2023-06-29	Informacija suteikta neišsamiai, kreiptasi į Lietuvos administracinių ginčų komisiją su skundu, asociacijos skundas patenkintas iš dalies
2023-05-22	UAB „Sweco Lietuva“	Prašoma suteikti informaciją ir dokumentus	Neatsakyta, kreiptasi su priminimu dėl nepateikto atsakymo	
2023-06-23	UAB „Sweco Lietuva“	Dėl negauto atsakymo į 2023-05-22 prašymą	2023-07-03 Nr. V1-632-23	Pateikti atsakymai į 2023-05-22 prašymą
2023-05-22	Lietuvos ornitologų draugija	Prašoma suteikti informaciją dėl galimų susitarimų su UAB „Žalia žemė“ ir (ar) UAB „Sweco Lietuva“ bei paukščių lizdaviečių stebėjimų būsimo VE parko teritorijoje rezultatų.	Neatsakyta	
2023-05-22	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	Dėl įvertinimo ir informacijos suteikimo	2023-05-29	Raštas persiųstas Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai
2023-05-22	UAB „Žalia žemė“	Dėl informacijos suteikimo	Neatsakyta	
2023-07-03	UAB „Žalia žemė“	Prašoma atsakyti, dėl ko iki šiol Asociacija "Kraštovaizdis" dar nėra gavusi atsakymo iš UAB "Žalia žemė" dėl pateikto kreipimosi gegužės 21 d.	Neatsakyta	

2023-06-23	Širvintų rajono savivaldybės merė	Širvintų savivaldybės rajono meriui bei savivaldybės tarybai įteiktas 884 vietos gyventojų pasirašytas kreipimasis dėl vėjo elektrinių parko.		Širvintų rajono savivaldybės tarybos posėdyje perskaityta (netiksliai), raštiškas atsakymas negautas.
2023-07-17	Širvintų rajono savivaldybės merė	Pakartotinis prašymas		Širvintų rajono savivaldybės tarybos posėdyje perskaityta, raštiškas atsakymas negautas.
2023-06-23	Lietuvos ornitologų draugija	Asociacija 2023 m. gegužės 22 d. prašymu „Dėl informacijos suteikimo“ kreipėsi į Jus, tačiau iki šiol nėra gavusi jokio atsakymo. Prašome Jūsų paaiškinti, kodėl neatsakyta į minėtą kreipimąsi.	Neatsakyta	
2023-06-28	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Prašoma suteikti informaciją apie nekilnojamojo turto mokesčio apskaičiavimą VE parkui.	Neatsakyta	
2023-07-17	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Prašymas pateikti kopiją Širvintų rajono savivaldybės administracijos 2023 m. kovo mėnesio rašto.	2023-09-06	Prašytas raštas nepateiktas
2023-07-17	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	Dėl informacijos suteikimo (dėl aplinkos ministro įsakymo)	2023-07-28	Pateiktas paaiškinimas
2023-07-19	UAB „Žalia žemė“, UAB „Evecon“	Dėl informacijos suteikimo	Neatsakyta	

2023-07-26	<p>Lietuvos ornitologų draugija</p> <p>UAB „Sweco Lietuva“</p> <p>UAB „Evecon“</p> <p>UAB „Žalia žemė“</p>	<p>Dėl informacijos suteikimo</p> <p>Prašome Jūsų rengiant PAV ataskaitą atsižvelgti į moksliniais tyrimais pagrįstus būtinus atstumus nuo VE iki paukščių bei šikšnosparnių migracijos vietų, perimviečių, lizdaviečių, maitinimosi, žiemojimo ir sankaupų vietų, ir užtikrinti, kad jų būtų laikomasi (pvz., Juodasis gandras (<i>Ciconia nigra</i>) – nuo 2500 iki 5000 m, Mažasis erelis rėksnys (<i>Clanga pomarina</i>) – nuo 2000 iki 3000 m, Žuvininkas (<i>Pandion haliaetus</i>) nuo 2500 iki 5000 m, Šikšnosparniai (<i>Chiroptera</i>) nuo 200 + ilgiausios VE mentės ilgis iki 400 + ilgiausios VE mentės ilgis, migruojančių pilkųjų gervių (<i>Grus grus</i>) poilsio ir nakvynės sankaupų vietos – nuo 2000 iki 5000 m ir kt.).</p> <p>Jei rengiant PAV ataskaitą taikomi kitokie (mažesni) atstumai nuo VE iki paukščių bei šikšnosparnių migracijos vietų, perimviečių, lizdaviečių, maitinimosi, žiemojimo ir sankaupų vietų, prašome nurodyti kokius konkretūs atstumai taikomi, kokiais moksliniais tyrimais jie pagrįsti bei nurodyti tokių mokslinių tyrimų užsakovus ir vykdytojus.</p> <p>Taip pat primename, kad asociacija „Kraštovaizdis“ jau du kartus kreipėsi į</p>	<p>Neatsakyta</p> <p>(Lietuvos ornitologų draugija)</p>	
------------	--	--	---	--

2023-08-07	Širvintų rajono savivaldybės merė	Dėl susitikimo		Atsakyta žodžiu
2023-08-08	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	Dėl teisės akto priėmimo	2023-09-19	Paaiškinta, kad vyksta derinimas.
2023-08-08	Aplinkos apsaugos agentūra	Dėl informacijos suteikimo	2023-09-27	Atsakyta
2023-08-09	L i e t u v o s Konkurencijos taryba	Prašymas dėl tyrimo pradėjimo dėl vėjo elektrinių parkų plėtros.	2023-09-14	

2023-09-06	Lietuvos ornitologų draugija	<p>Dėl informacijos suteikimo</p> <p>P r i m e n a m e, kad asociacija „Kraštovaizdis“ jau tris kartus kreipėsi į Lietuvos ornitologų draugiją su prašymais suteikti informaciją aplinkosaugos klausimais, susijusias su numatomu statyti VE parku, tačiau atsakymų iki šiol nėra gauta.</p> <p>Asociacijai tapo žinoma, kad Lietuvos ornitologų draugija tiesiogiai teikia paslaugas UAB „Žalia žemė“ rengiant VE parko poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) ataskaitos dalį, susijusią su laukinių paukščių apsauga. Todėl prašome informuoti ar ne bus ma ž i n a m i rekomenduojami atstumai nuo projektuojamų vėjo elektrinių iki paukščių lizdavičių, migracijos vietų ir kt., kurie pagrįsti moksliniais tyrimais ir nurodyti 2022 m. balandžio mėnesį derinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo projekto „Dėl detalių vėjo elektrinių reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams kriterijų, žalos paukščiams ir šikšnosparniams prevencijos ir pašalinimo priemonių taikymo ir tyrimų reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Projektas).</p>	Neatsakyta	
------------	------------------------------	--	-------------------	--

2023-09-12	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Dėl informacijos suteikimo (dėl specialiojo plano)	-	
2023-09-12	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	Dėl informacijos suteikimo (dėl aplinkos ministro įsakymo)	2023-09-19	Atsakyta
2023-09-08	AB „Lietuvos paštas“	Prašymas dėl siunčiamų UAB "Žalia žemė" informacinių pranešimų.	2023-09-15	Atsakyta
2023-09-08	UAB „Žalia žemė“	Dėl informacijos suteikimo – priminta apie nepateiktus atsakymus į ankstesnius prašymus suteikti informaciją	Neatsakyta	
2023-10-04	Lietuvos konkurencijos taryba	Dėl tyrimo pradėjimo	2023-10-26	Atsakyta
2023-10-05	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui	Dėl informacijos suteikimo ir parlamentinio tyrimo pradėjimo.	2023-10-27	Atsakymas iš Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos
2023-10-13	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	Dėl informacijos suteikimo.	-	
2023-11-16	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija	Dėl informacijos suteikimo ir dokumentų pateikimo	2023-12-07	Atsakyta
2023-11-16	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos	Dėl informacijos suteikimo (priminta apie nepateiktą informaciją)	2023-12-20	Atsakyta
2023-12-18	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Dėl informacijos suteikimo	2024-01-02	Atsakyta
2023-12-22	UAB „Sweco Lietuva“	Dėl rengiamos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos	Neatsakyta	

2024-01-16	AB „Sweco“	Concerning the environmental impact assessment	Neatsakyta	
2024-01-16	UAB „Žalia žemė“, UAB „Evecon“, UAB „Sweco Lietuva“	Prašymas dėl informacijos suteikimo	2024-01-30	Į 2023-05-22, 2023-07-26, 2023-09-08, 2024-01-16 raštus
2024-01-18	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Dėl informacijos suteikimo	2024-02-19	Atsakyta
2024-01-22	Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkė	Kreipimasis		Raštu neatsakyta, pristatyta posėdyje
2024-02-05	Širvintų rajono savivaldybės administracija	Dėl Širvintų rajono savivaldybės strateginio veiklos plano projekto 2024-2026 metais	2023-02-23	Atsakyta
2024-02-05	UAB „Sweco Lietuva“	Dėl rengiamos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos	Neatsakyta	
2024-02-20	UAB „Sweco Lietuva“	Dėl poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos	Neatsakyta	
2024-03-12	UAB „Sweco Lietuva“	Prašome, kad viešame visuomenės supažindinime su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita dalyvautų ornitologas, rengęs poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą ar bet kuris kitas asmuo, galintis atsakyti į klausimus dėl atlikto tyrimo. Jei tokio asmens dalyvavimo užtikrinti negalima – prašome atidėti viešą svarstymą arba organizuoti papildomą.	Atsakymas negautas	

2024-03-14	UAB „Sweco Lietuva“	Prašome pateikti viešo visuomenės supažindinimo su UAB „Sweco Lietuva“ parengta poveikio aplinkai vertinimo ataskaita „UAB „Žalia žemė“ planuojamų iki 72 vėjo elektrinių parko Alionių, Širvintų ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus 21 pskr. teritorijose statyba ir veikla“, įvykusio 2024-03-13 17:30 val. Širvintų rajono savivaldybės kultūros centro didžiojoje salėje (I. Šeinius g. 4, Širvintos), protokolą ir	2024-03-22	Pateikta nuoroda į viešai paskelbtą protokolą, garso įrašas nepateiktas.
2024-04-04	UAB „Sweco Lietuva“	Viešo supažindinimo su PAV ataskaita metu (2024-03-13) asociacija įteikė PAV ataskaitos rengėjams savo pastabas dėl PAV ataskaitos ir klausimus dėl jos. Iki šiol asociacija nėra gavusi atsakymų į iškeltus klausimus, prašytos informacijos. Todėl prašome pateikti informaciją į klausimus, kurie asociacijos buvo įteikti ir iškelti PAV ataskaitos viešo pristatymo 2024-03-13 metu.	Atsakymas negautas	
2024-04-17	UAB „Žalia žemė“, UAB Evecon, UAB „Sweco Lietuva“	Dėl ornitologinių tyrimų	2024-04-30	Nurodyta, kad visuomenės pasiūlymai gauti ir bus vertinami nustatyta tvarka.
2024-04-24	UAB „Žalia žemė“, UAB Evecon, UAB „Sweco Lietuva“	Dėl bendradarbiavimo atliekant ornitologinius tyrimus	Atsakymas negautas	

2024-04-24	Lietuvos ornitologų draugija	Dėl bendradarbiavimo atliekant ornitologinius tyrimus	Atsakymas negautas	
2024-05-10	UAB „Žalia žemė“, UAB Evecon, UAB „Sweco Lietuva“	Dėl ornitologinių tyrimų	2024-05-17	UAB „Žalia žemė“ atsakė, kad PAV ataskaitos ornitologinė dalis parengta tinkamai, papildomai tikrinti paukščių lizdų dėl jų saugumo netikslinga.
2024-05-16	Lietuvos ornitologų draugija	Prašoma pateikti pirminio vertinimo duomenis, nurodyti konkretų laikotarpį kada buvo dirbama, ypač kada buvo atliekami lauko darbai. Taip pat prašome pateikti informaciją kaip dirbo (kokias pagrindais, kiek laiko, pvz., pateikiant darbo grafiką, darbo laiko apskaitos žiniaraščius) Liutauras Raudonikis.	Atsakymas negautas	
2024-05-16	Liutaurui Raudonikiui (Lietuvos ornitologų draugijos direktoriui)	Dėl 2024 m. gegužės 14 d. LRT laidoje „Panorama“ reportaže apie Širvintų rajone planuojamą vėjo elektrinių parką L. Raudonikio paskleistos tikrovės neatitinkančios informacijos	2024-06-04	Lietuvos ornitologų draugijos vertinimu, paskleista informacija atitinka tikrovę
2024-05-16	Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui	Dėl pateiktos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos (dėl vėjo elektrinių triukšmo (garso) ir šešėliavimo modeliavimo)	2024-05-27	

2024-10-11	UAB „Žalia žemė“ UAB „Sveco“ Lietuva“	Prašoma atsižvelgti į suinteresuotos visuomenės (gyventojų) norą žinoti jiems aktualią informaciją apie jų gyvenamajai aplinkai darysiančią poveikį Jūsų planuojamą ūkinę veiklą, ir pateikti atnaujintą vėjo elektrinių išdėstymo schemą nelaukiant teisės aktuose nustatytų tolimesnių patikslintos PAV ataskaitos skelbimo terminų.	2024-10-16	E l . paštu: „informuoja me, kad šiuo metu negalime pateikti p r a š o m o s informacijos, nes pastabos yra derinamos su atitinkamais subjektais, o galutinė schema dar gali keistis. Kai tik Aplinkos apsaugos agentūra gaus visus atsakymus ir išvadas iš subjektų, visa informacija bus paviešinta, kaip numatyta teisės aktuose“
2024-10-24	Lietuvos ornitologų draugija	Pateikti informaciją apie tai, kokie Jums žinomi radarų gamintojai gamina tokio pobūdžio radarus ir kokie jų modeliai. Jei planuojate pasirinkti konkrečius radarų gamintojus ar jau pasirinkote modelius – nurodykite kokius. Taip pat prašome nurodyti šaltinį internete, kur galima susipažinti su informacija apie tokius radarus, jų techninę specifikaciją, veikimą, tyrimų rezultatus dėl jų efektyvumo.	Atsakymas negautas	

2024-10-24	UAB „Žalia žemė“	Pateikti informaciją apie tai, kokie Jums žinomi radarų gamintojai gamina tokio pobūdžio radarus ir kokie jų modeliai. Jei planuojate pasirinkti konkrečius radarų gamintojus ar jau pasirinkote modelius – nurodykite kokius. Taip pat prašome nurodyti šaltinį internete, kur galima susipažinti su informacija apie tokius radarus, jų techninę specifikaciją, veikimą, tyrimų rezultatus dėl jų efektyvumo.	2024-10-28	E l . paštu: „Atsižvelgdami į Jūsų prašymą, pateikiame šiuo metu mūsų analizuojamų 22 radarų sistemų sąrašą. Pridėtame informaciniame dokumente rasite nuorodas į interneto svetaines bei gamintojo pateiktas specifikacijas. Atkreipiame dėmesį, kad konkretus modelis dar nėra pasirinktas, todėl šiuo metu yra vertinami visi pateikti modeliai“.
2024-11-11	Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui	Dėl informacijos apie infragarso matavimus	2024-11-15	

Pažymėtina, kad lentelėje nurodytuose raštuose yra prašoma informacijos susijusios tik su šiuo PAV procesu.

Informacijos neteikimas tai yra vienas iš būdų apriboti suinteresuotos visuomenės teisę dalyvauti šiame procese. **Toks informacijos ribojimas, kartu su SLAPP ieškiniu laikytinas kryptingu siekiu atsiriboti nuo tokio PAV subjekto, kaip suinteresuota visuomenė.**

Akivaizdu, kad **Poveikio aplinkai vertinimo ataskaita**, kurios rengėjai ir užsakovai neteikė suinteresuotos visuomenės prašomos informacijos, **negali būti tvirtinama (jai negali būti pritarta).**

Neleistinas ne PAV subjekto kišimasis į PAV procesą. Nemotyvuotas ir nepagrįstas PAV ataskaitos rengėjo sprendimas nesivadovauti oficialia informacija iš SRIS.

PAV ataskaitos tekstiniame priede pateiktas susirašinėjimas su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba (toliau VSTT). Šiame susirašinėjime be kita ko minima ir asociacija „Kraštovaizdis“.

Ataskaitos rengėjas akivaizdžiai susidūrė su savo atliktų ornitologinių tyrimų išsamumo problema. Išsamiai apie blogai atliktus tyrimus aprašyta žemiau. Šiame skyriuje pateikiame šios problemos esmę. PAV ataskaitos rengėjas (šiuo atveju LOD, kaip atsakinga už ornitologinę dalį), pasisamdę pilnu etatu kitame darbe dirbantį asmenį atliko itin paviršutiniškus ir neišsamius tyrimus. Tokio darbo rezultatas – keli surasti saugomų rūšių paukščių lizdai bei senesni duomenys iš SRIS. Vietos bendruomenė savo iniciatyva paprašė ornitologo pagalbos ir į SRIS sistemą sukėlė virš šimto tokių lizdaviečių. Primintina, kad registruoti saugomų paukščių lizdai verčia koreguoti ataskaitą mažinant VE skaičių ar bent jau jas perkelti į kitą vietą. Akivaizdu, kad jei ataskaitos rengėjas būtų teritoriją tinkamai ištyręs – galimybės pildyti SRIS atrastais lizdais nebūtų (juos visus būtų suregistravę ataskaitos rengėjas). Iš pateikto susirašinėjimo su VSTT matosi, kad ataskaitos rengėjo tokia situacija, kad į SRIS keliami (įkelia ne rengėjo samdytas ornitologas) vis nauji saugomų paukščių lizdai netenkina. Vietoje to, kad būtų imtasi veiksmų PŪV teritoriją iširti papildomai ir išsamiai, ataskaitos rengėjas imasi spaudimo valstybės institucijoms (šiuo atveju VSTT) taktikos. Iš susirašinėjimo matyti, kad **rengėjas siekia, kad būtų užbrėžta data, po kurios jis galėtų nebereaguoti į SRIS naujai įkeltus lizdus**. Maža to – rengėjas **šiam spaudimui pasitelkia VSTT steigėją - Aplinkos ministeriją**. Savo 2024 09 09 rašte (ataskaitos tekstinis priedas) adresuotame VSTT, Sweco nurodo, kad *„Taip pat pabrėžiame, kad 2024-07-10 įvykusio PŪV organizatoriaus, PAV dokumentų rengėjo, LOD specialistų ir Aplinkos ministerijos ir VSTT atstovų susitikimo metu buvo aptarta, kad artimiausiu laiku LOD specialistai bus užbaigti susitikimo datai SRIS registruotų lizdų patikrinimai.“*

Kad ir kokį susierzinimą ataskaitos rengėjui ir užsakovui sukelia jų nekokybiško darbo taisymas, **netoleruotina situacija, kuomet daromas spaudimas institucijai, kad ši leistų ataskaitos rengėjams nevertinti nuo tam tikros datos į SRIS įkeltų lizdų fakto (nenurodyti to PAV ataskaitoje). Tokių rengėjo siekiamų išimčių nenumato joks teisės aktas.**

PAV procesas labai aiškiai reglamentuotas įstatymu ir kitais teisės aktais. Juose apibrėžti kiekvieno šio proceso subjekto teisės ir pareigos. Suinteresuota visuomenė (tikimės, kad ir valstybė) pagrįstai tikisi, kad šiame procese dalyvaujantys subjektai veikia savarankiškai ir sprendimus priima be pašalinės neleistinos įtakos. **Todėl spaudimas taikyti išimtį (netraukti į PAV ataskaitą**

duomenų iš SRIS nuo tam tikros datos) pasitelkiant VSTT steigėją – Aplinkos ministeriją, **verčia abejoti viso šio proceso skaidrumu.** Kad ir kokią įtaką užsakovas turi Aplinkos ministerijai, ši turi vengti bet kokios įtakos PAV procesui. Ypač turint galvoje jos turimus svirtus (ministras priima ir atleidžia VSTT vadovą, skiria jam nuobaudas ar paskatinimus).

Pateikti dokumentai aiškiai parodo, kad **šis PAV procesas buvo vykdomas pasitelkiant neleistinas priemones** (aukščiau minėtas SLAPP ieškinys, spaudimas VSTT taikyti teisės aktuose nenumatytas išimtis). Jau vien dėl šių aplinkybių ši PAV ataskaita negali būti tvirtinama (negali būti jau pritarta).

Nepagrįstai nesivadovauja Savivaldybės Kraštovaizdžio planu (mano, kad jis negaliojantis, nes ne tas pasirašė)

PAV ataskaitos 30 lape nurodoma, kad Kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas (SP) buvo patvirtintas netinkamo subjekto, todėl yra neteisėtas ir nėra pagrindo tokiu neteisėtu planu vadovautis, PAV ataskaitos rengėjas pasirenka vadovautis Širvintų rajono savivaldybės BP plano sprendiniais, kurių PŪV nepažeidžia.

Ataskaitos rengėjo ar užsakovo akivaizdžiai netenkino minėtame teisės akte įtvirtinti apribojimai. Nors ir suprasdamas, kad pats (ataskaitos rengėjas) negali panaikinti ar taisyti teisės aktų, jis **(rengėjas) pasirinko abejonių išsakymo ir teisės akto ignoravimo taktiką.** Vadovaujantis tokia logika ataskaitos rengėjas galėtų suabejoti visais jam nepalankias teisės aktais (abejones dėl galiojimo išdėstyti ataskaitoje) ir jais nesivadovauti. Tokiu atveju PAV procesas taptų farsu, o institucijos ir suinteresuota visuomenė būtų ataskaitos rengėjos informuotos, kuriuos teisės aktus rengėjas teikėsi taikyti.

Toks selektyvus teritorijų planavimo dokumentų sprendinių taikymas, „pritaikant“ juos prie PŪV nepagrįstas ir neteisėtas, o argumentai, dėl kurių PAV ataskaitos rengėjas pasirenka nesivadovauti Kraštovaizdžio tvarkymo SP yra nepagrįsti ir neteisėti.

Viešojo administravimo įstatymo 16 straipsnis nustato atvejus, kai viešojo administravimo subjektas gali pripažinti netekusiu galios savo arba įstatymų nustatytais atvejais žemesnio pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą. Joks sprendimas dėl

Kraštovaizdžio tvarkymo SP pripažinimo netekusiu galios nėra priimtas, todėl jis yra galiojantis ir juo privaloma vadovautis.

Vietos savivaldos įstatymo redakcija, galiojanti nuo 2014 m. sausio 1 d. nustatė, kad savivaldybių savarankiškosios funkcijos yra: teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas (6 str. 19 p.); kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės teritorijoje esančių želdynų, želdinių apsauga, tvarkymas ir kūrimas, inventorizacijos, apskaitos, atskirųjų želdynų žemės sklypų kadastrinių matavimų ir įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą organizavimas ir stebėseną (26 p.).

Savivaldybės taryba turi teisę priimti sprendimus dėl teritorijų planavimo dokumentų rengimo, jų tvirtinimo, įskaitant ir kraštovaizdžio tvarkymo klausimais.

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnį savivaldybės tarybos kompetencija yra išimtinė (16 str. 2 d.) ir paprastoji (16 str. 3 d.). Išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija – Konstitucijos ir įstatymų nustatyta kompetencija, kurios negali perimti, kištis į ją, įgyvendinti jokia kita savivaldybės institucija. Savivaldybės taryba negali atsisakyti savo išimtinės kompetencijos ar perduoti ją kitoms savivaldybės institucijoms (Vietos savivaldos įstatymo 3 str. 9 d.). Paprastoji savivaldybės tarybos kompetencija – įstatymų nustatyta kompetencija, kurią savivaldybės taryba įgyvendina pati arba gali perduoti savivaldybės vykdomajai institucijai (institucijoms) savivaldybės tarybos nustatyta tvarka (Vietos savivaldos įstatymo 3 str. 9 d.).

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 2 punktą savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos) – savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises ir pareigas.

Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 8 punktą nustatė, kad savivaldybių tarybų paprastoji kompetencija yra savivaldybės ir vietovės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentų tvirtinimas, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus.

Širvintų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 19 d. įsakyme Nr. 9-962 (<https://tpdr.planuojustatau.lt/tpdr-ext/?form=RegTpdEditFormPublic>), kuriuo patvirtintas Širvintų rajono savivaldybės kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas, nurodyta, kad jis priimtas vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 3 dalies 8 punktu, Širvintų rajono

savivaldybės administracijos nuostatų II skyriaus 21.12.10 papunkčiu, Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. 1-230 „Dėl Širvintų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo specialiojo plano koncepcijos patvirtinimo“ bei atsižvelgiant į Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros skyriaus 2014 m. birželio 16 d. teritorijų planavimo dokumento patikrinimo aktą Nr. 1366.

Vadovaujantis cituojamais teisės aktais, taip pat nurodytais Širvintų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 19 d. įsakyme Nr. 9-962 dokumentais, akivaizdu, kad Širvintų rajono savivaldybės administracijos direktorius turėjo teisę ir visus įgaliojimus patvirtinti Kraštovaizdžio tvarkymo SP, kadangi tai nėra išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija. PAV ataskaitos rengėjas nenurodo ir nepateikia jokių kitų savivaldybės tarybos priimtų ar kitų sprendimų bei argumentų, kurie pagrįstų, kad Širvintų rajono savivaldybės administracijos direktorius neturėjo teisės (įgaliojimų) tvirtinti Kraštovaizdžio tvarkymo SP. Širvintų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 9-962, kuriuo šis dokumentas patvirtintas, nėra panaikintas, nuginčytas teisme ar pripažintas negaliojančiu, Širvintų rajono savivaldybės kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas yra įregistruotas Teritorijų planavimo dokumentų registre (Nr. T00075000) todėl yra galiojantis ir visa apimtimi taikytinas, o PAV ataskaitos rengėjai nepagrįstai ir neteisėtai parengtoje PAV ataskaitoje juo nesivadovauja ir planuoja ūkinę veiklą pažeisdami galiojančio teritorijų planavimo dokumento sprendinius.

PAV įstatymo 11 straipsnio 4 dalies pažeidimas. Netinkamai išnagrinėtos suinteresuotos visuomenės pastabos.

PAV įstatymas numato itin trumpą 20 darbo dienų terminą pastaboms pateikti po ataskaitos paskelbimo (iki viešo svarstymo). Kai jau aukščiau minėta, PAV užsakovas šį terminą dar labiau sutrumpino pareikšdamas SLAPP ieškinį, nes reikėjo rengti atsiliepimą į minėtą ieškinį.

Suinteresuota visuomenė skyrė savo laiką po darbo bei paaukotą laiką su šeimomis savaitgaliais, kad parengtų bent minimalias pastabas jai rūpimais PAV ataskaitos klausimais. Pačių klausimų gal būtų kilę mažiau, jei užsakovai ir rengėjai būtų teikę prašomą informaciją (apie tai aukščiau). Todėl labai svarbu (to pagrįstai tikisi suinteresuota visuomenė), kad jos pateiktos pastabos būtų tinkamai įvertintos. Tinkamu įvertinimu mes nelaikome besąlygišką atsižvelgimą į jas. Tinkamu

įvertinimu laikytinas išsamus paaiškinimas ir pagrindimas, kodėl PAV ataskaitos rengėjas nusprendė neatsižvelgti į vieną ar kitą pastabą. Pažymėtina, kad daug pastabų yra pagrįstos moksliniais tyrimais (todėl tikimasi, kad jie bus pakomentuoti (pvz. gal rengėjui žinomais dar naujesniais tyrimais), prašoma rengėjo pateikti informaciją, pateikiama išsami informacija apie vietos bendruomenės surinktą ir įteisintą informaciją.

Motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas. Dokumente turėtų būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo PAV ataskaitos rengėjas rėmėsi priimdamas sprendimą neatsižvelgti į pateiktą pastabą. Toks motyvuotumo reikalavimas siejamas su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų reikalavimų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus.

Žemiau esančioje lentelėje dėl laiko stokos (labai mažai laiko pastaboms parengti ir itin didelės apimties PAV ataskaita (apie 4000 lapų) **pateikiame komentarus tik daliai netinkamai išnagrinėtų mūsų teiktų pastabų. Ataskaitos rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti visas jam pateiktas pastabas (motyvai žemiau).**

Nepriimtina, kai ataskaitos rengėjas atsakydamas (teikdamas neatsižvelgimo motyvus) cituoja **tik dalį jam pateiktos pastabos**, selektyviai nutylėdamas svarbią pateiktą informaciją (argumentus, mokslinius tyrimus ir pan.). Atitinkamai lieka nepakomentuoti visi pastabose pateikti argumentai. **Toks pastabų vertinimas yra neišsamus ir klaidinantis, todėl negali būti pripažintas tinkamu. Tinkamu laikytinas tik toks pastabų vertinimas, kuomet pateikiamas visas pastabos tekstas, neatsižvelgimo motyvuose komentuojami visi pateikti argumentai ir mokslinė informacija.**

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
1	1.1. Netinkamas visuomenės informavimas apie PAV pradžia	Pranešimas parengtas nesilaikant Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		nenurodytos apytikslio centro, linijinės infrastruktūros objekto atveju – pradžios ir pabaigos koordinatės (LKS'94 koordinačių sistemoje)	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	4	<p>netinkamai nurodyti arba apskritai nenurodyti atstumai iki gyvenamųjų ir kultūros paveldo vietovių, saugomų teritorijų ir kaimyninių valstybių, alternatyvių vietų pasirinkimo priežastys</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>nenurodyti jokie atstumai iki Alionių seniūnijos gyvenvietės – Juodiškių kaimo;</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>išsamiau nenurodyti atstumai ir iki kitų gyvenamųjų vietovių, kaimų, nors planuojamas VE skaičius ir tankumas itin didelis</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>nenurodyti atstumai iki Kultūros vertybių registre įregistruotų objektų: Gaidelių dvaro sodybos (kodas 686), Gaidelių dvaro sodybos svirno (kodas 45160), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų (kodas 689), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų spirito varyklos pastato dalies (kodas 32213), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų ponų namo (kodas 32210), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų tvarto (kodas 32214), Juodiškių dvaro sodybos fragmentų ledainės (kodas 32211), Šešuolėlių Švč. Mergeles Marijos Visų Malonių Tarpininkės bažnyčios (kodas 16067);</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>netinkamai nurodyti atstumai nuo: Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų parko (kodas 38408), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų daržinės (kodas 38447), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų kalvės (kodas 38407), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų oficinios (kodas 38403), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų antro svirno (kodas 38406), Šešuolėlių II dvaro sodybos fragmentų namo (kodas (kodas 38404).</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>klaidingai nurodytas atstumas nuo Šešuolėlių II dvaro – 3600 m., o iš tikrųjų pasirodė, kad 360 m., todėl buvo suklaidinti visų aplinkinių gyvenamųjų vietovių gyventojai, nes galvojo, kad bus VE nutolę mažiausiai 3,6 km.</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>Taip pat nenurodyti jokie atstumai iki Juodiškių gyvenvietės, nors visa gyvenvietė apstatyta VE iš visų pusių, taip suklaidinant vietos gyventojus.;</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>Nuo vėjo elektrinės (BN37) vienintelėje schemoje prie kultūros paveldo skyriaus nėra visai žymima planuojamo elektros kabelio (galimai Laužiškio piliakalnio apsaugos zona)</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>nenurodyti jokie atstumai iki saugomos teritorijos – Alionių telmologinio draustinio, kuriame aptinkama ir gyvena daug saugomų ir nykstančių rūšių augalų, gyvūnų ir paukščių.</p>	-	Neatsižvelgta. Papildomos informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta
		<p>informacija apie Pranešimo paskelbimą nebuvo paskelbta ir kitais visuomenei prieinamais būdais (atitinkamais pranešimais vietos spaudoje, skelbimų lentose ir pan.), nors tokią galimybę, siekiant tinkamai informuoti visuomenę, Aprašas nustato.</p>	<p>duomenys apie PAV pradžią buvo skelbiama toliau nurodytais būdais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2023-03-07 d. Širvintų r. sav. internetiniame puslapyje bei savivaldybės skelbimų lentoje; • 2023-03-07 d. Alionių, Širvintų, Zibalų seniūnijų skelbimų lentose; • 2023-03-10 d. laikraštyje „Širvintų kraštas“; • 2023-03-13 d. UAB „Sweco Lietuva“ internetiniame puslapyje; • 2023-03-07 d. AAA internetiniame puslapyje. 	<p>Atsižvelgta iš dalies (trūksta įrodymų).</p> <p>Nėra galimybės patikrinti atsakymų, kadangi nepateikta jokių pagrindžiančių dokumentų: laiškų ir raštų kopijos, skelbimų fotofiksacijos ir pan.</p> <p>Nepateiktos ir aktyvios nuorodos į skelbiamą informaciją internete.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Atsižvelgiant į esminius visuomenės informavimo pažeidimus apie planuojamą ūkinę veiklą prašome Poveikio aplinkai vertinimo procedūrą pradėti iš naujo, tinkamai , laikantis Aprašo nuostatų informuojant visuomenę (tinkamai paskelbiant pranešimą) taip sudarant galimybę visuomenei įvertinus pranešime pateiktą teisingą informaciją, teikti pasiūlymus. dėl UAB „Žalia žemė“ vėjo jėgainių parko Alionių sen., Širvintų sen. Ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijoje bei dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procese, teikti pasiūlymus užtikrinant teisę į saugią ir sveiką gyvenamąją aplinką, visuomenės gerovę ir kultūros vertybių ir aplinkos apsaugą ir dalyvauti priimant su aplinka susijusius sprendimus</p>	<p>per nustatytą laiką nuo pranešimo apie PAV pradžią paskelbimo, visuomenė teikė pasiūlymus ir klausimus, kurie buvo įvertinti ir buvo parengtas suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimas, kuris buvo pateiktas PAV ataskaitos 2 tekstiniame priede.</p>	<p>Pasiūlymas poveikio aplinkai vertinimo procedūrą pradėti iš naujo yra atmestas nemotyvuotai.</p> <p>Nurodytame priede pateikti ne visi pasiūlymai. Jeigu turima omenyje atnaujinta ataskaita, ji gegužės mėnesį pateikta nebuvo.</p>
	<p>1.2. Netinkamas suinteresuotos visuomenės informavimas PAV ataskaitos rengimo metu. Vengiama suteikti informaciją.</p>	<p>PAV rengėjai, UAB „Žalia žemė“ ir UAB „Evecon“ PAV ataskaitos rengimo metu neatsakydavo į suinteresuotos visuomenės paklausimus, prašymus suteikti informaciją, arba tokią informaciją suteikdavo nepateisinamai uždelsę arba neišsamiai.</p>	<p>Pažymime, kad per nustatytą laiką nuo pranešimo apie PAV pradžią paskelbimo, visuomenė teikė pasiūlymus ir klausimus, kurie buvo įvertinti ir buvo parengtas suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimas, kuris buvo pateiktas PAV ataskaitos 2 tekstiniame priede.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Nurodytame 2 priede <u>nepateikti</u> visų, kurie kreipėsi, paklausimai.</p>
			<p>Visiems asmenims, teikusiems pasiūlymus ir klausimus, taip pat buvo atsakyta raštu. Atkreipiame dėmesį, kad PAV ataskaitos rengėjas viso PAV proceso metu registravo visus visuomenės teikiamus pasiūlymus ir juos vertino</p>	<p>Klaidinga informacija, dalis pastabų teikėjų negavo atsakymų.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
			<p>Pažymėtina, atsakymų teikimas į visuomenės klausimus apie PAV neturint parengtos PAV ataskaitos būtų visuo menės klaidinimas.</p> <p>Taip pat visuomenė apie paruoštą ir viešinamą PAV ataskaitą buvo informuojama ir supažindinama su ja vadovaujantis Visuo menės informavimo priede tvarkos aprašo V sk. 27 p. numatyta tvarka.</p>	<p>Visiškai nepagrįstas ir neargumentuotas atsakymas.</p> <p>Visuomenė turi teisę gauti informaciją apie planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, o PAV ataskaitos rengėjas turi pareigą tokią informaciją suteikti. Šiuo atveju informacijos nesuteikimas pateisinamas neva nenoru klaidinti, kai galima pateikti turimą informaciją, nurodant, kad ji yra preliminari ir pan. Visuomenė neprašė teikti klaidinančios informacijos. Ji prašė teikti tuo metu turimą informaciją, kurios visuomenei trūko.</p>
		<p>Asociacija „Kraštovaizdis“ į UAB „Sweco Lietuva“, UAB „Žalia žemė“, UAB „Evecon“ (atskirai arba kartu į šias įmones) kreipėsi mažiausiai 8 kartus (neskaitant priminimų apie negautus atsakymus), atsakymai gauti 3 kartus.</p> <p>Todėl PAV procedūrų metu buvo pažeista 1998 m. birželio 25 d. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priiman t sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija).</p>	<p>PAV ataskaitos 2 tekstiniam priede yra pateikiama visuomenės informavimo apie PAV pradžią viešinio dokumentai, įrodantys PAV procedūrų užtikrinimą.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Dalis raštų atsakymo pateikimo dienai vis dar lieka neatsakyti.</p> <p>Atsakymas į pastabą yra formalus teisės aktų normų išvardinimas, dėl Orhuso konvencijos nepasisakyta. Paklausėjai neprašė įvardinti teisės aktų, jie prašė konkrečios informacijos. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 14 str. 1 dalies pažeidimas</p>
	<p>2. KITI PRAN EŠIMO APIE PAV PRADŽIĄ</p>	<p>nenurodyta Širvintų rajono savivaldybės administracijos Alionių, Širvintų ir Zibalų seniūnijų elektroninių laiškų data.</p>	<p>suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimas buvo pateiktas PAV ataskaitos 2 tekstiniam priede</p>	<p>Neatsakyta į pastabą.</p> <p>Nepateikti minimi elektroniniai laiškai, vietoj jų teikiamos raštų kopijos, kurių mes neprašėme.</p>
	<p>TRŪKUMAI</p>	<p>nepateikta skelbimų apie Pranešimą seniūnijų skelbimo lentose fotofiksacija, todėl šiuo metu PAV ataskaitoje esantys duomenys kelia abejonių apie tinkamą visuomenės informavimą seniūnijose.</p>		<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Įrodančių dokumentų nepateikta.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Skelbimas Širvintų rajono savivaldybės vietinėje spaudoje – laikraštyje „Širvintų kraštas“ išspausdintas tik 2023 m. kovo 10 d., taip sutrumpinant terminą ir sumažinant galimybę rajono gyventojams pateikti pasiūlymus dėl PŪV, nors nustatytas terminas itin trumpas – tik 10 darbo dienų nuo skelbimo paskelbimo Aplinkos apsaugo agentūros interneto puslapyje.</p>	<p>Pažymime, kad PAV rengėjas įvertinęs skirtingu metu pasirodžiusius pranešimus apie PAV pradžią, priėmė, vertino ir atitinkamai įtraukė į parengtą suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimą visuomenės pasiūlymus gautus iki 2023 m. kovo 27 d., t. y. daugiau nei 10 d. d.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Nepateikti argumentai kodėl skelbimas laikraštyje buvo spausdinamas likus 3 dienoms iki viešojo svarstymo.</p>
		<p>sąmoningai pasirinko formalų ir skubotą dokumento rengimo procesą, taip siekdami ne atliepti visuomenės interesams, o išvengti visuomenės dėmesio.</p>	<p>priėmė, vertino ir atitinkamai įtraukė į parengtą suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimą visuomenės pasiūlymus gautus iki 2023 m. kovo 27 d., t. y. daugiau nei 10 d. d.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Neatsakyta kodėl buvo siekiama vengti visuomenės dėmesio.</p>
3.	<p>NE TIN KA MA I PA RI NK T I PA V PR OC OS DA LY VI AI</p>	<p>Pateiktoje PAV ataskaitoje (79 puslapis) nurodoma, kad PŪV vietai artimiausios požeminio vandens vandenvietės (ŽGR duomenų bazės informacija) :• <i>UAB „Molėtų vanduo“ vandenvietė, (Reg. Nr. 3560), esanti Utenos apskr., Molėtų r. sav., nuo artimiausios planuojamos VE B27 už 2,28 km rytų kryptimi; UAB „Molėtų vanduo“ vandenvietė, (Reg. Nr. 3050), esanti Utenos apskr., Molėtų r. sav., nuo artimiausios planuojamos VE BN95 už 1,66 km rytų kryptimi; • UAB „Molėtų vanduo“ vandenvietė, (Reg. Nr. 2811), esanti Utenos apskr., Molėtų r. sav., nuo artimiausios planuojamos VE B27 už 1,33 km šiaurės rytų kryptimi. PAV Ataskaitos 12 puslapyje nurodyta, kad „PAV ataskaitoje planuojamos ir vertinamos transformatorių pastotės TP vieta yra Bekešių k., Giedraičių sen. Molėtų r. sav. teritorijoje (3.1.1.1 pav).“</i></p> <p>Neįvertintas poveikis minėtoms vandenvietėms (jau nekalbant apie poveikį aplinkai, hidrologiniam režimui, o tuo pačiu ir gyvūnų buveinėms).</p>	<p>1) UAB „Žalia žemė“ planuojamų iki 72 vėjo elektrinių parko Alionių, Širvintų ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijose statybos ir veiklos poveikio aplinkai vertinimą (toliau - Širvintų VE PAV)</p> <p>Ir</p> <p>2) UAB „Žalia žemė“ planuojamų iki 26 vėjo elektrinių parko Dubingių ir Giedraičių sen. Molėtų r. sav. Utenos apskr. teritorijose statybos ir veiklos poveikio aplinkai vertinimą (toliau – Molėtų VE PAV).</p> <p>Molėtų VE PAV - atliktos Pranešimo apie PAV pradžią procedūros ir šiuo metu atliekamas vertinimas.</p> <p>Širvintų VE PAV planuojamos ir vertinamos VE yra tik Širvintų r. sav. teritorijoje, Molėtų VE PAV planuojamos ir vertinamos VE – tik Molėtų r. sav. teritorijoje.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Formalus atsakymas, kad tai yra kito PAV dalis yra nepakankamas. Nepateikta atsakymų į klausimus dėl hidrologiniam režimo, gyvūnų buveinių, t.y. kas svarbu ir šio rajono gyventojams.</p> <p>Nepateikta jokių pagrindžiančių dokumentų dėl pranešimo paskelbimo Molėtų r. - fotofiksacijos, aktyvių internetinių nuorodų.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		Ataskaitos 186 psl. nurodyta, kad planuojamos statyti VE bus artimu atstumu nuo Molėtų rajone esančių nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių (Giedraičių žydų žudynių vieta ir kapas; Bekupės dvaro sodyba su priklausiniais).	Molėtų VE PAV - atliktos Pranešimo apie PAV pradžią procedūros ir šiuo metu atliekamas vertinimas.	Neatsižvelgta motyvuotai. Nurodyta, kad klausimas bus kito PAV dalis, tačiau neatsakyta dėl atstumo iki minimų objektų.
		Ataskaitos 191 psl. nurodyta, kad šalia planuojamų požeminių kabelių linijos artimiausios nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės yra Molėtų rajone (Giedraičių paminklas Lietuvos kariams; Lietuvos partizanų kapai).	Molėtų VE PAV - atliktos Pranešimo apie PAV pradžią procedūros ir šiuo metu atliekamas vertinimas.	Neatsižvelgta nemotyvuotai. Nurodyta, kad klausimas bus kito PAV dalis, tačiau neatsakyta dėl atstumo iki minimų objektų.
		PAV ataskaitoje nėra jokių duomenų apie tai, kad Pranešimas apie PAV pradžią buvo įteiktas Molėtų rajono savivaldybės vykdomajai institucijai, kokius pasiūlymus Molėtų rajono savivaldybės vykdomoji institucija teikė planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui arba PAV dokumentų rengėjui, į kuriuos PAV dokumentų rengėjas atsižvelgia rengdamas PAV ataskaitą, kaip šis Pranešimas buvo viešinamas Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje	Pranešimas apie Molėtų VE PAV pradžią nustatytą tvarka buvo paskelbtas Molėtų r. sav. internetinėje svetainėje, seniūnijose, spaudoje, AAA ir PAV dokumentų rengėjo internetinėse svetainėse. Informacija apie parengtą Širvintų VE PAV ataskaitą buvo viešinama ir Molėtų r. sav. internetinėje svetainėje, seniūnijose bei rajono spaudoje. Taigi, Molėtų r. sav. gyventojai buvo ir bus informuoti apie tiek jų, tiek gretimoje savivaldybėje planuojamą ūkinę veiklą ir gali dalyvauti PAV procese teisės aktuose nustatyta tvarka	Nurodyta, kad klausimas bus kito PAV dalis. Nepateikti įrodantys dokumentai (kopijos, foto fiksacija ir interneto prieigos nuorodos)

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Atsižvelgiant į aukščiau išsakytus argumentus prašome į poveikio aplinkai vertinimo subjektus įtraukti <u>Molėtų rajono savivaldybę</u> ir PAV procedūra vykdyti taip, kad būtų užtikrintas šios savivaldybės (bei jos gyventojų) tinkamas informavimas.</p>	<p>Pranešimas apie Molėtų VE PAV pradžią nustatytą tvarka buvo paskelbtas Molėtų r. sav. internetinėje svetainėje, seniūnijose, spaudoje, AAA ir PAV dokumentų rengėjo internetinėse svetainėse.</p> <p>Informacija apie parengtą Širvintų VE PAV ataskaitą buvo viešinama ir Molėtų r. sav. internetinėje svetainėje, seniūnijose bei rajono spaudoje. Taigi, Molėtų r. sav. gyventojai buvo ir bus informuoti apie tiek jų, tiek gretimoje savivaldybėje planuojamą ūkinę veiklą ir gali dalyvauti PAV procese teisės aktuose nustatyta tvarka</p>	<p>Nurodyta, kad klausimas bus kito PAV dalis</p> <p>Nepateikti įrodantys dokumentai (kopijos, foto fiksacija ir interneto prieigos nuorodos)</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>P A S K E L B T O S P A V A T A S K A I T O S T R Ū K U M A I 4.1. Netin kamai įverti ntas (neįve rtinta s) padid ėjusio V E aukšč i o (menč i ū ilgio, galin gumo) galim as povei kis . Taiko mos netin kamo s metod ikos</p>	<p>Aukštesnių VE poveikis iš esmės skiriasi nuo žemųjų, todėl reikia arba remtis aktualiomis metodikomis arba atlikti reikiamus tyrimus įvertinant šių gerokai aukštesnių (nei vyravo metodikų rengimo metu) VE poveikį tiek aplinkai tie žmonių sveikatai.</p> <p>metodikų rengimo metu vyravo gerokai mažesnio galingumo ir žemesnės vėjo elektrinės.</p> <p>nepaaiškina, kodėl šitam kraštovaizdžiui pasirinkti būtent tokio dydžio VE (neaišku ar pasirinktas optimaliausias variantas būtent šitai vietai)</p> <p>PAV ataskaitos rengėjas net nesvarstė alternatyvos – žemesnių VE projektavimo.</p>	<p>PAV dokumentų rengėjas vertina P Ū V organizatoriaus pasirinktą ir planuojamą ūkinę veiklą bei jos alternatyvas ir jų galimą poveikį aplinkai.</p> <p>Visos PAV metu naudojamos vertinimo metodikos ir programinė įranga yra tinkamos modeliuoti ir vertinti bet kokio aukščio ir galios planuojamas VE bei yra priimtinos derinančiomis institucijoms (šiuo metu Lietuvoje yra atliekama dešimtys įvairaus masto planuojamų VE parkų poveikio aplinkai vertinimo procedūrų, kuriose naudojamos analogiškos metodikos ir programinė įranga).</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Teiginys, kad metodikos tinkamos, nepagrįstas moksliniais tyrimais ar dokumentais, mūsų pateiktų tyrimų išvados nepaneigtos, kontrargumentai nepateikti.</p> <p>Kaip argumentas nurodomas, kad analogiškais įrankiais naudojasi ir kiti PAV rengėjai, tačiau mes negalime žinoti, r jie tą daro tinkamai.</p> <p>Nepateikta atsakymo į pastabas dėl VE dydžio.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>4.2. Neįvertintas padidėjusio VE aukščio poveikis paukščių mirtinamumui</p>	<p>Tyrimas: - patvirtino, kad mirtingumas didėja didėjant turbinos stebulės aukščiui; - parodė, jog mirtingumo rodikliai skirtinguose regionuose kinta, todėl „<i>prieš perėjimą prie aukštesnių vėjo turbinų, būtina įvertinti riziką paukščiams</i>“</p>	<p>Lietuvos ornitologų draugijos (toliau – <u>LOD</u>) <u>nuomone, yra</u> žinoma faktinė informacija apie tai, kad kai kurių mokslinių tyrimų metu buvo nustatyta, jog didesnės vėjo elektrinė (toliau – VE) gali daryti ir kažkiek didesnę kompleksinį neigiamą poveikį kai kurių rūšių paukščiams.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys į tai, jog tokių tyrimų autoriai dažnai nurodo ir tai, kad šis poveikis skirtinguose regionuose gali būti nevienodas, o tai reiškia, kad paukščių žūčių skaičius prie didesnių VE gali ir nebūti didesnis, nei prie mažesnių VE.</p>	<p>Neatsižvelgta, atsakymas adresuotas Sweco, ne LOD.</p> <p>4.6 Biologinė įvairovė ..... 95 4.6.1 Esamos bioklės aprašymas ..... 95 4.6.2 Numatomas reikšmingas poveikis ..... 143 4.6.3 Reikšmingo neigiamo poveikio išvengimo, sumažinimo ir/ar kompensavimo priemonės ..... 157 4.7 Saugomos teritorijos ..... 170 4.7.1 Esamos bioklės aprašymas ..... 170 4.7.2 Numatomas reikšmingas poveikis ..... 174 4.7.3 Reikšmingo neigiamo poveikio išvengimo, sumažinimo ir/ar kompensavimo priemonės ..... 174</p> <p>Ataskaitos 3 psl. nurodyta, kad 4.6.-4.7. skyrių ataskaitos rengėja yra Laura Stumbrienė (Sweco), tačiau atsakymus teikia ne ji, o LOD, kurio ataskaitos rengėjų sąraše nėra.</p> <p>Rėmimasis kito subjekto „nuomone“, kai nepateikiamas pirminis dokumentas (LOD dokumentas, kuriuo remiasi Sweco), panašus į <u>Sweco atsakomybės vengimą</u>.</p> <p>Nepateikta kontrargumentų, paneigiančių mūsų teiktas išvadas.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Prašome PAV ataskaitoje įvertinti nurodytus mokslinius tyrimus bei galimą tikrąjį VE poveikį</p> <p>prašome nesiremti pasenusiomis metodikomis (kurių rengimo metu vyravo gerokai mažesni VE aukščiai).</p> <p>Jei reikia – prašome atlikti reikiamus tyrimus</p>	<p>Deja, <u>mokslinių publikacijų</u> apie skirtingo dydžio VE kompleksinį poveikį paukščiams Lietuvoje nėra.</p> <p>Esamo užsakomojo darbo apimtyje specialaus mokslinio tiriamojo darbo, ar atskirų mokslinių publikacijų vertinimo, LOD neprivalėjo atlikti.</p> <p><u>LOD nuomone, tokio tyrimo ir negalima atlikti</u> neturint galimybės surinkti duomenų prie jau veikiančių konkretaus dydžio VE. Pažymėtina, kad dėl aukščiau minėtų priežasčių LOD negali atsižvelgti į prašymą „PAV ataskaitoje įvertinti <u>nurodytus mokslinius tyrimus</u> bei galimą tikrąjį VE poveikį (<...> nesiremti pasenusiomis metodikomis (kurių rengimo metu vyravo gerokai mažesni VE aukščiai) <...></p>	<p>Neatsižvelgta, nenurodant motyvų dėl visų skyriaus pastabų.</p> <p>„LOD negali atsižvelgti į prašymą...“ – klausimas buvo adresuotas ataskaitos rengėjui, ne LOD. <u>Iškyla atsakomybės už šią ataskaitos dalį klausimas.</u></p> <p>LOD patvirtino, kad mūsų pateiktų tyrimų nevertino, nesidomėjo kitų šalių gerąja praktika, nežiūrėt to, kad tokių tyrimų Lietuvoje nėra.</p> <p>Į prašymą nesiremti senomis metodikomis, sukurtomis esant daug žemesnėms VE, neatsakyta.</p> <p>Mokslininkais dažnai analizuoja panašių objektų (pvz. artimo aukščio) poveikį. Gal duomenys ne iki galo tikslūs, nes neapima visų įtakančių faktorių, tačiau geriau tokie, negu jokių. Kodėl nesiremta pvz. monitoringo duomenimis Lietuvoje?</p> <p>Mūsų pateiktų tyrimų išvadų nepaneigė, kontrargumentų ar naujų tyrimų išvadų nepateikė, nurodydami, kad to neprivalėjo atlikti pagal užsakymą. Primename, kad <u>tikslas yra nustatyti poveikį aplinkai. Tokia užduotis, mūsų nuomone, apima ir naujausių mokslo surinktų duomenų įvertinimą.</u></p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	4.3. Neįvertintas padidėjusių VE aukščio poveikis eksploatacijai (susidėvėjimas ir gedimai)	PAV Ataskaitoje neaptarta ir neanalizuota VE griūtis rizika kitos su struktūriniais gedimais susijusios grėsmės	PŪV rizikos, įskaitant ir VE griūtis riziką, vertinimas objektų statybos ir veiklos metu yra pateiktas PAV ataskaitos 4.11 skyriuje. Saugus atstumas turi būti ne mažesnis kaip <u>VE aukštis iki vertikalioje pozicijoje esančios mentės galo pridedant dar 10 % bendro ilgio, t.y. 277,2 m</u>	Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.
	4.3. Neįvertintas padidėjusių VE aukščio poveikis eksploatacijai (susidėvėjimas ir gedimai)	Kanados ir Libano VE sukiamų vibracijų tyrimas: <u>dėl VE didinimo</u> - sumažėjęs tarnavimo laikas; - dažnesni gedimai; - galimos griūtys.		Mūsų tyrimų išvadų nekomentuoja, nepateikia kontrargumentų. <u>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</u>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>4 . 3 . Neįvertintas padidėjusių VE aukščio poveikis eksploatacijai (susidėvėjimas ir gedimai)</p>	<p>Tyrimas: „<u>Padidėjus vėjo turbinų dydžiui, atsiranda didesnės konstrukcijos vibracijos, kurios sumažina komponentų (menčių, pagrindinio veleno, guolių, generatoriaus, pavaru dėžės ir kt.) tarnavimo laiką ir gali sukelti gedimą arba sunaikinimą.</u>“</p> <p>Vėjo energetikos poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinėse rekomendacijos (rengėjas Sweco Lietuva) nurodoma, kad:</p> <p>Vėjo elektrinių konstrukcija turi įtakos struktūrinių pažeidimų rizikai, dėl kurių <u>galimi darbuotojų ar gyventojų susižalojimai</u>. Nelaimingų atsitikimų pavojus kyla dėl ekstremalių klimatinų sąlygų.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Menčių ar jų dalių atitrūkimai. - Gaisrai - Konstrukcijos pažeidimai – Ledo švaistymas; - Transporto avarijos, gabenant didelių gabaritų dalis; - Žala aplinkai - Kitos priežastys (žaibas, elektros perdavimo sistemos gedimai ir kt.) <p>Prašome papildyti PAV ataskaitą aktualiais moksliniais tyrimais paremtais sprendimais, kaip bus užkertamas kelias galimoms griūtims užkardyti.</p>	<p>saugus atstumas iki pastato VE griūties atveju sudarytų apie 277,2 m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - sodyba Mickonių 3, Mickonių k. būtų 178 m atstumu nuo planuojamos VE BN101, - pastatai Tarautiškių 3, Tarautiškių k. būtų 242 m atstumu nuo VE B32. <p>Šios sodybos patektų į VE galimos griūties rizikos zoną. PŪV organizatorius planuoja pirmąją sodybą išpirkti, pastatus nugriauti ir išregistruoti bei tam privalo gauti žemės sklypo ir pastatų savininko pritarimą, o VE B32 siūloma neplanuoti.</p> <p>Neįgyvendinus šių reikalavimų minėta VE negalėtų būti statoma. Kitos planuojamos</p> <p>VE nuo artimiausios gyvenamosios ar visuomeninės paskirties teritorijų būtų už 281 - 1802 m.</p> <p>VE griūtis dėl ekstremalių sąlygų statiniams įtakos neturėtų</p> <p><u>Planuojamų VE atstumai nuo kitų gyvenamųjų teritorijų būtų didesni ir planuojamos VE griūties aspektu joms rizikos nekeltų.</u></p> <p>(informacija PAV ataskaitoje papildyta).</p> <p>Pateiktas reglamentuojančių teisės aktų sąrašas, nurodoma, kad kvalifikuotų specialistų rengiamų dokumentų / nurodymų, teisės aktų, kitų normatyvinių dokumentų, pagrindu</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Mūsų tyrimų išvadų nepaneigė, kontrargumentų nepateikė.</p> <p>Pateiktas teisės aktų sąrašas, tačiau nepateikta prašytos informacijos dėl mokslinių tyrimų ir galimų sprendinių.</p> <p>Nurodo, kad informacija ataskaitoje papildyta, tačiau šis atnaujinimas nepateiktas kartu su raštu, nėra galimybės įvertinti. Vėliau, <u>prašant dalį ataskaitos duoti iki viešo paskelbimo, sulaukėme neigiamo atsakymo.</u></p> <p>Į prašymą papildyti ataskaitą pagal mokslinių tyrimų išvadas neatsakėta.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>5. PAV ATASKAITOJE NEĮVERTINTAS SUSIDARANČIŲ ATLIEKŲ SUTVARKYMAS</p>	<p>Ataskaitoje (51 lapas) rengėjai nepagrįstai mažą dėmesį skyrė susidarančių atliekų sutvarkymui. Tam tikroms atliekoms dėmesio visai neskyrė.</p> <p>PAV ataskaitos rengėjas ataskaitoje nenurodo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaip ateityje numato utilizuoti VE, pasibaigus jų eksploatacijos laikui; • kokie atliekų kiekiai susidarys baigus eksploatuoti VE; • Kokios kategorijoms priskiriamos susidarančios atliekos (pavojingos, nepavojingos); • demontavus stiebus, kas bus daroma su po žeme tiestais kabeliais, pamatais ir kt. • kaip bus utilizuojamos atliekos, jeigu ES bus priimtas draudimas utilizuoti jas sąvartynuose. Kur jos būtų sandėliuojamos? • kaip bus užtikrintas atliekų sutvarkymas, jeigu statytojas nutrauktų savo veiklą (banko garantija, draudimas ir pan.)? <p>Prašome pateikti atsakymus į aukščiau pateiktus klausimus, kadangi ataskaitoje jie neaptarti arba aprašyti neišsamiai.</p>	<p>Vėjo elektrinių demontavimas yra vėjo elektrinių savininko atsakomybė.</p> <p>vėjo elektrinės naudojimo trukmė – iki 25 metų. Vėliau - keičiama arba likviduojama vėjo elektrinės demontuojamos (išardomos į atskiras konstrukcijas) ir išvežamos į saugojimo ir/ar utilizavimo bei perdirbimo vietas.</p> <p>būtų perdirbamos (konstrukcijų metalas, variklio elementai, perdirbamas plastikas ir kt.). (nepavojingos)</p> <p>VE mentės būtų perdirbamos arba laikiniai sandėliuojamos ir saugomos veiklos vykdytojo valdomoje ar nuomojamoje teritorijoje (nepavojingos)</p> <p>gelžbetoninis pagrindas išardomas, betoną sutrupinant iki atitinkamos frakcijos vietoje ar kitoje statybinių atliekų tvarkymo vietoje, bei atskiriant ir išrenkant metalo armatūrą. (nepavojingos)</p> <p>gelžbetoniniai poliai paliekami, požeminiai elektros kabeliai demontuojami ir perdirbami;</p> <p>keliai išardomi arba paliekami;</p> <p>Pardavus VE jų demontavimo ir priežiūros pareigos tektų naujam savininkui.</p>	<p>Į pastabą atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Pateikta informacija neišsami, todėl kyla papildomų klausimų:</p> <p>-ar demontuotos mentės nebus saugomos nuomojamame sklype parko teritorijoje ir kokiomis sąlygomis?</p> <p>-kokia trukmė „laikiniai“? ar bus užtikrinta, kad aplinka nebus užteršta mikroplastikines menčių paviršius dengtas cheminėmis medžiagomis (nenurodyta kokiomis).</p> <p>- kaip betono trupinimas vietoje paveiks triukšmo lygį ir koks galėtų būti poveikis gyventojams bei gyvūnams?</p> <p>Nurodyta, kad informacija patikslinta PAV ataskaitos 3.2.6 skyriuje, tačiau atnaujinta ataskaitos versija nepateikta.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	6 . PAV ATASKAITOJE NEĮVERTINTAS PŪVPOVEIKIS ŽEMĖS GELMĖS, HIDROLOGINIA M REŽIMU	<p>ataskaitoje turi būti vertinama tokių gilių kasinėjimų poveikis hidrologiniam režimui bei aptariami tokių pamatų demontavimo klausimai. Nei vien nei kita ataskaitoje neaptarta.</p> <p>Ataskaitoje nėra nurodyti gyvenamųjų namų naudojami šuliniai ar arteziniai gręžiniai. Prašome juos visus nurodyti.</p> <p>Rengiant šią ataskaitą nebuvo atliekami jokie geologiniai tyrimai neįvertintas gręžinių reikalingų pamatams įrengti (įskaitant ir kaltinių pamatų įrengimą)poveikis.</p> <p>Pateikti žvyro ir kitų iškasenų žvalgybos darbai nesusiję su PŪV</p> <p><i>„Gruntinis vanduo susikaupęs dabartinėse pelkių ir aliuvinėse, viršutinio pleistoceno aliuvinėse, fliuvioglacialinėse ir limnoglacialinėse nuogulose (durpėje, smėlyje, žvyre) ir viršutinėje, plyšiuotoje moreninių priemolių ir priesmėlių dalyje. Gruntinio vandens slūgsojimo gylis – iki 5 m, rytiniame pakraštyje - iki 10 - 20 m ir daugiau“</i>, akivaizdu, kad bet koks kasinėjimas gylyje, kuriame slūgso gruntiniai vandenys gali daryti poveikį:</p> <p>a) teritorijos hidrologiniam režimui; b) netoli VE veikiančioms vandenvietėms; c) netoli VE esantiems šuliniams, kuriuos naudoja vietos gyventojai; d) netoli esantiems arteziniams gręžiniams, kuriuos naudoja vietos gyventojai; e) netoli esantiems paviršiniams vandens telkiniams; f) dėl poveikio paviršiniam vandens telkiniams gali būti paveikiamos gyvūnų buveinės, kurios tie paviršiniai vandens telkiniai yra gyvybiškai svarbūs.</p> <p><u>Nei į vieną šių klausimų PAV ataskaitoje atsakymų nėra. Todėl</u></p>	<p>Reikšmingas neigiamas poveikis požeminio geriamojo vandens ištekliams dėl PŪV <u>numatomas</u>,</p> <p>gręžtinių ar šachtinių šulinių atstumas >300 m. nuo planuojamų VE</p> <p>pavieniai vandens gavybos gręžiniai parodyti 1 grafiniame priede ir 4.4.1.3 – 4.4.1.7 pav.</p> <p><u>jokios neigiamos įtakos nei Požeminio vandens vandenvietėms, nei gręžtiniams ir šachtiniams šuliniams bei juose išgaunamiems požeminio vandens ištekliams nedarys</u></p> <p>Šiame vertinimo etape inžineriniai geologiniai ir geotechniniai tyrimai neplanuojami ir nebus atliekami, minėti tyrimai būtini statinių techninio projektavimo etape, gavus atsakingos institucijos teigiamą sprendimą dėl planuojamos veiklos galimybių ir jos apimčių</p> <p>PAV dokumentų rengėjas turi Lietuvos geologijos tarnybos 2009-08-18 išduotą leidimą tirti žemės gelmes Nr.115.</p> <p>Planuojamos VE BK11, PK20, BK52, PN14, P4, B2, B3, BN3, B16, B32, BK68, B72, B74, P31, B47-1, B5-1 patektų į upių apsaugos zonas, tačiau nei viena VE nepatenka į paviršinio vandens telkinio pakrančių apsaugos juostą.</p> <p>Teisės aktai nedraudžia</p>	<p>Nemotyvuotai atsakyta. Nepagrįstas atsakymas, kad prašomi tyrimai galimi tik statinio projektavimo etape</p> <p><i>„gruntinio vandens slūgsojimo sąlygos statybos darbų vietoje stabilizuojasi (jei jos būtų paveiktos“niekuo nepagrįsta</i></p> <p>Neatsakyta, kaip rengėjas nustatytė, kad poveikio šuliniams nebus?</p> <p>1 grafiniame priede ir 4.4.1.3 – 4.4.1.7 pav. pateikta ne visa informacija</p> <p>Ataskaitoje nurodytas Sweco turimas Lietuvos geologijos tarnybos 2009-08-18 išduotas leidimas tirti žemės gelmes Nr.115 yra negaliojantis.</p> <p>VE BK11, PK20, BK52, PN14, P4, B2, B3, BN3, B16, B32, BK68, B72, B74, P31, B47-1, B5-1 patektų į upių apsaugos zonas, tačiau nei viena VE nepatenka į paviršinio vandens telkinio pakrančių apsaugos juostą.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p> <p>Atsakymas prieštarauja LGT pateiktai nuomonei dėl galimo poveikio (informacija pateikta atskirame šių pastabų skyriuje).</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
7	NEIVERTINTOS KONKREČIOS PRIEMONĖS DĖL VĖJO ELEKTRINIŲ MENČIŲ APLEDĖJIMŲ	<p>Turi būti aiškiai nurodyti ir suplanuoti planuojamų vėjo elektrinių atstumai nuo viešo naudojimų kelių (ne tik valstybinių, kaip nurodyta ataskaitoje), atsižvelgiant į menčių apledėjimą, ledų kritimo trajektoriją, saugūs atstumai nuo kelių dėl galimos vėjo elektrinės grūties ir pan.</p> <p>turi būti išskirta besisukančių apledėjusių menčių ledų nusvaidymo zona, kurioje turi būti užtikrintas atitinkamas <u>ženklimas VE statyba negalima jei gyvenamieji namai ar keliai patenka į tokią zoną.</u></p> <p>Ataskaitoje nenurodyta, kokie vibrosensoriai bus diegiami. Nenurodytos šių vibrosensorių techninės specifikacijos (kad jų patikimumu galėtų įsitikinti gyventojai bei derinančios institucijos. Netoleruotina situacija, kad tiek institucijoms, tiek gyventojams numetamas abstraktus teiginys apie nuasmenintą įrenginį, kurio veikimo galimybių neįmanoma patikrinti.</p> <p>Prašome:</p> <p>a) ataskaitoje numatyti VE grūties ir besisukančių apledėjusių menčių ledų nusvaidymo zoną. Ją prašome pagrįsti turima moksline ir technine informacija.</p> <p>b) Išsamiai aprašyti Ataskaitoje minimus vibrosensorius, kurie fiksuoja menčių apledėjimą ir tokiu atveju stabdo VE darbą. Pateikti konkretaus gamintojo ir konkretų (konkrečius) tokio vibrosensoriaus modelį, jo atitiktį standartams patvirtinančius dokumentus. Nurodyti jų veikimo principus, paremtus technine dokumentacija (jei techninė dokumentacija ne lietuvių kalba, prašome pateikti vertimą). Nes be šios informacijos neįmanoma įvertinti ataskaitoje nurodytų teiginių.</p> <p>c) Ataskaitoje aprašyti, kaip</p>	<p>informacija apie planuojamų VE techninius parametrus, valdymo ir saugos sistemas bei galimų rizikų valdymą pateikta PAV ataskaitos 3.2.7 ir 4.11.1 skyriuose</p> <p>Ledų svaidymo poveikio gyventojams rizikos tikimybė yra maža, nes VE planuojamos didesniu atstumu nei paminėta nuo gyvenamųjų teritorijų bei šaltuoju metų laikotarpiu šioje zonoje nėra nuolatos esančių žmonių ar besiganančių gyvulių, kurie galėtų nukentėti</p> <p>esant tam tikroms meteorologinėms sąlygoms VE menčių apledėjimas yra galimas, tačiau šiai rizikai išvengti VE būtų sumontuoti sensoriai, fiksuojantys kritinį menčių apledėjimą ir tokiu atveju sustabdantys VE (pvz., kompanija Solarimpulse. Informacijos šaltinis: https://solarimpulse.com/solutions-explorer/ice-detection-for-wind-turbines.</p> <p>K o m p a n i j a PhoenixContact: https://www.phoenixcontact.com/en-sk/industries/applications/ice-detection-rotor-blades).</p>	<p>Į pastabą atsižvelgta, tačiau nėra galimybės įvertinti kaip papildyta ataskaita, kadangi kartu su atsakymu nebuvo pateikta.</p> <p>Neatsakyta dėl vibrosensorių naudojimo kontrolės.</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	8.NEI VERTINTAS SIGNALINIS APŠVIETIMAS	PAV ataskaitoje neįvertintas naktinis vėjo elektrinių signalinis apšvietimas, jo poveikis aplinkai, visuomenės sveikatai.	-ant vėjo elektrinių menčių yra sumontuoti raudoni žibintai, kurie horizonte matomi kaip judantys raudoni taškais. -sukurtos vėjo elektrinių jutiklių sistemos, įjungia švyturių perspėjimo sistemą tik jiems artėjant. - privalomieji saugos reikalavimai bu projektavimo sąlygose	Neatsižvelgta. Nepasisakyta dėl poveikio aplinkai ir sveikatai
	9 . NEĮVERTINTA GAISRU GRĖSMĖ	Neįvertintas poveikis aplinkai dėl gaisrų miškuose, nors vėjo elektrinės dažnu atveju planuojamos prie pat miško, saugomų teritorijų (pvz., B3, B4, B5-1 ir kt.), nenumatytos gaisrų gesinimo priemonės. Neįvykdytas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Širvintų priešgaisrinės tarnybos 2023-03-20 raštu Nr. 9.4-7-422/2023(11.7.168E) duotas nurodymas PAV ataskaitos rengimui	- projektuojamos nuotolinio stebėjimo ir valdymo sensorių bei žaibosaugos sistemos, bus vykdoma pastovi VE techninė priežiūra bei aptarnavimas -bus įrengti privažiavimo keliai prie VE, kurie gaisro atveju galės būti naudojami ir priešgaisrinio transporto privažiavimui. Galima VE gaisro priežastis – rotoriaus alyvos užsiliepsnojimas išplitimas į kitus statinius vėjo elektrinių parke ar jo aplinkoje neįmanomas dėl atstumų tarp įrenginių. Gaisrai yra labai reti, todėl gondolos esančios 160-170 m aukštyje gesinimui reikalinga speciali tam pritaikyta įranga, tačiau šios <u>įrangos montavimas</u> kiekvienoje VE ir jos įsigijimas yra brangus, dėl šios priežasties gaisro atveju VE leidžiama išdegti , saugant VE aplinką nuo gaisro galimo plitimo, ir įrenginys pakeičiamas nauju.	Formaliai išvardinti reglamentuojantys teisės aktai, tačiau neatsakyta dėl nevykdyto PAGD nurodymo. Argumentas, kad VE bus leidžiama išdegti, nes reikalinga įranga per brangi montuoti, yra netinkamas. Ar tai teisėta ir koks poveikis sveikatai ir aplinkai, jeigu neplanuojama gesinti? Ką reiškia leidžiama išdegti – kiek laiko, kur išsiskiria dūmai, kaip veikia aplinką? Ar tai nėra toksiška ar pavojinga medžiaga?

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>10. NEĮVERTINTAS NEKILNOJAMOJO TURTO NUVERTĖJIMAS</p>	<p>žemės sklypuose, esančiuose šalia vėjo elektrinių, esančio nekilnojamojo turto vertė sumažės</p> <p>VE padaro žemės sklypą netinkamu rekreacijai ir poilsiui, ramiam gyvenimui.</p> <p>Vizualinė tarša (pateiktos nuotraukos darytos tendencingai siekiant kuo palankesniu kampu parodyti VE įkomponavimą į aplinką, jos neatspindi tikrovės)</p> <p>Neįvertinti jokie duomenys apie verslus, kurie teritorijoje užsiima rekreacine veikla ir kurių veiklai vėjo elektrinių parkas darys tiesioginę įtaką.</p> <p>Turi būti atliktas turto vertės pokyčio tyrimas. turi būti numatytas kompensavimo mechanizmas teritorijos gyventojams (asmeniškai) dėl jų patiriamų nepatogumų: vėjo elektrinių statybos metu, dėl jų veikimo (garso, šešėliavimo, vizualinės taršos), turto nuvertėjimo</p> <p>pateikti tyrimo duomenys dėl nuvertėjimo: Anglijoje, Velse, NT vertė 2 km atstumu nuo didelių VE parkų (20 ir daugiau turbinų) sumažina kainas 12 %, poveikis iki 14 km</p> <p>JAV - 2005-2020 m., namų vertė krenta 5–10 % namams (iki 2 km nuo VE)</p> <p>Olandijoje (jei aukštis >150 m, atstumas 2 km), NT -5,4%.</p> <p>Danijoje, Olandijoje VE savininkai moka už NT vertės praradimą, todėl planuojami kuo mažiau apgyvendintose teritorijose. Jei atstumas nuo VE x8 stiebai, mokama Dkr5000 (€670) per metus.</p> <p>Danijos turto vertės mažinimo schema suteikia teisę visiems būstų savininkams kompensaciją už būsto vertės praradimą, kuris viršija 1 procentą ir kurį sukelia sausumoje esančios vėjo turbinos (virš 25 m)</p>	<p>Teisės aktai nenumato pareigos atlikti PŪV įtakos nekilnojamojo turto vertei vertinimą, kuris nebūtų susietas su PŪV poveikiu dėl PŪV sukeliama triukšmo, vibracijos, šviesos, šilumos, spinduliuotės, potvynių, kitokio PŪV biologinio, fizikinio, cheminio poveikio aplinkai, nekilnojamojam kultūros paveldui ir turtui, taip pat dėl PŪV sukeliama turto praradimo ar galimybės jį naudoti apribojimo pagal nustatytą paskirtį ir/ar naudojimo būdą.</p> <p>poveikis kraštovaizdžiui laikytinas nereikšmingu. Todėl nėra pagrindo teigti, kad planuojamos PŪV vizualinis poveikis galėtų turėti reikšmingos įtakos nekilnojamojo turto vertei ar jo likvidumui</p> <p>Dėl PŪV įtakos nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir vietovėms išsamiai pasisakyta PAV ataskaitos 4.9 skyriuje, numatytos reikšmingo poveikio išvengimo ir mažinimo priemonės, kurias įgyvendinus kultūros paveldo vertingosios savybės nebus pažeistos ir pateikti papildomi paaiškinimai šio atsakymo III dalyje</p> <p>Laikome, kad nėra pagrindo tenkinti Jūsų prašymo atlikti ekspertinį įtakos nekilnojamojo turto vertei vertinimą.</p> <p>nesusitarus su gyventojais (žemės sklypų savininkais), t. y.</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Motyvuojama, kad teisės aktai nereikalauja atlikti NT vertinimo.</p> <p>Neatsakyta dėl asmeninių kompensacijų gyventojams, kurie pajaus neigiamą poveikį dėl VE įrengimo.</p> <p>„Pateikti papildomi paaiškinimai šio atsakymo III dalyje“ - kur ta dalis?</p> <p>Atsakymas parengtas selektyviai pasirenkant pastabos tekstą (praleidžiant ir neatsakant (nepakomentuojant) kitų pastabos argumentų. Tai netinkamas pastabų vertinimas. Rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti pastabas.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>Pastaba Nr. 11.1. Dėl PAV ataskaitos ornitologinės dalies. Pastaba Nr. 11.1. Įvadas</p>	<p>Ši dalis buvo rengta itin neskaidriai: šią dalį rengė ne UAB „Sweco Lietuva“, o Lietuvos ornitologų draugija (toliau LOD). Tarp visą PAV ataskaitą rengusių specialistų nenurodyti (ataskaitos 3 lapas) LOD darbuotojai (tik Sweco), todėl nėra aišku, kas prisiima atsakomybę dėl ataskaitos ornitologinės dalies.</p>	<p>Planuojamų vėjo elektrinių parkų teritorijose Širvintų r. sav. Širvintų, Alionių, Zibalų sen. ir Molėtų r. sav. Giedraičių sen. 2022–2023 m. atliktų paukščių ir šikšnosparnių tyrimų parkų teritorijose, ataskaitą (toliau – Ataskaita) parengė Lietuvos ornitologų draugija (toliau – LOD) remiantis gautu UAB „Žalia žemė“ užsakymu. Ataskaitoje buvo nurodytos pagrindinio stebėtojo ir rengėjo pavardės. Informuojame, kad Ataskaita patikslinta nurodant, kad papildomai PŪV teritorijoje dirbo ornitologas A. Čerkauskas (papildomas lizdų tikrinimas), L. Raudonikis (pirminis teritorijos vertinimas) ir R. Karpuška (šikšnosparnių registravimo taškų parinkimas ir LOD surinktų duomenų analizė).</p>	<p>Neatsakyta kas prisiima atsakomybę.</p> <p>Atsakyme komentuojami LOD ataskaitą dalį rengę specialistai, tačiau neatsakoma į klausimą kodėl ataskaitos 3 lape, kur nurodomi ataskaitą rengę specialistai, kaip atsakinga už 4.6-4.7 skyrių įrašyta Sweco darbuotoja Laura Stumbrienė, bet į visas pastabas dėl minėtų skyrių atsakoma LOD „nuomone“. Kyla klausimas dėl to, kieno atsakomybė yra dėl netinkamai parengtos ornitologinės dalies.</p>
		<p>PAV ataskaitos rengimo laikotarpiu ji kreipėsi į LOD prašydama pateikti vienokią ar kitokią informaciją, tačiau prašomos informacijos suteikta nebuvo</p> <p>pažeidžiamos PAV procesų dalyvių teisės (šiuo atveju suinteresuotos visuomenės) gauti informaciją</p>	-	<p>Neatsakyta, jokių motyvų nenurodyta.</p> <p>Į keletą raštų iki šiol neatsakyta.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>Pastaba Nr. 11.2. Tyrimu išpasirinkama netinkama metodika.</p>	<p>Netinkami tyrimo metodai (netinkamų metodikų naudojimas) gali sąlygoti klaidingas išvadas, kurių pagrindu bus realizuoti paukščiams ir jų buveinėms pražūtingi sprendiniai.</p> <p>LOD specialistai atlikdami paukščių stebėjimus vadovavosi Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių monitoringo metodikomis (L. Raudonikis ir kt., 2016, Vilnius) bei (VENBIS), (2015 - 2017 m.) rekomendacijomis.</p> <p>Parengta ataskaitos ornitologinė dalis parengta pagal pasenusią metodiką.</p> <p>Atliekant tyrimą buvo daromos išvados dėl įtakos paukščiams pagal naudotoje metodikoje nurodytus neaktualius ir mažesnius VE aukščius</p> <p>Visai nesinaudota viešai prieinama informacija apie tai, kaip turi būti atliekami tyrimai esant projektuojamiems aukščiams.</p> <p>Todėl prašome PAV ataskaitos ornitologinę dalį atlikti iš naujo naudojantis šiuolaikiniais moksliniais tyrimais paremta metodika, kuri atskleistų tikrąjį poveikį aktualioje teritorijoje perintiems paukščiams.</p>	<p>LOD specialistai paukščių ir šikšnosparnių tyrimų metodikas planuojamų VE parkų teritorijose parinko pagal tyrimų metu galiojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus ir (ar) rekomendacijas. 2023-12-23 Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-406 dėl VE neigiamo poveikio kriterijų netaikomas</p> <p>LOD komentaras: pastabų teikėjo nuostata, jog PAV ataskaitos ornitologinė dalis parengta neva vadovaujantis šiuolaikiniais moksliniais tyrimais neparemta metodika, yra nepagrįsta.</p> <p>Šiuolaikiniai moksliniai paukščių tyrimai vis dar remiasi klasikiniai duomenų rinkimo metodais – paukščių stebėjimu gamtoje, užtikrinant maksimaliai geras galimybes identifikuoti paukščių rūšis, fiksuoti jų gausos rodiklius, tinkamai saugoti, apdoroti ir interpretuoti duomenis. LOD nuomone, šie reikalavimai buvo užtikrinti renkant duomenis apie PŪV teritorijoje aptinkamus paukščius.</p> <p>Manytina, kad pastabų rengėjas galimai siekia, jog sprendimus dėl PŪV priimantys subjektai, atliktų griežtesnį planuojamos ūkinės veiklos galimo neigiamo poveikio vertinimą.</p>	<p>Atsakyta nemotyvuotai.</p> <p>Formaliai galiojant minimoms metodikoms ornitologai specialistai turėjo pakankamai kompetencijos įvertinti mūsų pateiktus argumentus, pagrįstus tyrimų rezultatais, tačiau to nepadarė.</p> <p>Į prašymą rengti ornitologinę dalį iš naujo neatsakyta.</p> <p>Mūsų tyrimų išvados nenuginčytos, naujesnės mokslinės informacijos nepateikta.</p> <p>Pateikta tik LOD nuomonė „<i>šie reikalavimai buvo užtikrinti renkant duomenis apie PŪV teritorijoje aptinkamus paukščius</i>“, nenurodant pagrindimo, kodėl taip manoma.</p> <p>Neatsakyta į pastabą, kad nebuvo naudojama naujausia informacija.</p> <p>Pamąstymai dėl to, koku tikslu visuomenė teikia pastabas, nėra argumentuotas atsakymas į pastabas.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.3. Ataskaitoje naudojamų duomenų nepatikimumas</p>	<p>„Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ penkto skirsnio „Kraštovaizdis ir biologinė įvairovė“ 93 punkte - rengiant esamos būklės aprašymą „Duomenys apie planuojamos ūkinės veiklos vietovėje ir gretimybėse esančias saugomas rūšis, jų augavietes ir radavietes, kurių informacija kaupiama SRIS (saugomų rūšių informacinė sistema) duomenų bazėje (11) jų atstumą nuo planuojamos ūkinės veiklos vietos (objekto ar sklypo, kai toks suformuotas, ribos). Poveikio vertinimui naudojami duomenys apie vietovės biologinę įvairovę turi būti ne senesni kaip 5 metų.</p> <p>Prašome pateikti informaciją ar atliekant tyrimus šiam PŪV vertinimui 100 proc. lauko stebėjimų ir tyrimų buvo vykdoma PŪV teritorijoje, t.y. renkami naujaisi ir aktualūs duomenys, ar dalis duomenų buvo paimta iš VENBIS projekto metodinės priemonės, t.y. naudoti 2017-2018 m duomenys? Taip pat prašome nurodyti kada šie duomenys buvo surinkti, nurodant tą darbą atlikusius asmenis</p>	<p>2022 m. kovo mėn. – 2023 m. lapkričio mėn. laikotarpiu PŪV teritorijoje ir jos apylinkėse atlikti natūriniai paukščių bei šikšnosparnių stebėjimai (PAV ataskaitos 5 tekstinis priedas). Pažymime, kad metodinės priemonės <u>VENBIS duomenys buvo naudojami tik vertinant PŪV teritoriją dar prieš atliekant natūrinius tyrimus.</u></p> <p>vertinimo metu buvo atlikta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išanalizuoti ir palyginti PŪV sprendiniai VENBIS metodinėje priemonėje nustatytų VE poveikiui paukščiams ir šikšnosparniams jautrių teritorijų atžvilgiu; • Išanalizuota LOD 2022-2023 m. PŪV teritorijoje atliktų paukščių ir šikšnosparnių stebėjimų ataskaita, jos ir išvados ir rekomendacijos; • Iš VSTT gauti ir išanalizuoti naujaisi (2024-01-17 situacijai) SRIS registruotų saugomų augalų ir gyvūnų radaviečių ir augaviečių bei stebėjimų duomenys PŪV teritorijoje; • Atliktas duomenų iš minėtų informacijos šaltinių (LOD stebėjimų ataskaitos ir SRIS) palyginimas ir įvertinimas. <p>Pažymime, kad PAV dokumentų rengėjas iš VSTT papildomai gavo naujus SRIS duomenis (2024-04-23 situacijai) ir pagal juos atnaujino informaciją PAV ataskaitoje</p>	<p>Atsakyta iš dalies.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.4. Nepagrįstai selektyvus ir neteisingas skirtingų dokumentų naudojimas darant išvadą (itin palankus VE statytojams ir nepalankus paukščių buveinėms)</p>	<p>PAV ataskaitos rengėjas itin pabrėžia, kad naujasis Aplinkos ministro aprašas įsigaliojo po PAV ataskaitos rengimo pradžios, tačiau šiuo atveju aktualu ne teisiniai aspektai (nesant teisiškai nustatytiems atstumams PAV ataskaitos rengėjas privalo remtis aktualesia prieinama informacija), o bet kokia turima aktuali informacija, kuri gali padėti nustatyti tikrąjį poveikį aplinkai. <u>Vengimas naudotis tokia visuotinai prieinama informacija traktuotinas, kaip siekis nuslėpti tikrąjį poveikį aplinkai.</u></p> <p>tendencingai skiriasi (jie sumažinti) Ataskaitoje nustatyti kai kurių saugomų rūšių paukščių atstumai iki VE (remiamasi palankiu ir pasenusiu VENBIS, kuriame nurodyti atstumai iki lizdo yra mažesni, negu yra patvirtinti Apraše. Pvz. žuvininkui VENBIS nurodo 2,5 karto mažesnę teritoriją, kurioje poveikis gali būti reikšmingas, negu aprašas).</p> <p>Vokietijos tyrimų rezultatai dėl apsaugos zonų (gandrai)</p> <p>akivaizdu, kad pasirinkus neaktualų ir nustatytas klaidingas ir tuo pačiu paukščiams pražūtingas mažesnis atstumas nuo VE iki atskirų paukščių lizdų.</p> <p>darytina išvada, kad šia apimtimi ataskaita parengta netinkamai, neišsamiai, naudojant neaktualias metodikas, nevertinant pasikeitusių VE aukščių bei naujausių mokslinių darbų. Tokių (Ataskaitoje pateiktų) išvadų pagrindu planuojama ūkinė veikla negalima neatlikus tinkamų tyrimų, nenustačius saugių VE atstumų nuo paukščių lizdų</p> <p>PAV ataskaitoje nustatomi atstumai nuo VE iki lizdavičių yra nepagrįstai ir nepateisinamai per maži (argumentai aukščiau), nustatyti</p>	<p>Aprašo reikalavimai 2023-03-10 pradėtam PŪV PAV neturėtų būti taikomi.</p> <p>Lietuvoje galioja nacionalinių teisėkūros subjektų priimti teisės aktai su išimtimis dėl ratifikuotų tarptautinių susitarimų ir ES tam tikrų tiesioginį galiojimą turinčių teisės aktų. Todėl teiginys (išvada), kad PAV ataskaitoje nustatomi atstumai nuo VE iki lizdavičių yra nepagrįstai ir nepateisinamai per maži (argumentai aukščiau), nustatyti vadovaujantis pasenusiomis metodikomis (jose VE aukščiai kone dvigubai mažesni), todėl tokios VE darys reikšmingą neigiamą poveikį šalia gyvenantiems ir perintiems paukščiams, sukeldami šių paukščių sužalojimus bei mirtį, yra visiškai nepagrįstas ir netgi klaidinantis.</p> <p>Pažymime, kad Vokietijos subjektų ar federacijos priimti teisės aktai neturi juridinės galios Lietuvoje.</p> <p>Prašymas dėl nepagrįstų argumentų atmetas</p>	<p>Neatsižvelgta nemotyvuotai.</p> <p>Komentuojamas tik atskirų teisės aktų galiojimas Lietuvoje, tačiau nepaneigti mūsų teiktų tyrimų rezultatai, nepatikta kontrargumentų į mūsų pastabą, kad netinkamai nustatytas atstumas iki VE gali tapti paukščio žūties priežastimi.</p> <p><u>Savo teiginys ir išvadas pagrindėme lyderiaujančios šalies teisės aktų analize, naujausių tyrimų duomenimis, argumentuodami kodėl siūlome didinti numatytus atstumus iki saugomų paukščių lizdų.</u> Kas, jeigu ne ornitologų draugija, pagrindinė paukščius sauganti organizacija Lietuvoje, turėtų sekti naujausią informaciją bei siekti, kad Lietuvos įstatymuose numatyti kriterijai būtų pakankami paukščius apsaugoti.</p> <p>Nesakėme, kad Vokietijos rekomendacijos turi galioti Lietuvoje. Dalinomės lyderiaujančios šalies, vykdančios išsamius tyrimus dėl mums aktualių paukščių rūšių. Yra <u>keista, kai būtent ornitologai neigia kitų šalių gerąją praktiką, nevertina net pateiktų mokslinių tyrimų, bet jų nepaneigia, kaip ir nepasiūlo kontrargumentų.</u></p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>nurodyta, kad „stebėjimus vykdė - Kęstutis Jarmalavičius“, t.y. 1 asmuo nepateikta duomenų apie stebėtojo (ar stebėtojų, jeigu jų buvo daugiau) kvalifikaciją, darbinę patirtį, dalyvavimą mokslinėje veikloje ir pan.</p>	-	<p>Į visas skyriaus pastabas atsakoma LOD vardu (LOD nėra ataskaitos rengėjų sąraše), nepateikiant pirminio šaltinio - LOD atsakymo, kuriuo remiamasi</p> <p>Prašyta informacija apie Jarmalavičiaus (ir kitų, jeigu jų buvo daugiau) kvalifikaciją, patirtį ir dalyvavimą mokslinėje veikloje nepateikta, todėl neaišku kas turėta omeny, vertinant stebėtoja, kaip turintį „pakankamą patirtį ir profesines kvalifikacijas“</p>
	<p>11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.</p>	<p>300 000 ha teritorijos ištyrimas, vykdant stebėjimus iš 19 taškų... reikalauja didelių žmogiškųjų išteklių resursų, tam kad būtų galima kruopščiai surinkti ir apdoroti didelį kiekį duomenų</p>	<p>Pastabų teikėjų nuomonė, kad ornitologiniams tyrimams PŪV teritorijoje buvo skiriami nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai, <u>LOD nuomone</u>, yra nepagrįsti. Lietuvos ornitologų draugija, remdamasi UAB „Žalia žemė“ užsakytų tyrimų turiniu ir apimtimi, šiam darbu skyrė pakankamą patirtį ir profesines kvalifikacijas turintį pagrindinį tyrėją, tačiau surinktų duomenų analizei ir vertinimui buvo skiriami ir papildomi organizacijos turimi žmogiškieji ištekliai (žr. atsakymą į pastabą Nr.11.1).</p>	<p>Atsakyta nemotyvuotai. Neaiškūs kriterijai, kuriais remtasi vertinant, kad ištekliai buvo pakankami.</p> <p>Taip pat iš atsakymo nėra aišku ką LOD laiko „pakankamos apimties ir kokybės“, kokie yra tokio vertinimo kriterijai?</p> <p>Nepateikta kontrargumentų dėl mūsų teiginių, kad duomenys nepakankami, klaidingi, neatspindintys tikros situacijos.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.</p>	<p>atsižvelgiant į kraštovaizdžio struktūrą (reljefą, miškų išsidėstymą, maksimalų galimą apžvalgos atstumą, jos plotį) ir planuojamas VE vietas, buvo pasirinktas per mažas apskaitos taškų skaičius.</p> <p>Vykdyti stebėjimus tik minėtuose 19 taškų neįmanoma kokybiškai atlikti perinčių paukščių veisimosi vietų identifikavimo. Tai patvirtina ir LOD vykdytų tyrimų ir nepriklausomo tyrėjo rezultatai</p> <p>Surinkti duomenys yra nepakankami ir galimai klaidingi, epizodiški, neatspindintys tikros situacijos</p>	<p>Remiantis įprasta panašių darbų atlikimo Lietuvoje praktika, LOD vertinimu, PŪV teritorijoje parinkta 19 stebėjimo vietų, iš kurių buvo registruojami plėšriųjų ir sklandančių paukščių rūšių perskridimai, ir vieno pagrindinio stebėtojo paskyrimas, yra pakankama tokio pobūdžio duomenų rinkimui būtinių stebėjimo vietų apimtį, užtikrinanti pakankamą duomenų kokybę. Todėl teigini, kad „neįmanoma kokybiškai vykdyti paukščių stebėjimo iš 19 taškų vienam asmeniui“, taip pat laikome nepagrįstu.</p>	<p>Kodėl, LOD nuomone, stebėjimo taškų pasirinkimas yra pakankamas neargumentuota. Tai, kad tai įprasta praktika Lietuvoje nėra motyvuotas atsakymas, nes ta praktika gali būti ir ydinga.</p>
	<p>11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.</p>	<p>Jeigu stebėjimus vykdė daugiau žmonių, nepaminėtų ataskaitoje, prašome patikslinti kiek ir kokios kvalifikacijos specialistų vykdė stebėjimus bet pateikti jų stebėjimų lapus, maršrutus, bei nurodyti stebėjimams skirtą laiką valandomis</p>	<p>-</p>	<p>Nepateikta jokių dokumentų, į pastabą neatsakyta.</p>
	<p>11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.</p>	<p>LOD ataskaitoje pateikti paukščių skrydžių vertinimai puikiai iliustruoja arba stebėtojų kvalifikacijos stoką arba galimą tendencingą stebėtų rūšių individų, skrydžių aukščių ir kt. mažinimo tam, kad išvados būtų palankesnės tyrimą užsakiusiai įmonei</p> <p>Asociacija kreipėsi į PAV ataskaitos rengėją dėl išsamesnės informacijos apie LOD vykdytus tyrimus, tačiau ji nebuvo pateikta</p>	<p>-</p>	<p>Į pastabą neatsakyta.</p> <p>Mūsų prielaida dėl galimo tendencingo duomenų vertinimo (tyčia mažinant vertes), siekiant palankesnių išvadų liko neaptarta.</p> <p>Neatsakyta ir dėl gautų ir neatsakytų raštų.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.</p>	<p>Atsižvelgiant į tai, kad LOD tyrimų vykdytojas dirba pilnu etatu VĮ VMU ir ribotą apskaitoms tinkamų dienų skaičių veisimosi metu, <u>LOD tyrimų vykdytojas galėjo atlikti daugiausiai po 2 apskaitas visuose 19 stebėjimų taškuose. T. y. išvadas apie skrydžių aukštį pateikė remdamasis daugiausiai 6 val. trukmės stebėjimais iš kiekvieno taško.</u></p> <p>Remiantis tokios apimties stebėjimais neįmanoma daryti jokių patikimų išvadų apie plėšriųjų paukščių skrydžių aukštį, kurie tirtoje teritorijoje gyvena 5-6 mėnesius (mažieji ereliai rėksniai, žuvininkai, vapsvaėdžiai, juodieji gandrai) arba ištisus metus (jūrinis erelis) ir kiekvieną dieną gali susidurti su vėjo jėgainėmis.</p> <p>LOD vykdytų tyrimų nepakako net nustatyti PŪV teritorijoje perinčių plėšriųjų paukščių veisimosi vietas (toliau tekste pateikiami rastų lizdų skirtumai tarp LOD ir nepriklausomo eksperto)</p>	<p>vykdytas plėšriųjų ir sklandančių paukščių per skridimų registravimas vykdytame tyrime yra sietinas su šiemis paukščiams svarbių ir dažniausiai naudojamų atvirų plotų, kaip mitybinių buveinių, ar šių paukščių perskridimui dažniausiai naudojamų atvirų erdvių, identifikavimui, ir šie duomenys suteikia tik papildomą, bet ne svarbiausią, informaciją apie šių paukščių perėjimo vietų lokalizaciją. LOD pažymi, kad paukščių paieška buvo vykdoma taikant kitus metodinius reikalavimus, t. y. buvo tikrinamos seniau žinomos lizdų vietos bei ieškoma naujų lizdų miškuose, atsižvelgiant į stebėtas paukščių skridimo kryptis.</p> <p><u>LOD patikrinus pagal lauko stebėjimų metu surinktų duomenų turinį, apimtį ir jų pateikimo LOD turimoms informacinėms sistemoms periodiškumą, vertinama, kad atlikti stebėjimai buvo pakankamos apimties ir kokybės.</u></p>	<p>Į pastabas neatsižvelgta nemotyvuotai.</p> <p>Nepagrįsta, kad 19 taškų buvo optimalus pasirinkimas 300 ha teritorijai;</p> <p>Plėšriųjų paukščių lizdų paieška, ypač, kai dauguma tų lizdų yra surasti mūsų nepriklausomo eksperto, nėra tinkama „kita“ metodika.</p> <p>Metodikoje dėl plėšriųjų paukščių apskaitos vykdymo yra aiškiai reglamentuojama kaip turi būti atliekami lauko stebėjimai, kokios trukmės ir kokiais laikotarpiais ir kaip turi būti ieškoma lizdų.</p> <p>Nepaneigta pastaba dėl to, kad plėšriųjų tyrimai atlikti ne visa apimtimi.</p> <p>Atsakyme minimi LOD patikrinimai, informacinės sistemos, kuriais remiantys LOD vertina tyrimus, kaip pakankamos apimties. Šie duomenys nėra pateikti atsakyme, negalime žinoti ar jie yra kažkur tarp priedų tarp kelių tūkstančių lapų, aiškios nuorodos į juos nėra, todėl negalime jų vertinti.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.	<p>nėra aišku kiek teritorijos tokiam stebėtojui pavyko apžiūrėti ir įvertinti.</p> <p>Šią informaciją buvo prašoma pateikti ir PAV ataskaitos rengimo metu, bet ji pateikta nebuvo. Todėl tam, kad būtų galima įvertinti koks procentas PŪV teritorijos buvo ištirtas prašome pateikti stebėtojo /ų judėjimo maršrutus ir grafikus bei paaiškinti kaip buvo užtikrinta tyrimo kokybė.</p>		<p>Į LOD buvo ne kartą kreipiamasi tiesiogiai, tačiau paklausimai buvo ignoruojami.</p> <p>Neatsakyta koks PŪV teritorijos yra ištirtas. Negalime to įvertinti patys, kadangi nebuvo pateikta prašytų stebėtojo judėjimo maršrutus, grafikų, taip pat nėra atsakymo kaip buvo užtikrinta tyrimo kokybė.</p>
	11.5. Nepakankami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai.	<p>Prašome pateikti K. Jarmalavičiaus darbo laiko apskaitos žiniaraščius, patvirtinančius, kad asmuo sėkmingai derino darbą UAB „Žalia žemė“ užsakytame ornitologų tyrime su darbu pirmajame pareigose.</p>	<p>LOD paaiškina, kad pagal LR teisės aktus, reglamentuojančius darbo santykius, net ir pilnu etatu dirbančiam asmeniui, nedraudžiama užsiimti papildomai apmokama veikla laisvu nuo darbo pagrindinėje darbovietėje metu. Vadovaujantis LOD gauta informacija, pastabų teikėjo minimas tyrėjas šių darbų vykdymo metu nebuvo LOD darbuotoju, todėl darbo laiko apskaitos dokumentų LOD pateikti negali, be to, dalį šių darbų stebėtojas atliko savo kasmetinių atostogų metu.</p>	<p>Atsakyta formaliai, negalime spręsti, ar asmuo skyręs pakankamai laiko tyrimams.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.6. PAV ataskaitoje nepateiktą duomenų apie tyrimui naudotą įrangą, jos techninius parametrus.</p>	<p>nėra duomenų apie paukščių stebėjimui naudotą įrangą (ataskaitos 132 psl. paminėtas tik 1 paukščio GPS siųstuvai), jos techninius parametrus</p> <p>Neturint LOD tyrime naudotos įrangos parametrų nėra galimybės įvertinti kokios kokybės technika buvo naudojama ir kiek patikimi yra tokia technika surinkti duomenys. Prašome pateikti informaciją kokia įranga buvo naudojama tyrimuose paukščių stebėjimui ir duomenų apdorojimui</p> <p>surinkti (ar paimti iš ankstesnių projektų) duomenys nėra pakankami daryti išvados dėl VE poveikio paukščiams ir kitiems gyvūnams ir tyrimai turi būti pakartoti</p>	<p>LOD nuomone, tokio pobūdžio ataskaitose paprastai nėra privalu nurodyti kokie konkrečiai stebėjimo įrankiai ar techninė įranga buvo naudojama, nes patyrę lauko tyrėjai naudoja jų poreikius tenkinančius optinius prietaisus, kurių modelių gausa yra labai didelė, tačiau techninės savybės skiriasi palyginti nereikšmingai, ir esminės įtakos patikimam rūšių identifikavimui neturi. LOD informuoja, kad stebėtojai lauko tyrimų metu naudojo šią įrangą/ prietaisus/programas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žiūronai: Kowa Genesis Prominar 8,5X44; Berkut 10X50; • Lauko monokliai: Swarovski" 30X; Kowa Prominar 25X60; • Fotoaparatas Nikon D2x su objektyvu Nikkor 80-400mm; • Mobilus šikšnosparnių ultragarso detektorius Echo Meter Touch 2 PRO; • Telefone arba planšetėje atveriamas duomenų rinkimo aplikacija Field Maps (ESRI); • Wildlife Acoustics programa. 	<p>Atsakyta iš dalies.</p> <p>Informacija apie įrangą pateikta, tačiau klausimas buvo adresuotas ataskaitos rengėjui, Sweco.</p> <p>LOD neįrašytas tarp rengėjų. Sweco, pateikdamas LOD poziciją, neprideda pirminio šaltinio - LOD atsakymo.</p> <p>LOD nurodo, kad neprivalu nurodyti naudotos įrangos. Primename, kad ataskaitoje visur deklaruojama, jog remiamasi metodika, o metodikoje aiškiai nurodyti reikalavimai stebėjimo įrangai prie kiekvienos paukščių rūšies, nes nuo to priklauso rezultatų patikimumas.</p> <p>Neabejojame, kad patyręs lauko tyrėjas puikiai parinks įrangą, tačiau šiuo atveju neturėjome galimybės įvertinti tyrėjo patirtį, nes mums nebuvo pateikti prašyti dokumentai, todėl neturime pagrindo tikėti niekuo nepagrįstu žodžiu.</p> <p>Nepaneigtas mūsų teiginys, kad duomenys poveikiui nustatyti nėra pakankami ir reikia atlikti pakartotinius tyrimus. Naujų tyrimų ar kontrargumentų nepateikta.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.7. PAV ataskaitoje naudojama miškinimo tyrimo metodais 11.7.1. Pasirinkti netinkami stebėjimo taškų parinkimo kriterijai ir vietų koordinatės</p>	<p>nepateiktos stebėjimo taškų koordinatės, neparodyta kokių vaizdą matė stebėtojas kiekviename taške, kokius atstumus buvo galima matyti iš kiekvieno taško</p> <p>nėra galimybės įvertinti, ar renkantis vietas stebėjimui buvo pasirinkti optimaliausi, geriausių matomumą užtikrinantys taškai,</p> <p>nepateikta žemėlapių ar/ir nuotraukų, patvirtinančių faktinį matomumą iš vietos, prašome pateikti <u>duomenis apie matomumą</u> kiekviename iš 19 paukščių stebėjimo taškų ir šių vietų koordinatės</p>	<p>LOD atsakymas: duomenų rinkimui ir analizei buvo naudojami...paukščių populiacijų gausos įvertinimas, buveinių ir teritorijų naudojimo vertinimas, surinktų duomenų analizavimas naudojant GIS technologijas – erdvinių duomenų analizei naudojami įrankiai ArcGIS Pro programinėje aplinkoje.</p> <p>LOD parinkti stebėjimo taškai turėjo užtikrinti keleto šiam tyrimui svarbių kriterijų atitikimą (taip pat žr. atsakymą į 11.5 pastabą). Teikiame PŪV teritorijoje naudotų stebėjimo taškų koordinatės. Informuojame, kad minėtų stebėjimo taškų koordinatėmis <u>papildytas PAV ataskaitos 5 tekstinis priedas.</u></p>	<p>Atsakyta iš dalies, pateiktos taškų koordinatės.</p> <p>Į klausimą adresuotą Sweco <u>atsakoma LOD nuomone, nepateikiant pirminio šaltinio, LOD dokumento.</u> Atsakomybės klausimas.</p> <p>Pateiktos tik koordinatės, nepateikta žemėlapių arba nuotraukų, lieka neaišku kokius atstumus visomis kryptimis iš savo taškų matė stebėtojas. Tai leistų vertinti ar taškai buvo parinkti tinkamai.</p> <p>LOD nepagrindė savo nuomonės jokiais moksliniais tyrimais.</p>
	<p>11.7.2. Netinkamas stebėjimo laiko nustatymas.</p>	<p>Žemiau - daug detalių pastabų kodėl pasirinktas stebėjimams laikas buvo netinkamas</p>	<p>LOD <u>nuomone</u>, likusios pastabos (dėl netinkamo stebėjimo laiko nustatymo stebėjimų grafiko) laikytinos perteklinėmis ir nekorektiškomis, nes jos remiasi klaidinančiu ar dalykiškai nekorektišku duomenų pateikimu, lyginimu ar interpretavimu.</p> <p>Pastabų teikėjo siūlymai atlikti papildomus tyrimus, vertinimus ar analizes, neatitinka LOD atliktų darbų turinį apibrėžiančių ir Lietuvos Respublikos galiojančių teisės aktų reikalavimų.</p>	<p>Į skyriaus pastabas atsakyta nemotyvuotai, kuo remiantis mūsų teiktos pastabos yra vertinamos, kaip perteklinės ir dėl ko nekorektiškos.</p> <p>Nėra aišku koks teisės aktas neleido LOD atlikti papildomų tyrimų, įvertinti mokslinius šaltinius bei tinkamai iširti teritoriją ir nustatyti VE poveikį.</p> <p>Nepaneigti mūsų teiginiai, nepateikta kontrargumentų, tyrimų rezultatų, todėl toks atsakymas vertintinas kaip nepagrįsta nuomonė.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>„Apskaitos vykdytos daugiausiai rytinėmis ir vakarinėmis valandomis (rytais nuo saulėtekio 3 valandas ir vakarais prieš saulėlydį 3 valandas), stengiantis aplankyti visas teritorijoje esančias buveines“. Iš šios formuluotės nėra aišku, ar visose buveinėse stebėjimo grafike nurodytais laikotarpiais ir nustatytu stebėjimų laiku (kasdien po 6 val.) buvo vykdomi stebėjimai.</p>	-	<p>Neatsakyta.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p>
		<p>Prašome pateikti dokumentus, kuriuose užfiksuota kiek valandų per visą stebėjimų vykdymo laikotarpį buvo skirta stebėjimams (bendrai, ir atskirai, pagal kiekvieną stebėjimo tašką).</p>		<p>Neatsakyta. Dokumentai nepateikti.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p>
		<p>paukščių stebėjimas LOD pasirinktomis valandomis paukščių aktyvumas buvo mažiausias.</p> <p>Todėl duomenys, gauti tokių stebėjimų metu negali būti laikomi patikimais</p>		<p>Neatsakyta.</p> <p>Pateikti tyrimai nevertinti ir/arba kontrargumentai nepateikti.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Palyginus su Vokietijos tyrimu dėl gandrų: pagal stebėtų individų skaičių, LOD išsiskiria palyginti mažu fiksuotu juodųjų gandrų (ir ne tik jų) skrydžių skaičiumi.</p> <p>Žemėlapyje nepateiktos skrydžių trajektorijos, uždėtas tik 1 km buferis -tai <u>neleidžia įvertinti paukščių judėjimo aktyvumo ir atstumo iki VE</u>, todėl PAV ataskaitoje daromos išvados dėl VE poveikio šiai rūšiai yra neteisingos ir nepagrįstos</p> <p>Tyrime nustatyta, kad 30 proc. paukščių skrido pavojaus zonoje, 80-190 m. aukštyje, 79-98 proc. paukščiai skrido apie 3000 m spinduliu</p> <p>Prašome PAV ataskaitoje projektuojamas VE atitraukti nuo juodojo gandro lizdaviečių minimaliu saugiu (saugesniu) 3000 metrų atstumu</p>		<p>Neatsakyta.</p> <p>Pateikti Vokietijos tyrimai nevertinti ir/arba kontrargumentai nepateikti.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p> <p>Į prašymą nustatyti juodųjų gandrų apsaugos zona 3000 m. neatsakyta.</p>
	<p>11.7.2 . Netinkamas stebėjimo laikotarpis nustatymas.</p>	<p>ypatingai svarbu yra atlikti paukščių erdvinio elgesio analizę prieš statant VE. vertinant aplinką <u>svarbu nustatyti</u> ne tik kokiu atstumu yra vandens telkiniai, bet ir <u>ar ten yra tinkamo ir pakankamai maisto</u> paukščiams. Prašome atlikti tokį vertinimą</p>	-	<p>Neatsakyta.</p> <p>Pateikti Vokietijos tyrimai nevertinti ir/arba kontrargumentai nepateikti.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p> <p>Paukščio erdvinio elgesio analizė neatlikta ir nepateikta.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.7.2 . Netinkamas stebėjimo laiko nustatymas.	<p>juodųjų gandrų stebėjimas dėl netinkamai parinktų stebėjimo valandų ir/arba nereguliariai ir/ar ne pagal grafiką vykdomų stebėjimų nebuvo efektyvus, surinkti duomenys yra nepakankami, neapimantys visų, toje teritorijoje gyvenančių paukščių, todėl netinkami išvadoms dėl poveikio šiai rūšiai rengti.</p> <p>nėra aišku į kokį aukštį pakildavo paukščiai, skridami maitintis, kiek toli nutoldavo nuo lizdo ir kt.</p> <p>Prašome PAV ataskaitą papildyti pateikiant visą stebėjimo informaciją (visų teritorijoje pastebėtų plėšriųjų paukščių, juodųjų gandrų, migruojančių paukščių ir vietinių paukščių perskridimus, nurodant jų skridimo aukščius, kryptis ir mitybos vieta</p> <p>Ataskaitoje nurodyta: „<i>perskridimų metu skrydžio aukščiai buvo skirtingi</i>“, „<i>gali skristi maitintis toli nuo lizdo</i>“, „<i>kasdien sklando iki 1 km aukštyje</i> - nėra galimybės nustatyti ir įvertinti ar jiems gresia susidūrimas su VE ir kokį atstumą nuo lizdo nuskrisdavo</p> <p>tyrimas laikytinas itin neišsamiu ir atmestinu. Neturint esminės informacijos neįmanoma padaryti jokių išvadų apie paukščius ir VE įtaka jiems. Tačiau tai netrukdo ataskaitos rengėjams brėžti neleistinai mažus <u>ir nesaugius (pražūtingus) atstumus nuo VE iki lizdaviečių.</u></p> <p>Atsižvelgiant į aukščiau pateiktus palyginimus su kitos šalies stebėtojų rezultatais, galima prielaida, jog gandrų (ypač juodųjų) stebėjimas... nebuvo efektyvus, surinkti duomenys yra nepakankami, neapimantys visų, toje teritorijoje gyvenančių paukščių, todėl netinkami išvadoms dėl poveikio šiai rūšiai</p>	-	<p>Neatsakyta.</p> <p>Pateikti Vokietijos tyrimai dėl juodųjų gandrų neįvertinti ir/arba kontrargumentai nepateikti.</p> <p>Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p> <p>Ataskaita stebėjimo informacija (nurodant <u>visų</u> paukščių rūšių perskridimus, skrydžių aukščius, kryptis ir mitybos vietas) nepapildyta, atsakyme nepateikta.</p> <p>Nepatikslinti labai neapibrėžtai įvertinti parametrai;</p> <p>Nepaneigtas argumentas, kad tyrimo kokybė prasta ir surinkti duomenys yra nepakankami.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.7.3 . Stebėj i m ū grafik as	<p>Prašome nurodyti Lietuvos ornitologų draugijos minimą ilgametę patirtį</p> <p>(atliktus ir aprašytus tyrimus aktualioje teritorijoje), kuria remiantis LOD atstovė daro išvadą kad teritorija, kurioje planuojama statyti vėjo elektrinių parką, nėra tinkama paukščių sankaupoms.</p>	-	<p>Neatsakyta. Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p> <p>Nepateikta LOD ilgametės patirties tiriant teritoriją įrodymų.</p> <p>Nepateikti jokie tyrimai, atlikti teritorijoje, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad teritorija nėra tinkama paukščių sankaupoms.</p>
	11.7.3 . Stebėj i m ū grafik as	<p>manytina, jog pateikti saugomų paukščių lizdų skaičiai yra per maži, kadangi tokio dydžio teritorijos ištyrimui nebuvo skirta pakankamai laiko.</p> <p>norint rasti lizdą gali tekti keletą kartų lankytis vienoje vietoje skirtingais metų laikais. Prašome pateikti apskaitos dokumentus (pvz. maršrutus, kuriais vyko plėšriųjų paukščių lizdų stebėjimai, nurodant kiek kartų ir kada buvo lankomasi kiekvienu konkrečiu atveju).</p>	-	<p>Nepateikti apskaitos dokumentai (pvz. maršrutus, kuriais vyko plėšriųjų paukščių lizdų stebėjimai, nurodant kiek kartų ir kada buvo lankomasi kiekvienu konkrečiu atveju).</p>
	11.7.3 . Stebėj i m ū grafik as	<p>Plėšriųjų paukščių perimvietės stebėtos tik nuo kovo galo iki rugsėjo. 6,5 mėnesių terminas yra nepakankamas iširti 300 000 ha teritoriją, tikrinant esamus ir ieškant naujų lizdų.</p> <p>ataskaitoje nepaaiškinta kaip buvo vykdomi veisimosi vietų tyrimai. Nepaaiškinta kodėl lizdų paieška nevykdyta tokiems darbams tinkamiausiu rudens - pavasario laikotarpiu</p> <p>Pagrįstų abejonių kelia plėšriųjų paukščių stebėjimui pasirinktas laikas – nuo ankstyvo pavasario, kai paukščiai dar negrižę, o vėliau sužaliavusiame mišriajame miške vis sunkiau pastebėti lizdus.</p> <p>prašome pateikti argumentus kodėl buvo pasirinktas toks stebėjimų laikas?</p>	-	<p>Neatsakyta. Nemotyvuotai laikoma pertekline pastaba.</p> <p>Nepaneigti mūsų teiginiai dėl: nepakankamo stebėjimo termino, netinkamo laikotarpio, per mažo kiekio nustatytų lizdų,</p> <p>Nepateikti argumentai kodėl buvo pasirinktas toks stebėjimų laikas?</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.7.3 . Stebėj i m ū grafik as	Prašome tiksliai nurodyti, kiek, kokių rūšių lizdų buvo surasta ir užregistruota SRIS PAV ataskaitos ornitologinę dalį rengusių specialistų per jų (jo) vykdytus tyrimus? (Pabrėžiame, kad prašome informacijos ne apie SRIS esančias lizdavietes, kurias įkėlė nešios PAV ataskaitos rengėjai atlikdami tyrimus, o būtent ataskaitos rengėjų atrasti (vykdant tyrimus) ir įkelti į SRIS lizdai).	Atsižvelgiant į LOD p a a i š k i n i m ą, visos stebėtų paukščių lizdų vietos (tame tarpe, ir 2023 metais nenaudoti lizdai, jei jie nėra sunykę, iškritę) buvo vertinamos kaip aktyvios ir į šias vietas šikšnosparnių ir paukščių tyrimo ir vertinimo P Ū V teritorijoje ataskaitoje buvo atsižvelgta siūlant poveikio mažinimo ir išvengimo ir / a r k o m p e n s a c i n e s priemonės.	Neatsakyta. Nepateikti tikslūs skaičiai kiek ir kokių lizdų buvo rasta ir įvesta į <u>SRIS pačių LOD tyrėju</u>
	11.7.3 . Stebėj i m ū grafik as	Prašome pateikti tikslią informaciją kiek laiko truko lizdaviečių paieškos (pagal rūšis)	-	Neatsakyta. Nepateikti tikslūs skaičiai kiek laiko truko lizdų paieška, vykdoma <u>pačių LOD tyrėju</u>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>Pastaba Nr.11.8 . Netikslumi ataskaitoje.</p> <p>Pastaba Nr.11.8.1 . Netikslumi ataskaitoje ir jos prieduose</p>	<p>Ataskaitoje ir jos priede pateikiama informacija skiriasi (Ataskaitoje jos pateikiama mažiau).</p> <p>Dėl žymėjimo nebuvimo nėra galimybės nustatyti ką reiškia „keletą kartų matytas“</p> <p>Prašome patikslinti pateiktus duomenis ir nurodyti kokią kiekybinę išraišką turi aprašyme naudojami apibūdinimai: „<i>ne taip dažnai, tik keletą kartų, dažniau, aukščiau nei 80 m</i>“.</p> <p>informacija aprašyme neatitinka diagramoje pateiktųjų duomenų, lieka neaišku į kokį aukštį kilo paukščiai.</p> <p>Prašome patikslinti suopių tyrimų rezultatus ir nurodyti kiek iš viso buvo stebėta suopių ir kiek paukščių pakilo į jiems pavojingą aukštį?</p>	<p>LOD nuomone, dėl ataskaitoje pateiktųjų duomenų ir informacijos apie paukščių skridimo aukščius ar tokių duomenų trūkumą, laikytinos neesminėmis, nes šie paukščių skrydžių parametrai labai įvairuoja ir yra laikytini labai apytikriais, nes remiasi tik subjektyviu stebėtojo vertinimu.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad net ir naudojant šiuolaikines paukščių skrydžių parametrus matuojančius techninius sprendimus (GSM ar GPS technologijų pagrindu veikiančius siūstuvus), prie paukščių tvirtinamųjų prietaisų registruojami skrydžio aukščio rodikliai vis dar laikomi nepakankamai patikimais ir moksliniuose tyrimuose palyginti retai naudojami.</p> <p>Be to, pagal šiuos paukščių skrydžių rodiklius nėra vertinamas <u>galimas VE parkų ar pačių VE darbo režimas</u>, kurį nustatant svarbiausios įtakos turi paukščių gausumas, jų perėjimo vietų skaičius ir atstumas nuo VE, o dažnai praktikoje – ir <u>paukščių susidūrimo su veikiančiomis VE kiekybiniai duomenys</u>.</p> <p>Todėl LOD vertinimu - visa PAV ataskaitoje LOD pateikta informacija yra pakankamai išsami, o suformuluotos išvados ir rekomendacijos yra korektiškai pagrįstos duomenimis.</p>	<p>Atsakyta iš dalies.</p> <p>Pastabos <u>nemotyvuotai</u> laikomos neesminėmis.</p> <p>Neatsakytos pastabos dėl:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žymėjimo nebuvimo žemėlapiuose bei labai netikslių apibrėžimų, neleidžiančių vertinti poveikio; - Duomenų klaidų diagramose, <p>Nepatikslintas tyrimas dėl suopių, prašomi parametrai nenurodyti.</p> <p>Nesutinkame su LOD nuomone, kad GPS technologijos laikomis nepatikimomis. Vis daugiau mokslininkų jomis naudojasi ir <u>tikslumas priklauso nuo siūstuvo modelio bei parametru nustatymo</u>.</p> <p>Netiesa, kad paukščių skrydžių rezultatai neturi reikšmės. Savo ataskaitoje patys LOD fiksuotus skrydžius skirsto į 2 grupes – nepavojingą aukštį, iki 60 m., ir pavojingą – virš 60 m.. Pvz. sklandantiems paukščiams todėl ir didelis VE poveikis, kad jie dažnai pakyla į darbinį VE menčių aukštį.</p> <p>LOD mini, kad įtakos turi paukščių susidūrimo su VE duomenys, tačiau nepateikia jokių statistinių duomenų ar nuorodų į tyrimus.</p> <p>Teiginys, kad informacija ataskaitoje yra išsami ir pakankama grindžiamas tik LOD nuomone.</p> <p>Remiamasi LOD vertinimu, tačiau nesuteikta galimybė susipažinti su pirminiu šaltiniu.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	Pasta b a Nr.11. 8 . Netik sluma i		Ornitologinių stebėjimų duomenys pateikti PAV ataskaitos 5 tekstinio priedo 1 ir 2 prieduose.	Duodama nuoroda į atnaujintus ataskaitos priedus, tačiau 2024-05-08 ataskaita nepateikta kartu su atsakymu į pastabas, nėra galimybės susipažinti su duomenimis.
	ataskaitoje. Pasta b a Nr.11. 8 . 1 . Netik sluma i		LOD paaiškinimas: paukščių skrydžių trajektorijos yra kintančios, priklausomai nuo žemės ūkio veiklos, mitybinės bazės, kraštovaizdžio elementų kitimo.	Buvo prašoma ne pamąstymų, o lauko stebėjimų metu fiksuotų duomenų. Duomenų nepateikta.
	ataskaitoje ir jos prieduose		Kadangi VE siūlomos poveikio mažinimo ir išvengimo ir / ar kompensacinės priemonės, jos gali pakankamai gerai sumažinti paukščių žuvimo riziką susidurti su VE. Paukščio aptikimo-reagavimo sistemos nustatomos pagal paukščio dydį (arba pačios DI pagalba atpažįsta paukščio rūšį), dėl ko įvairių rūšių paukščiai gali būti apsaugoti mitybinių skrydžių metu.	Teiginiai neparemti jokiais moksliniais tyrimais (tuo tarpu mūsų pastabos dėl kompensavimo priemonių neefektyvumo tokiomis tyrimais rėmėsi, ir jų <u>niekas nepaneigė</u>). Nepateikta jokių duomenų dėl žadamos apsaugos laipsnio, nes „ <u>jos gali pakankamai gerai sumažinti paukščių žuvimo riziką</u> “ vertintina kaip „o gali ir nesumažinti“, arba „ <u>gali nepakankamai gerai sumažinti</u> “. Aptikimo reagavimo sistemos tik paminėtos, nepateikta jokių įrodymų (mokslinių tyrimų išvadų, koks tokių priemonių efektyvumas ir pan.) kad šios priemonės būtų veiksmingos.
			LOD atkreipia dėmesį, kad žuvininko skrydžių informacija buvo vertinama tik kaip papildoma informacija. Visa informacija apie konkrečius paukščių skrydžių duomenis, aukščius ir kitus parametrus yra pateikta PAV ataskaitos 5 tekstinio priedo 1 ir 2 prieduose.	Duodama nuoroda į ataskaitos 5 priedo tekstinius priedus, kurie, jeigu buvo atnaujinti, nėra pateikti. Iki 2024-03-13 5 priede pateikta informacija buvo nepakankamai išsami, todėl ir teikėme pastabas.

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.8.2. Duomenų trūkumas	Ataskaitoje trūksta LOD tyrimo eigoje atliktų skaičiavimų; -rezultatai dėl paukščių skaičiaus, jų skrydžio aukščių, nuotolių nuo lizdo yra pateikti labai aptakiai; -labai smulkūs ir neišsamūs žymėjimai žemėlapiuose; Prašome papildyti PAV ataskaitą šia aktuali informacija	LOD vertinimu, visa PAV ataskaitoje LOD pateikta informacija yra <u>pakankamai išsami</u> , o suformuluotos išvados ir rekomendacijos yra korektiškai pagrįstos duomenimis.	I pastabą neatsižvelgta nemotyvuotai , remiantis LOD vertinimu, be jokių tyrimų ir mokslinių tyrimų. Informacija liko nepatikslinta, ataskaita nepapildyta.
	11.8.2. Duomenų trūkumas	Remiantis tik 1 GPS siųstuvo duomenimis, kuris atspindi tik 1 paukščio elgseną, negalima daryti apibendrintų išvadų apie teritorijoje perinčių 4 žuvininkų porų skrydžius ir teritorijos naudojimą. GPS siųstuvo registruotos kryptys, tačiau jos neatsispindi aukščių, į kuriuos kilo paukštis. Prašome pateikti išsamius GPS siųstuvo duomenis bei paaiškinti, kodėl buvo remiamasi netiksliais, pasak autoriaus (5 tekstinio priedo 14 psl.), GPS siųstuvo duomenimis.		Neatsižvelgta nemotyvuotai , LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt.
	11.8.2. Duomenų trūkumas	Tyrimą vykdžiusio asmens kompetencijų trūkumą rodo nesugebėjimas atskirti užimto, aktyvaus lizdo nuo neužimto. Remiantis klaidinga išvada, kad lizdas neužimtas, neteisingai įvertintas galimas neigiamas VE poveikis ir PAV ataskaitoje nepanaikinta jėgainės BK 68 vieta , nors ji yra <300 m atstumu nuo lizdo.	LOD vertinimu, visa PAV ataskaitoje LOD pateikta informacija yra <u>pakankamai išsami</u> , o suformuluotos išvados ir rekomendacijos yra korektiškai pagrįstos duomenimis.	Neatsižvelgta nemotyvuotai , LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt. Nenuginčyti mūsų teiginiai , kad klaidingai vertinant lizdo užimtumą yra netinkamai suprojektuota VE BK68. Tai įrodo, kad LOD teiginys dėl korektiškų išvadų yra klaidingas.

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.8.2 . Duom e n ū trūku mas	<p>Mažai dėmesio skirta Jūriniam ereliui, nors jam kyla didžiausias pavojus susidurti su VE (100 proc. paukščio skrydžių pavojaus zonoje).</p> <p>Kaip buvo vertinamas VE poveikis šiai rūšiai?</p> <p>Prašome tinkamai ištirti paukščių elgseną erdvėje aiškiai įvardinant vadinamuosius paukščių „kelius“ kuriuose negali būti statomos VE.</p> <p>Prašome pakeisti PAV ataskaitą užtikrinant, kad nuo planuojamos statyti VE iki jūrinio erelio būtų ne mažiau, negu 3000 m.</p>		<p>Neatsižvelgta nemotyvuotai, LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt.</p> <p>Į pateiktus klausimus neatsakyta, papildomi tyrimai dėl erdvinės elgsenos neatlikti, atstumas iki 3000 m. nepadidintas, nors būtent tokį nustatyti siūloma moksliniame tyrime.</p>
	11.8.2 . Duom e n ū trūku mas	<p>Trūksta duomenų, leidžiančių įvertinti tyrimo rezultatų teisingumą, tikslumą. Pvz. nepateikti maršrutai, todėl nėra galimybės įsitikinti, kad <u>teritorija yra pilnai ištirta</u> <u>To įrodymas – ataskaitos įrašai „nepakanka duomenų“</u>,</p>	<p>LOD vertinimu, visa PAV ataskaitoje LOD pateikta informacija yra <u>pakankamai išsami</u>, o suformuluotos išvados ir rekomendacijos yra korektiškai pagrįstos duomenimis.</p>	<p>Neatsižvelgta nemotyvuotai, LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt.</p> <p>Papildoma informacija duomenų spragoms užpildyti (pvz. maršrutai, kurie leistų pamatyti koks teritorijos procentas lieka neištirtas) nepatekta. To pasekmė – 24 VE planuojamos teritorijoje, kur žymima kaip „Nepakanka duomenų teritorijos jautrumui nustatyti“.</p>
	11.8.2 . Duom e n ū trūku mas	<p>LOD tyrimo rezultatų „išskirtinumas“, palyginus tų pačių paukščių rūšių stebėjimo rezultatus kitose šalyse. Pvz. lyginant juodųjų gandrų stebėjimo rezultatus LOD ir Vokietijoje galima teigti, kad LOD:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stebėjo mažiau individų, negu matoma įprastai; - skrydžių aukščiai nurodyti per žemi, iki 60 m., kas nebūdinga šiai rūšiai, - trūksta duomenų ir jų kiekybinės išraiškos ir kt. 		<p>Neatsižvelgta nemotyvuotai, LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt.</p> <p>Nepaneigti mūsų cituojami tyrimų rezultatai, nepateikta kitų mokslinių tyrimų, todėl manome, kad galimai tendencingai buvo manipuluojama duomenimis VE statytojų naudai.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.9. Nepagrįsti (klaidinantys) teiginiai dėl VE įtakos paukščiams</p>	<p>Tyrimas paneigia teiginį, kad „Planuojamo VE parko teritorija pasižymi didele perinčių paukščių įvairove, daugiausiai čia aptinkami įprasti agrarinio ir miškingo kraštovaizdžio paukščiai, kurie nėra jautrūs VE parkų poveikiui ir dėl šios priežasties šioje ataskaitoje plačiau neaptariami“.</p> <p>Įrodyta, kad neigiamas VE poveikis paukščiams gali būti kelis kartus didesnis, negu manyta iki šiol. Iš čia <u>kyla papildomų tyrimų ir naujų vertinimo metodikų būtinybė.</u></p> <p>Mieke'as C. Zwarto ir kt. tyrimas įrodė, kad VE keliamas triukšmas gali tiesiogiai paveikti paukščių elgesį, pvz. trukdyti veisimosi sėkmei</p>	<p>LOD nuomone, VE įtaka žvirbinių paukščių mirtingumui dėl susidūrimų su VE yra skirtinga, priklausomai nuo VE parko vietovės, paukščių migracinio aktyvumo ir daugelio kitų parametų. Daugiausiai žvirbinių paukščių žūva po VE migracijų metu. Netgi tame pačiame VE parke žuvusių paukščių skaičius po skirtingomis jėgainėmis yra labai skirtingas. Šie faktai paaiškėja jau atliekant žuvusių paukščių monitoringą nuo VE parko eksploatacijos pradžios. Sumodeliuoti šiuos duomenis iš anksto, vien remiantis kitų VE parkų patirtimi, ar mokslinė medžiaga, yra neįmanoma, kadangi tiek aplinkos sąlygos, tiek VE aukščiai yra visiškai skirtingi.</p>	<p>Neatsižvelgta nemotyvuotai, LOD vertinimu, kuris neparemtas jokiais skaičiavimais, tyrimų išvadomis ar kt.</p> <p>Kuo pagrįstas teiginys, kad daugiausia žvirbinių paukščių žūva migracijos metu?</p> <p>Mūsų pateiktų tyrimų išvados nepaneigtos, kontrargumentai nepateikti, tik niekuo neparemta LOD nuomonė.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.9. Nepagrįsti (klaidinantys) teiginiai dėl VE įtakos paukščiams		<p>LOD negali paneigti, kad VE parko pastatymas daro įtaką buveinės kokybei -pasikeičia pats kraštovaizdis, buveinės suskaidomos, VE parko statybų metu pablogėja paukščių perėjimo sąlygos.</p> <p>Tačiau, <u>remiantis vykdomų monitoringu jau veikiančiuose VE parkuose, jų eksploatacijos metu paukščių būklė atsistato. Pažymėtina, kad agrarinio kraštovaizdžio paukščiai nevengia perėti šalia VE, taip pat nestebimas ir plėšriųjų, ir sklandančių paukščių populiacijos mažėjimas. Buvinių praradimo ploto skaičiavimus galima atlikti tik tuomet, LOD nuomone, kai jau būtų žinoma, kiek VE bus pastatyta.</u> Kadangi šiame etape tikslus VE skaičius nėra aiškus, tokie skaičiavimai netikslingi ir būtų klaidinantys.</p>	<p>Į pastabą neatsižvelgta.</p> <p>LOD nepaneigė pateiktų tyrimų išvadų, nieko neatsakė dėl naujų metodikų būtinybės.</p> <p>Remiamasi monitoringo duomenimis, kurių jie nepateikė, todėl negalime įsitikinti šios nuomonės pagrįstumu.</p> <p>Kuo remiantis teigiama, kad: „paukščiai nevengė perėti šalia VE“. „Paukščių būklė atsistato“ „nestebimas ir plėšriųjų, ir sklandančių paukščių populiacijos mažėjimas“ , kai nepateikta jokių tyrimų ar skaičiavimų.</p> <p>Prašome pateikti šių tyrimų rezultatus.</p> <p>Taigi pateiktas LOD atsakymas į pastabas tėra tik nuomonės pateikimas.</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
			<p>Atkreiptinas dėmesys, kad paukščių mitybinių plotų dydis labiau priklauso nuo teritorijoje vykdomos žemės ūkio veiklos, hidrologinės būklės, klimatinų sąlygų nei nuo VE parko eksploatacijos.</p> <p>P a ž y m ė t i n a , k a d reikšminga laikina vengimo elgsena būdinga dideliems m ė s ė d ž i a m s i r kanopiniams (Helldin et al. 2017). Tačiau tai tik laikinas trikdymas statybos etape. Pvz. Łopucki et al. (2017) nustatė, kad ir stirnos ir pilkieji kiškiai (<i>Lepus europaeus</i>) vengė būti VE teritorijoje ir kad jie ėmė mažiau naudotis buveine iki 700 m atstumu nuo elektrinių</p>	<p>Nepateikta jokių nuorodų ar dokumentų, patvirtinančių LOT nuomonę, kad „<i>paukščių mitybinių plotų dydis labiau priklauso nuo teritorijoje vykdomos žemės ūkio veiklos, hidrologinės būklės, klimatinų sąlygų nei nuo VE parko eksploatacijos</i>“.</p> <p>Pateikti pavyzdžiai tik patvirtina, kad gyvūnai pradeda vengti teritorijų šalia VE, paukščių atveju tai yra didelis praradimas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.10. Netiesioginis VE poveikis - buveinių nykimas, kliūtys, mažėjantys mitybos plotai, vengimo modelis</p>	<p>Hannes Weiber „Paukščių susidūrimų su vėjo turbinomis Vokietijoje aktualumas“ apžvalgoje nustatyta, kad : - atviruose kraštovaizdžiuose infrastruktūros poveikis paukščiams ir žinduoliams yra ryškesnis nei miškingose vietovėse. - krūmuose ir miškuose gyvenančios laukinės gamtos rūšys elgsena reaguoja į vėjo turbinų akustinį poveikį krūmuose ir miškuose statybos, eksploatavimo ir priežiūros metu. - triukšmas, susijęs su VE ir susijusia infrastruktūra, turi įtakos buveinių naudojimui, teritoriniam elgesiui ir gyvūnų veisimosi sėkmei. - šalia triukšmą keliančių objektų žvėrių tankis yra mažesnis, nei tankis vietovėse šalia netriukšmingos energijos objektų</p>	<p>LOD negali paneigti, kad VE parko pastatymas daro įtaką buveinės kokybei -pasikeičia pats kraštovaizdis, buveinės suskaidomos, VE parko statybų metu pablogėja paukščių perėjimo sąlygos.</p> <p>Tačiau, remiantis vykdomu monitoringu jau veikiančiuose VE parkuose, jų eksploatacijos metu paukščių būklė atsistato. Pažymėtina, kad agrarinio kraštovaizdžio paukščiai nevengia perėti šalia VE, taip pat nestebimas ir plėšriųjų, ir sklandančių paukščių populiacijos mažėjimas. Buveinių praradimo ploto skaičiavimus galima atlikti tik tuomet, LOD nuomone, kai jau būtų žinoma, kiek VE bus pastatyta. Kadangi šiame etape tikslus VE skaičius nėra aiškus, tokie skaičiavimai netikslingi ir būtų klaidinantys.</p>	<p>LOD nuomonė, kieno atsakomybė už teritorijos ištyrimo kokybę?</p> <p>Nepateikta kontrargumentų mūsų pateiktų tyrių išvadoms.</p> <p>Remiamasi monitoringų duomenimis, kurių mums nepateikė ir nenurodė, kur juos galima surasti (jeigu jie viešai prieinami).</p> <p>Kuo remiantis teigiama, kad plėšriųjų populiacija nemažėja? Nenurodyta nei savo atliktų nei kitų tyrimų rezultatų.</p> <p>Pateikti tyrimai patvirtina, kad gyvūnai vengia teritorijos su VE.</p>
	<p>11.10.1 . Buveinių ploto praradimas</p>	<p>Tyrimu nustatyta: „Vidutiniškai bendras buveinių praradimas vienai turbina buvo 1,23 ha“ Turint tokį skaičių mokslininkai nesudėtingai apskaičiavo prarastų buveinių plotą šalyje.</p> <p>Prašome atlikti tyrimus (jei tokie tyrimai atlikti pateikti juos) kiek buveinių bus prarasta pastačius visas planuojamas VE ir šių tyrimų rezultatus bei išvadas įtraukti į PAV ataskaitą.</p>	<p>Buveinių praradimo ploto skaičiavimus galima atlikti tik tuomet, LOD nuomone, kai jau būtų žinoma, kiek VE bus pastatyta. Kadangi šiame etape tikslus VE skaičius nėra aiškus, tokie skaičiavimai netikslingi ir būtų klaidinantys.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Nėra galimybės įvertinti kiek pagrįsta LOD nuomonė dėl minėto tyrimo, kadangi mūsų pateiktose išvadose minima, jog kitos šalies mokslininkai paskaičiavo kiek buveinės ploto prarandama dėl 1 VE ir taip gali apskaičiuoti visos šalies buveinių plotų nuostolius.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.10.2. Paukščių gausumo ir elgsenos pokyčiai aviengiant VE</p>	<p>Tyrimė pabrėžiama: kad vertinant VE poveikį ir rizikas nepakanka įvertinti tik bendrą paukščių skaičių.</p> <p><i>„Jei neatsižvelgiama į rūšiai būdingą riziką, kai kurių rūšių mirtingumas po VE statybos gali būti gana didelis, net jei bendras paukščių mirtingumas yra palyginti mažas“.</i></p> <p>Tyrimų išvados: „nepakitęs laukinių gyvūnų rūšių elgsenys neturi būti aiškinamas kaip atsako į VE statybą nebuvimas“. - gyvūnų atsakas gali būti akivaizdus arba paslėptas.</p> <p>-Gyvūnai nepripranta prie VE,</p> <p>- kortizolio koncentracija yra tiesiogiai susijusi su vėjo jėgainės dydžiu</p> <p>Prašome atlikti tyrimus (jei tokie tyrimai atlikti pateikti juos) dėl planuojamų statyti VE poveikio gyvūnų elgsenai ir šių tyrimų rezultatus bei išvadas įtraukti į PAV ataskaitą.</p>	<p>P a ž y m ė t i n a , k a d reikšminga laikina vengimo elgsena būdinga dideliems mėsėdžiams ir kanopiniams (Helldin et al. 2017). Tačiau tai tik laikinas trikdymas statybos etape. Pvz. Łopucki et al. (2017) nustatė, kad ir stirnos ir pilkieji kiškiai (<i>Lepus europaeus</i>) vengė būti VE teritorijoje ir kad jie ėmė mažiau naudotis buveine iki 700 m atstumu nuo elektrinių</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Mūsų pateikto tyrimo rezultatai nepaneigti, kontrargumentų nepateikta, tačiau papildomų tyrimų nebuvo atlikta, naujų tyrimų rezultatai nepateikti.</p>
	<p>11.10.3. Mažėja paukščių maitinimosi plotai</p>	<p>Neigiamas VE poveikis lingėms (kaip ir kitiems plėšriesiems paukščiams) pasireiškė labiausiai per mitybos plotų mažėjimą ir ilgalaikėje perspektyvoje galimas populiacijos mažėjimas ir/ar pasitraukimas iš šios teritorijos.</p>	<p>Atkreiptinas dėmesys, kad paukščių mitybinių plotų dydis labiau priklauso nuo teritorijoje vykdomos žemės ūkio veiklos, hidrologinės būklės, klimatinė sąlygų nei nuo VE parko eksploatacijos.</p>	<p>Neatsižvelgta, pateikiant nuomonę, kuri neparemta jokiais skaičiavimais ar tyrimų rezultatais.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.11. Išvado s apie nekokybišką atliktą tyrimą ir pateiktų rezultatų patikimumą</p>	<p>LOD tyrimo ir PAV ataskaitose, žemėlapiuose mažųjų erelių rékšnių lizdų skaičius skiriasi, todėl neaišku kaip atliktas VE poveikio vertinimas.</p> <p>PAV ataskaitoje nurodyta, kad vykdytų tyrimų metu rasti 9 nauji mažojo erelio rékšnio lizdai, tačiau peržiūrėjus žemėlapius nustatyta, kad daugiau negu metus LOD tyrimus vykdęs asmuo galėjo rasti 7 naujus rékšnių lizdus (Nr. 6, 8-10, 14, 20, 21), kurie iki šiol neįvesti į SRIS, todėl neįmanoma jų patikrinti</p> <p>2023 m. LOD tyrimus vykdęs asmuo, mūsų žiniomis, <u>į SRIS neįvedė nei vieno naujo saugomų plėšriųjų paukščių lizdo</u>. Tuo tarpu nepriklausomas ornitologas su pagalbininkais dirbdamas daugiausiai 2023 m. lapkričio - 2024 m. kovo mėnesiais rado 15 naujų mažųjų erelių rékšnių lizdų ir juos įvedė į SRIS.</p> <p>Tai reiškia, kad tose pačiose vietose, kur ataskaitos rengėjas (užsakovo UAB „Žalia žemė“ pasamdytas) praėjo ir „nematė“ lizdų, nepriklausomas juos ne tik pamatė, bet ir aprašė, nufotografavo ir pagal visus reikalavimus įkėlė į SRIS (Saugomų rūšių informacinė sistema administruojama Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos).</p>	<p>PAV ataskaitoje vertinti LOD rasti lizdai, SRIS duomenų bazėje registruoti lizdai ir bendrai visi geros būklės lizdai jau po papildomo SRIS registruotų lizdų patikrinimo. Atsižvelgta į visas geros būklės lizdavietes, nepriklausomai nuo to, ar lizdas 2023 metais buvo užimtas. Dėl to, LOD nuomone, pastabos dėl lizdaviečių yra nekorektiškos.</p>	<p>Į pastabą neatsižvelgta, teikiama nepagrįsta nuomonė.</p> <p>Nesutinkame, kad mūsų pastabos dėl lizdaviečių nekorektiškos, kadangi mūsų teiginius lengva patikrinti SRIS, kur matoma <u>kas ir kada kokius lizdus registravo</u>. LOD buvo paprašyta pateikti savo suregistruotų lizdų sąrašą, tačiau LOD tokio sąrašo nepateikė.</p> <p>Nekorektiška klasifikuoti lizdus į „Geros būklės“, nes tai žmogaus vertinimas, dažnai dėl kompetencijos trūkumo ar noro suskaičiuoti mažiau lizdų būna klaidingas, (tai patvirtina pateiktas pvz. MERO). Lizdo būklę vertina pats paukštis, kuris sugeba sukrauti lizdą net išbyrėjusio lizdo vietoje, kuris žmogui jau atrodytų sunykęs. Toks LOD paaiškinimas rodo galimą siekį manipuluoti sąvokomis ir dirbtinai mažinti lizdų skaičių (nepagrįstai atmetant „negeros būklės“ lizdus).</p>

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>Pažymėtina, kad nepriklausomas ornitologas neperpatikrino visos ataskaitos rengėjo pereinamos ir stebėtos teritorijos. Tai reiškia, kad <u>didelė dalis teritorijos lieka tinkamai neįvertinta, o joje esantys saugomų rūšių lizdai dar vis neįkelti į SRIS. Jau vien šio argumento pakanka, kad vis ataskaitos ornitologinė dalis būtų rengiama iš naujo, tinkamai atliekant tyrimus (tiek taikant aktualias metodikas, tiek skiriant pakankami išteklių tokiems tyrimams).</u></p> <p>Prašome užtikrinti tinkamus tyrimus pildant PAV ataskaitą trūkstamais tyrimais ir informacija.</p>	<p><u>LOD nuomone,</u> pastabos dėl lizdavičių yra nekorektiškos.</p>	<p>Į pastabą neatsižvelgta, teikiama nepagrįsta nuomonė.</p> <p>LOD nepaneigia teiginio, kad didelė dalis teritorijos lieka neištirta. Tą patvirtina faktas, kad nemažai VE planuojama statyti teritorijoje, kurios jautrumo negali nustatyti dėl nepakankamo duomenų kiekio. Ką tyrė LOD kelis metus, kad žemėlapiai liko neatnaujinti ir domenų vis dar nėra? Nėra duomenų nereiškia, kad teritorija nejautri.</p> <p>LOD nepaneigė mūsų teiginių, kad būtina iš naujo atlikti ornitologinį tyrimą, skiriant tam pakankamai išteklių ir užpildant duomenų spragas.</p>
		<p>LOD tyrėjas nerado pusės teritorijoje gyvenančių žuvininkų porų lizdavičių ir būtų neįvertinęs VE poveikio.</p>	<p><u>LOD nuomone,</u> pastabos dėl lizdavičių yra nekorektiškos.</p>	<p>Nepateikta jokios informacijos, galinčios paneigti mūsų išvadas dėl nesurastų lizdų ir tokio elgesio pasekmių.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>PAV ataskaitoje nepaaiškinta, kodėl neigiamas VE poveikis vertintas tik iki 0,5 km atstumu nuo mažųjų erelių rėksnių lizdų, nors tai prieštarauja Latvijoje, Vokietijoje vykdytų siūstuvais ženklinytų paukščių tyrimų rezultatams. Moksliniai tyrimai rodo, kad ereliai rėksniai paprastai medžioja 2-3 km atstumu nuo lizdavičių, tačiau retkarčiais medžioti skrenda ir toliau negu 10 km.</p> <p>Prašome pakeisti PAV ataskaitą užtikrinant, kad nuo VE iki mažojo erelio rėksnio lizdo būtų išlaikyta minimali 3000 apsaugos zona (VE turi būti statoma ne mažesniu, kaip 3000 metrų atstumu nuo šio paukščio lizdavietės).</p> <p>Vertinant VE poveikį ignoruotos žinios apie mažųjų erelių rėksnių biologiją.</p> <p>nepaaiškinta, kodėl neigiamas VE poveikis vertintas tik iki 0,5 km atstumu nuo juodųjų gandrų, žuvininkų lizdų, nors abi rūšys taip pat grobio ieško bent kelių kilometrų atstumu nuo lizdų ir neretai nutolsta nuo lizdų daugiau negu 10 km.</p>	<p>P a ž y m ė t i n a , k a d n u s t a t a n t g a l i m o r e i k š m i n g o p o v e i k i o z o n a s a p l i n k l i z d u s i r p a r e n k a n t p o v e i k i o m a ž i n i m o i r i š v e n g i m o i r / a r k o m p e n s a c i n e s p r i e m o n e s L O D v a d o v a v o s i D e t a l i ų v ė j o e l e k t r i n i ų r e i k š m i n g o n e i g i a m o p o v e i k i o p a u k š č i a m s i r š i k š n o s p a r n i a m s k r i t e r i j ų , r e i k š m i n g o n e i g i a m o p o v e i k i o p a u k š č i a m s i r š i k š n o s p a r n i a m s p r e v e n c i j o s i r m a ž i n i m o p r i e m o n i ų t a i k y m o i r t y r i m ų r e i k a l a v i m ų a p r a š o n u o s t a t o m i s .</p> <p>Visas VE, patenkančias į 500 metrų zoną nuo saugomos rūšies paukščio lizdo vietos, LOD siūlo nestatyti, 1000 km zonoje esančias VE siūloma stabdyti paukščių perėjimo metu, labiau nutolusioms VE siūloma montuoti aptikimo – reagavimo sistemas, sustabdančias VE prisiartinus paukščiui.</p> <p>Kadangi poveikio mažinimo ir išvengimo priemonės siūlomos diegti ant didžiosios dalies VE, šios sistemos turėtų apsaugoti ir paukščius jų tolimesnių perskridimų keliuose, o atvirose teritorijose besimaitinantys paukščiai bus apsaugomi nuo susidūrimo su VE.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Minimas AM ministro įsakymu patvirtintas aprašas, kuris pačių LOD kitame punkte buvo minimas, kaip netaikomas šiai ataskaitai.</p> <p>Minimos aptikimo-reagavimo sistemos, tačiau nepateikta jokių jų techninių parametrų ar atliktų bandymų rezultatų.</p> <p>Teiginys „turėtų apsaugoti“ skamba neužtikrinai, nepateikta jokių mokslškai pagrįstų duomenų dėl tokių priemonių sėkmingo naudojimo Lietuvoje ar ES šalyse, todėl neaišku, ar paukščiui ši technologija padės išvengti žūties.</p> <p>Kuo remiantis teigiama, kad mums nežinomos priemonės: Sumažins poveikį perskridimų metu; Besimaitinantiesiems; Garnių kolonijai? Prašome pateikti patvirtinančius dokumentus, leidžiančius vertinti tokių prietaisų efektyvumą kiekvienai iš rūšių.</p> <p>Į prašymą didinti atstumą nuo erelio rėksnio lizdo iki 3000 m neatsižvelgta, nors yra tyrimų, kad plėšrieji paukščiai (net vištvanagai) https://www.mdpi.com/1424-2818/16/2/128</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		<p>nepaaiškinta kokiais kriterijais remiantis siūlomos naikinti vienos VE vietos, o kitos – ne, nors ir vienos ir kitos yra mažųjų erelių rėksnių lizdų ir kitų plėšriųjų paukščių lizdų aplinkoje, pvz., PANAIKINTOS VE Nr. BK52, B49, BK96; BK51, BK17, BK18; PALIKTOS VE taikant apsaugos priemonės Nr. PN14, B10, B32, B20-1, B54, BK68</p>	-	Neatsakyta.
		<p>~75% grobio mažieji ereliai rėksniai sumedžioja laukuose, pievose. Pastačius jose VE, ereliai rėksniai ir kiti jose medžiojantys plėšrieji paukščiai (vapsvaėdžiai, suopiai, lingės) neteks svarbių mitybinių teritorijų arba kiekvieną kartą susidurs su žūties rizika.</p> <p>neįvertintas neigiamas poveikis dėl prarastų mitybinių teritorijų, kai jose bus pastatytos planuojamos VE.</p>	<p>Kadangi poveikio mažinimo ir išvengimo priemonės siūlomos diegti ant didžiosios dalies VE, šios sistemos turėtų apsaugoti ir paukščius jų tolimesnių perskridimų keliuose, o atvirose teritorijose besimaitinantys paukščiai bus apsaugomi nuo susidūrimo su VE.</p>	<p>Minimos aptikimo-reagavimo sistemos, tačiau nepateikta jokių jų techninių parametrų ar atliktų bandymų rezultatų.</p> <p>Teiginys „turėtų apsaugoti“ skamba neužtikrinai, nepateikta jokių mokslškai pagrįstų duomenų dėl tokių priemonių sėkmingo naudojimo Lietuvoje ar ES šalyse, todėl <u>neaišku, ar paukščiui ši technologija padės išvengti žūties.</u></p>
		<p>Siūlomos kompensacinės priemonės netinkamos, nepritaikytos didelio plėšriųjų paukščių tankio teritorijoms.</p>	<p>Kadangi poveikio mažinimo ir išvengimo priemonės siūlomos diegti ant didžiosios dalies VE, šios sistemos turėtų apsaugoti ir paukščius jų tolimesnių perskridimų keliuose, o atvirose teritorijose besimaitinantys paukščiai bus apsaugomi nuo susidūrimo su VE.</p>	<p>Atsakyta aptakiai, ne į keltą klausimą. Teiginys nepaneigtas.</p>
		<p>Kompetencijos stoką arba tiesiog savo darbo neatlikimą rodo netinkamas mažojo erelio rėksnio lizdų užimtumo nustatymas. Tyrimų ataskaitoje neteisingai nurodyta, kad 5 mažojo erelio rėksnio lizdai <u>Kyvonių, Girelės, Raguvėlės, Bukiškių, Gakos miškuose 2023 m. buvo neužimti.</u></p> <p>Juose stebėti, žieduoti mažojo erelio rėksnio jaunikliai arba rasti kiti neabejotini požymiai, kad lizdai buvo naudoti mažojo erelio rėksnio.</p>	<p><u>LOD nuomone</u>, pastabos dėl lizdaviečių yra nekorektiškos.</p>	<p>Nepateikta jokios informacijos, galinčios paneigti mūsų išvadas dėl išvardintų klaidų. Mūsų teiktą informaciją lengva patikrinti SRIS.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		Nepriklausomas ornitologas kartu su pagalbininkais 2023 m. lapkritį – 2024 m. kovą atliko papildomus teritorijos miškų tyrimus. Jų metu surastas 51 naujas plėšriųjų paukščių lizdas neregistruotas nei SRIS, nei LOD tyrimus vykdžiusio asmens. <u>Juos užėmusios paukščių rūšys patikimai gali būti nustatytos tik veisimosi metu.</u>	<u>LOD nuomone</u> , pastabos dėl lizdaviečių yra nekorektiškos.	Nepateikta jokios informacijos , galinčios paneigti mūsų išvadas dėl išvardintų klaidų. Mūsų teiktą informaciją lengva patikrinti SRIS.
		Tai patvirtina, kad LOD atliktas tyrimas, VE PAV vertinimas paukščiams atliktas nekokybiškai, todėl turi būti atliekamas iš naujo. Taip pat būtini papildomi teritorijos tyrimai, nes nepriklausomo ornitologo vertinimu nepakankamai ištirta ~40 proc. teritorijos	<u>LOD nuomone</u> , pastabos dėl lizdaviečių yra nekorektiškos.	Neatsižvelgta. Tyrimas iš naujo neatliktas, Informacijos, neigiančios mūsų pastabas nepateikta. Neišsakyti kontrargumentai kodėl papildomo tyrimo nereikia. Mūsų teiktą informaciją lengva patikrinti SRIS.
		galimas VE neigiamas poveikis tetervinams liko neįvertintas. Prašome atlikti tyrimus dėl VE galimo poveikio tetervinų populiacijai ir šių tyrimų rezultatais papildyti PAV ataskaitą. Nustatyti ne mažesnę kaip 1000 metrų VE atstumą nuo tetervinų tuokvietės.	Pagal LOD informaciją, tetervinų tuokvietė Kertušo pelkėje neregistruojama jau keletą metų, paskutiniaisiais duomenimis pavieniai teterviniai stebėti šiaurinėje Šešuolių miško dalyje. Ši teritorija yra nutolusi nuo VE parko daugiau nei 1000 metrų atstumu, dėl to atskiras VE parko vertinimas tetervinams nebuvo nagrinėjamas.	Neatsižvelgta. LOD nepagrįstai nevertino SRIS sistemoje įvestų duomenų dėl tetervino, tyrimai neatlikti, ataskaita nepapildyta.
		Ataskaitoje poveikis garniams nevertintas, todėl nepanaikintos VE Nr. B27, BN95, B1 vietos (žr. lentelę 4.6.3.1), kurios kels nuolatinę grėsmę kolonijoje perintiems paukščiams ir lizdus palikusiems jaunikliams. Prašome atlikti tyrimus dėl VE galimo poveikio baltiesiems garniams ir šių tyrimų rezultatais papildyti PAV ataskaitą. Nustatyti ne mažesnę kaip 2500 metrų VE atstumą nuo baltųjų garnių kolonijos	Pažymėtina, kad numatytos poveikio mažinimo priemonės turėtų sumažinti PŪV galimo poveikio riziką kolonijoje perintiems garniams.	Neatsižvelgta. Į atsakymus dėl VE, esančių arti garnių kolonijos, neatsakyta. Teiginys „ <u>turėtų sumažinti</u> “ skamba neužtikrinai, nepateikta jokių mokliškai pagrįstų duomenų dėl tokių priemonių sėkmingo naudojimo Lietuvoje ar ES šalyse, todėl <u>neaišku, ar paukščiui ši technologija padės išvengti žūties.</u> Nenustatytas prašomas 2500 atstumas nuo baltųjų garnių kolonijos.

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.12. Nepateisina m a skuba	<p>Atliekant lizdavičių monitoringą po LOD patikrinimų, rasta daug LOD neidentifikuotų lizdų. (Eidamas jau ištirtomis vietovėmis nepriklausomas ekspertas rado lizdus, kurių LOD stebėtojai jau tikrinę teritoriją neįregistravo SRIS. Buvo rasta naujų 40 lizdų, kurie dar neregistruoti SRIS, kadangi laukiama sugrįžtančių paukščių, kad būtų galima pabaigti reikalingas procedūras lizdavičių registravimui. Tai itin reikšmingas skaičius.</p> <p>Apie radavietes buvo informuota SWECO, prašant pratęsti tyrimą arba atidėti galutinės PAV ataskaitos viešinimą iki kol bus galima (tai galima padaryti pavasarį) tinkamai įvertinti ten perinčius lizdus ir juos įkelti į SRIS, taip užtikrinant jų apsaugą. Šis prašymas nebuvo patenkintas. Ataskaitos rengėjas (o gal užsakovas) pasirinko nepateisinamos skubos kelią, nors puikiai žinojo, kad dar 40 lizdavičių yra niekaip neapsaugotos, nes neįkeltos į SRIS. Tokia skuba iliustruoja požiūrį į vertybes – prioritetas yra ekonominė nauda, o ne siekis apsaugoti laukinius itin saugomus paukščius.</p>	<p>Paukščių ir šikšnosparnių stebėjimai planuojamo VE parko teritorijoje buvo vykdyti 1 metų laikotarpiu, kaip numatyta teisės aktuose ir UAB „Žalia žemė“ užsakyme.</p>	<p>Į pastabas neatsižvelgta.</p> <p>Remiamasi formaliu teisės aktų reikalavimu atlikti tyrimus 1 metus, nevertinant aplinkybės, kad dėl nekokybiškai atlikto darbo jau pateikta daug pagrįstų pastabų, įrodančių, kad teritorija nėra gerai ištirta ir būtina tęsti tyrimus.</p> <p>Nepaneigti mūsų duomenys dėl 40 naujų lizdų.</p> <p>Atsisakymas pratęsti terminą arba atidėti viešinimo procedūras patvirtina PAV rengėjo suinteresuotumą ne tinkamai ištirti teritoriją, bet kuo mažiau lizdavičių aptikti (naudojantis tuo, kad lizdų įkėlimas į SRIS neturint įrodymų, kol paukščiai negrįžę, negalimas.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamas ir nepagrįstumas</p>	<p>Kompensacinės priemonės nei efektyvios, nei bus diegiamos, o kai kurios prieštarauja galiojantiems teisės aktams</p> <p>pervertinus švelninimo veiksmingumą neįvertinamas liekamasis poveikis, o tai gali iškreipti sprendimų priėmimą.</p> <p>Sušvelninimas gali būti taikomas įvairiais būdais ir įvairiais etapais, įskaitant <u>projektavimą</u>, statybą ir eksploatavimą.</p> <p>Prevencinis, korekcinis ir kompensacinis švelninimas</p> <p>Blogai yra, kai į švelninimo hierarchiją neatsižvelgiama...siūlomoms kompensacinėms priemonėms, prieš tai neįgyvendinus kitų švelninimo priemonių.</p> <p>Numatomų priemonių veiksmingumas labai priklauso nuo naudojimo vietos ir paukščių rūšies, tad ta priemonė ne vienodai gerai veikia atskiras rūšis,</p> <p>Tarp priemonių nesiūloma kitų pasaulyje naudojamų alternatyvių priemonių, tokių kaip <u>atgrasymas, naudojant akustinius signalus, ultravioletinis apšvietimas, dirbtinių mitybos vietų įrengimas</u> ir pan., kurių veiksmingumas yra įrodytas mokslu.</p>	<p>PŪV galimo reikšmingo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams neigiamo poveikio išvengimo, sumažinimo ir/ar kompensavimo priemonės aprašytos PAV ataskaitos 4.6.3 skyriuje ir parodytos 4.6.3.1 pav.</p> <p>Dėl PŪV galimo reikšmingo poveikio paukščiams siūloma <u>neplanuoti 27 VE, 8 VE neeksploduoti VE paukščių perėjimo ir jauniklių auginimo laikotarpiu (parenkamas pagal konkrečią paukščių rūšį) šviesiuoju paros metu, o 27 VE - įrengti išankstinio paukščių aptikimo ir VE stabdymo sistemas.</u></p> <p>Šikšnosparnių apsaugai numatomas VE stabdymas tamsiu paros metu, nuo saulės nusileidimo iki aušros, esant tam tikroms aplinkos sąlygoms ir gyvūnų aktyvumui.</p> <p>Atkreipiame dėmesį, kad visos šios numatytos prevencinės priemonės yra rekomenduojamos taikyti bei nurodytos ir Detalių vėjo elektrinių reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams kriterijų, reikšmingo neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams prevencijos ir mažinimo priemonių taikymo ir tyrimų reikalavimų aprašo (toliau - Aprašas) 3 priede.</p> <p>Vykdamas stebėseną bus vertinamas ir įgyvendintų poveikio mažinimo priemonių efektyvumas bei, esant poreikiui,</p>	<p>Į beveik visas šio skyriaus pastabas neatsižvelgta. Duodama nuoroda į šiam PAV negaliojantį ministro įsakymą</p> <p>Nepateikta pagrįstos informacijos dėl siūlomų kompensacinių priemonių efektyvumo;</p> <p>Neatsakyta, kodėl siūlomas galiojantiems teisės aktams prieštaraujantys sprendimai (Pvz. dažyti mentę juodai prieštarauja Kliūčių ženklavimo tvarkos aprašui)</p> <p>Neatsakyta kodėl nesilaikoma švelninimo priemonių hierarchijos, pagal kurią iš pradžių turi būti svarstomos prevencinės, vėliau korekcinės ir paskutinės – kompensacinės priemonės.</p> <p>Nepaneigtos mūsų pateiktų tyrimų išvados, įrodančios, kad vienodos priemonės nevienodai veikia skirtingas rūšis, arba naudojama skirtingomis sąlygomis (pvz. veiksminga jūroje ir visai netinkama sausumoje);</p> <p>Duodama nuoroda į aprašą, dokumentą, kuris negalioja šitai ataskaitai, todėl neišku kaip bus užtikrinta monitoringo kontrolė.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamas ir nepagrįstumas	<p>Būtina nurodyti kaip dažnai bus vykdomas monitoringas, kokios kvalifikacijos specialistai atliks monitoringą, ar suinteresuota visuomenė turės galimybę stebėti VE veikimą (monitoringo vykdymą) online režimu</p> <p>Be šios esminės informacijos apie monitoringą PAV ataskaita laikyti neišsamia. Prašome ją papildyti nurodant minėtą informaciją</p>	<p>PAV ataskaitos 4.6.3 skyriuje pažymima, kad vadovaujantis Aprašo nuostatomis PŪV organizatoriui bus būtina parengti ir su AAA suderinti poveikio pakuščiams ir šikšnosparniams monitoringo programą bei pagal ją vykdyti stebėseną ir AAA periodiškai teikti stebėsenos rezultatus.</p> <p>Vykdamas stebėseną bus vertinamas ir įgyvendintų poveikio mažinimo priemonių efektyvumas bei, esant poreikiui, taikomos papildomos poveikio mažinimo priemonės</p>	<p>Neatsakyta į pateiktus klausimus. Kalbant apie monitoringą buvo minimas aprašas, kuris šiam PAV netaikomas, todėl būtina pačioje ataskaitoje numatyti : kaip dažnai bus vykdomas monitoringas, kokios kvalifikacijos specialistai atliks monitoringą, ar suinteresuota visuomenė turės galimybę stebėti VE veikimą (monitoringo vykdymą) online režimu kaip bus užtikrintas kontrolės mechanizmas.</p> <p>Į prašymą papildyti ataskaitą neatsižvelgta, atnaujinta ataskaita su raštu nepateikta.</p>
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamas ir nepagrįstumas	<p>Ataskaitos ir priedo informacija nesutampa: pvz. PAV Ataskaitos 3.1.1.1 . pav. pažymėti 3 VE taškai prie gyventojų Medinų kaimo: B92, B90 IR B89, o grafiniame 10 priede B92 naikinama ir vietoje jos atsiranda nauja VE numeriu B88. VE numeriu B88 bendrame 72 VE sąraše nebuvo pažymėta.</p> <p>Manipuliavimas vienos VE atsisakymu, kai jos vietoje atsiranda kita VE kitu numeriu yra žmonių ir institucijų klaidinimas</p>	-	<p>Neatsakyta dėl galimos manipuliacijos duomenimis, kai vietoj vieno plane atsiranda kitos VE kitais numeriais.</p>
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamas ir nepagrįstumas	<p>VE veiklos stabdymas perėjimo metu ir kt. - nepateikia jokio techninio šios priemonės aprašymo. Nei koks gamintojas, nei koks tai gaminys, jo sertifikavimas. Prašome pateikti technines įrengimo veikimo charakteristikas bei nurodyti kas vykdys tokių išjungimų kontrolę.</p> <p>Ši priemonė pasaulyje nenoriai taikoma dėl didelių energijos nuostolių dėl ilgo išjungimo.</p>		<p>Nepateikta informacija dėl VE stabdymo priemonių, kaip tas bus įgyvendinta, kokia įranga bus naudojama, kas kontroliuos ir pan. Visa tai turi būti numatyta ataskaitoje</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	rįstumas	Nepateikta jokių techninių dokumentų apie automatiškai paukščius ir jų sankaupas nustatančių ir stabdančių VE sistemų įrengimą, efektyvumo pokytis priklausomai nuo oro sąlygų		Informacija nepilna, nenurodytos pagrindinės charakteristikos, nėra duomenų apie priemonių naudojimo efektyvumą Lietuvoje ar kitoje ES šalyse, todėl nėra pagrindo vertinti galimai tinkamai neištestuotos priemonės, kaip patikimos.
			-	
	11.13. planuojamų kompensacijų priemonių nepakankamas ir nepagrįstumas	PAV ataskaitos rengėjas nepateikia jokių sutarčių su šalia VE esančių žemės sklypų savininkais, kurie būtų įsipareigoję vykdyti darbus dėl patrauklumo paukščiams mažinimo.		Informacija nepateikta.
		Neįvertintas monokultūrų poveikis gamtai - <u>trašų naudojimas, neigiamas poveikis bioįvairovei</u>		Monokultūrų poveikis gamtai neįvertintas;
		nepalankios plėšriesiems paukščiams kultūros – tik laikinas sprendimas. Minimos „nepalankios kultūros“, pavyzdžiui, rapsų laukai, juos nupjovus tampa labai svarbiu grobio šaltiniu, pavyzdžiui, mažiesiems ereliams rėksniams. Nukūlus rapsus, peliniai graužikai tampa matomi ir pasiekiami plėšriesiems paukščiams.		Informacijos, kuri galėtų paneigti mūsų išvadas, nepateikta.

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas		-	Nepateikta pagrįstos informacijos, neigiančios mūsų išvadas dėl siūlomų priemonių neveiksmingumo plėšriesiems paukščiams.
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas	<p>Dažyti vieną VE mentę juodai prieštarauja Kliūčių ženklavimo tvarkos aprašui, nėra garantuota apsauga nuo susidūrimo visiems paukščiams</p> <p>Ar juodos spalvos naudojimas suderinamas su aviacijos taisyklėmis?</p> <p>Nepateiktas nuolatinis „mirkantysis“ juodos mentės vaizdinis efektas žmonėms</p>	-	<p>Neatsakyta kaip bus sprendžiama problema, kai siūlomas dažymas juoda spalva prieštarauja galiojančiam teisės aktui.</p> <p>Nepateikta atsakymo dėl suderinamumo su aviacijos taisyklėmis.</p> <p>Informacija dėl juodosios spalvos „mirkėjimo“ poveikio žmonių sveikatai nepateikta.</p>
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas	<p>VE statytojas negali užtikrinti, kad hidrologinis režimas nepasikeis, neturėdamas detalių atliktų geologinių tyrimų.</p> <p>Ataskaitos tekste minimas galimas užtvindymas, melioracinių sistemų pažeidimai, todėl gyventojai turi pagrįstą baimę dėl statybų sukeltų padarinių</p>	-	<p>Nėra pateikta informacijos apie tai, kaip bus nepakenkta hidrologiniam režimui.</p> <p>Neatsakyta dėl galimų statybų metu sukeltų padarinių, rizikų valdymo ir pan.</p>
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas	kas spręs apie būtinybę nevykdyti statybos darbų paukščių perėjimo metu?	11.13.	Neatsakyta į klausimą dėl statybų darbų vykdymo kontrolės – kad darbai nevyktų paukščiams jautriu laikotarpiu.
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas	visiškai nepateisinama priemonė, kai pasirenkamas principas „pražudome čia, bet ten toliau iškelsim lizdą“. Iškelti lizdai nebūtinai bus užimti, ypač paukščių, kurie ypatingai jautrūs bet kokiam antropogeniniam poveikiui.		Nepaneigtos mūsų abejonės dėl siūlomų dirbtinių lizdų iškėlimo. Pagrindinis tikslas turi būti nepakenkti, o ne atstatyti. Be to, kaip rodo tyrimai, dažnai toks lizdas taip ir lieka neužimtas.
	11.13. planuojamų kompensacinių priemonių nepakankamumas ir nepagrįstumas	Ydinga praktika Lietuvoje braukti iš SRIS lizdą, kuris buvo apleistas 4 metus		Nepateikta informacijos dėl mūsų iškeltos klausimo apie SRIS lizdaviečių vertinimą – esame pateikę informaciją, kai juodasis gandrai grįžo perėti į lizdą po 5 metų pertraukos.

Eil . Nr.	Pastab os Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
		nenurodytos alternatyvios kompensacinės priemonės - patrauklių maitinimo buveinių kūrimas, ultravioletinis apšvietimas, akustiniai signalai		Nenumatyta alternatyvių švelninimo priemonių, neaptartas jų efektyvumas , todėl negalima įvertinti ar siūlomos kompensacinės priemonės yra parinktos optimaliai ir ar jos efektyvios.
		Prašome pateikti išsamią informaciją kaip bus vykdomas kompensacinių priemonių veiksmingumo tyrimas ir kokių priemonių planuojama imtis, nustatčius, jog priemonė neveiksminga?		Informacija neapteikta
		<p>Numatytos kompensacinės priemonės nepakankamos, dažnu atveju deklaratyvos, pateiktos labai lakoniškai (neįmanoma patikrinti jų efektyvumo), siauras priemonių pasirinkimas, nesiremiamas užsienio šalių tyrimų išvadomis ir rekomendacijomis.</p> <p>VE negali būti statomos netoli buveinių ir turi būti nuo jų atitrauktos saugiu atstumu.</p>		<p>Į mokslškai pagrįstas pastabas išsamiai neatsakyta.</p> <p>Į prašymą atitraukti VE saugiu atstumu (nes mūsų žiniomis Lietuvoje dar nėra ištestuotų technologinių sprendimų), kurie užtikrintų paukščių saugumą, neišlaikant būtinų apsaugos atstumų nuo lizdo, neatsižvelgta.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
12.	DĖL PAV ATASKAITOS KRAŠTOVAIZDŽIO DALIES 12.1. PAV ataskaitoje neįvertinti galiojantys teritorijų planavimo dokumentai	<p>Prašome patikslinti PAV ataskaitą nurodant visų planuojamų VE vietą LR nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio kontekste (tai yra kurioje prioritėtinėje zonoje ketinama statyti kiekvieną VE.</p> <p>PAV ataskaitoje nieko nepasisakoma ir nevertinami galiojančio teritorijų planavimo dokumento – Širvintų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo specialiuoju planu (T0007500). PAV ataskaitoje neįvykdyti Kultūros paveldo departamento Vilniaus teritorinio skyriaus 2023-03-24 rašte Nr.(9.38-VE)2V-968 nurodyti reikalavimai, duoti PAV ataskaitos rengėjams paskelbus Pranešimą apie poveikio aplinkai vertinimo pradžią (raštas UAB „Sweco Lietuva“ gautas 2023-03-24 reg. Nr.V2-209-23). Šiame rašte nurodyta: „Būtina vadovautis Širvintų rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (T00052572), Širvintų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo specialiuoju planu (T0007500), Širvintų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų naudojimo specialiuoju planu (T00077394)“.</p> <p>Prašome atlikti PŪV poveikio minėtuose teritorijų planavimo dokumentuose (Širvintų rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema (T00052572), Širvintų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo specialiusis planas (T0007500), Širvintų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų naudojimo specialiusis planas (T00077394)) nurodytoms vertybėms vertinimą bei šiuo vertinimus ir išvadamis papildyti PAV ataskaitą.</p>	<p>UAB „Sweco Lietuva“ Atsakymas į pastabą Nr. 12.1. Įvertinus pasiūlymą, PAV ataskaitos poskyrio 3.1.2. PŪV sprendinių atitiktis patvirtintiems teritorijų planavimo dokumentams, 3.1.2.1 lentelė. Galiojančių ir kompleksinių ir specialiųjų TPD bei kitų aktualių dokumentų sąrašas papildytas Lietuvos Respublikos nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo plano (toliau – Kraštovaizdžio planas), patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“ bei Kraštovaizdžio planas aprašymu. Atkreipiamė dėmesį, kad detalus PŪV sprendinių vertinimas Kraštovaizdžio tvarkymo plano sprendinių atžvilgiu pateiktas poskyryje 4.5 Kraštovaizdis, nurodant VE vietas visų Kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinių kontekste. Įvertinus pasiūlymą, PAV ataskaitos poskyrio 3.1.2. PŪV sprendinių atitiktis patvirtintiems teritorijų planavimo dokumentams, 3.1.2.1 lentelė. Galiojančių ir kompleksinių ir specialiųjų TPD bei kitų aktualių dokumentų sąrašas papildytas Širvintų rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema. Širvintų rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema registruota teritorijų</p>	<p>Patikslinta ataskaitos 2024-05-08 su atsakymu į pastabas pateikta nebuvo, todėl nebuvo įmanoma nustatyti, kad į pastabas buvo atsižvelgta.</p> <p>Iš atsakymo nėra aišku ar iš tikrųjų atliktas PŪV poveikio minėtuose teritorijų planavimo dokumentuose nurodytoms vertybėms vertinimas. Neaišku, nepatikslinkta nurodant visų planuojamų VE vietą LR nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio kontekste (tai yra kurioje prioritėtinėje zonoje ketinama statyti kiekvieną VE. Atsakymas deklaratyvus.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	12.2. Ataskaitoje netinkamai įvertinta vizualinė tarša	<p>Numatytos siūlomos poveikio kraštovaizdžiui sumažinimo priemonės (4.5.3 p.) yra nepakankamos ir neefektyvios. Vėjo elektrinės turi būti planuojamos taip, kad žmonėms jų gyvenamojoje aplinkoje vėjo elektrinės būtų matomos maksimaliai tik iš vienos pusės.</p> <p>Neįvertinti Širvintų rajono bendrojo plano sprendiniai dėl statinių aukštingumo planuojamoje teritorijoje.</p> <p>Prašome PAV ataskaitą papildyti planuojamų statyti VE parametru (šiuo atveju aukščio) atitiktis Širvintų rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniams (šiuo atveju aktualu, ar planuojamų statyti VE aukštis leidžiamos Bendrajame plane nurodytose teritorijose) vertinimu.</p>	<p>Atsakymas į pastabą Nr. 12.2 Širvintų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių Pagrindinio brėžinio reglamentų lentelėje nurodytas maksimalus gyvenamųjų ir viešųjų pastatų aukštingumas, kuris negalioja technologiniams įrenginiams (statiniams), bažnyčioms. Į pastabą neatsižvelgta.</p>	<p>Patys PAV ataskaitos rengėjai pripažįsta, kad į pastabą neatsižvelgta.</p> <p>Pasisakyta tik dėl Širvintų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių.</p> <p>Visiškai neatsakyta dėl poveikio kraštovaizdžiui sumažinimo priemonių efektyvumo, kad vėjo elektrinės turi būti planuojamos taip, kad žmonėms jų gyvenamojoje aplinkoje vėjo elektrinės būtų matomos maksimaliai tik iš vienos pusės.</p>
	12.3. Dėl būtinybės atlikti poveikio kraštovaizdžiui ekspertizę Pateikiama fragmentinė informacija, kuri niekaip neatsako į klausimą – kokį poveikį VE turės kraštovaizdžiui.	<p>Pateikiama fragmentinė informacija, kuri niekaip neatsako į klausimą – kokį poveikį VE turės kraštovaizdžiui.</p> <p>Prašome atlikti galimą planuojamų statyti VE poveikio kraštovaizdžiui ekspertizę ir ją papildyti PAV ataskaitą.</p>	<p>Atsakymas į pastabą Nr. 12.3. PAV ataskaitos 4.5 Skyriuje yra atliktas ir pateiktas poveikio kraštovaizdžiui vertinimas kaip tai numato Planuojamos ūkinės veiklos poveikio vertinimo tvarkos aprašas tokios paskirties ūkinei veiklai. Manome, kad prašymas nėra pagrįstas ir jį nebus atsižvelgta.</p>	<p>Visiškai neatsakyta, neargumentuota, kodėl prašymas nepagrįstas. Nenurodyti jokie teisės aktai ir argumentai, kuriais remiamasi atsisakant tenkinti tokį prašymą.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	13. DĖL PAV ATASKAITOS VISUOMENĖS SVEIKATOS DALIES 13.1. Įvadas	<p>PŪV dalis „Visuomenės sveikata“ paremta teoriniais skaičiavimais. Nėra pagrindo teigti, kad nebus poveikio vietos gyventojų sveikatai ar emocinei gerovei. Analizėje daroma išvada, kad gyvenimas ar darbas šalia industrinių VE gali sukelti neigiamą poveikį sveikatai tiek žmonėms, tiek gyvūnams. Privalu (prašome) atlikti rizikos įvertinimą prieš diegiant VE parkus į kaimo bendruomenes, atsižvelgiant į daugiau prevencinius atstumus.</p>	<p>Atsakymas į pastabą Nr. 13.1. Visuomenės sveikata – kaip poveikio aplinkai vertinimo dalis yra vertinama remiantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengimo tvarkos apraše pateiktomis rekomendacijomis dėl PAV ataskaitos struktūros ir apimties. PŪV PAV dokumentų rengėjas – UAB „Sweco Lietuva“, turi licenciją poveikio visuomenės sveikatai vertinti (Licencijos Nr. VSL-86), minėto leidimo kopijos buvo pateiktos PŪV PAV ataskaitos 1 tekstiniam priede. PAV atliekamas ne tik kokybiniu metodu, vertinant atliktus tyrimus turimą esamą patirtį ir pan., bet ir kiekybiniu metodu, kuris leidžia vertinti dar tik planuojamus ūkinius objektus, šiuo atveju – VE. Pvz., vertinant tokius rizikos veiksnius kaip poveikis dėl galimų fizikinių veiksnių triukšmo ir šėšėliavimo naudotas kiekybinis metodas - planuojamų VE sukeliama triukšmo ir šėšėlių sklaidos skaičiavimai buvo atlikti kompiuterine programa WindPRO. Siekiant įvertinti poveikį visuomenei sveikatai buvo atliekama modeliavimo ir tyrimo metu gautų fizikinės taršos rezultatų analizė bei palyginimas su leistiniais ribiniais taršos dydžiais. Lietuvoje triukšmas reglamentuojamas higienos norma 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir</p>	<p>Į pastabas atsižvelgta iš dalies. Kadangi šėšėliavimo poveikis teisės aktais neregamentuotas, visuomenė neturi patirti jokie šėšėliavimo. Remiamasi triukšmo ir šėšėlių sklaidos modeliavimu WindPRO programa, tačiau Lietuvoje jau yra veikiančių vėjo elektrinių parkų, bet nesiremiama konkrečiais matavimais, atliktais pagal Lietuvos gamtines sąlygas. Dėl vibracijos, infagarso neatliktas net modeliavimas, nurodoma, kad jis matuojamas, tačiau nėra pateikiama jokių konkrečių priemonių, kurios bus taikomos, jei paaiškės, jei tai viršija normas. Dėl rizikos įvertinimo nepasisakyta.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	13.2. Dėl VE keliamo triukšmo	<p>1. Dėl triukšmo poveikio ir modeliavimo: PŪV dalis „Visuomenės sveikata“ paremta teoriniais skaičiavimais. Nėra pagrindo teigti, kad nebus poveikio vietos gyventojų sveikatai ar emocinei gerovei. Analizėje daroma išvada, kad gyvenimas ar darbas šalia industrinių VE gali sukelti neigiamą poveikį sveikatai tiek žmonėms, tiek gyvūnams. Vėjo jėgainės, veikiančios vienerius metus, pradeda triukšmauti vidutiniškai 3–3,5 dBA stipriau, nepriklausomai nuo modelio, galios ar bokšto aukščio. Kai kuriais atvejais skirtumas siekia net iki 6 dBA. Modeliavimui naudota WindPRO programa neįvertina besikeičiančių meteorologinių sąlygų. Vertinimo sąlygos: vėjo greitis – 10 m/s. Kokia triukšmo sklaida vyktų esant stipresniam vėjui, ataskaitoje nenurodyta. Be to, ši programa nenumato paviršiaus šurkštumo esant sniego dangai, nors Lietuvoje apie 80 dienų per metus teritoriją dengia sniegas. Triukšmo sklaidos modeliavimas atliktas 2 m virš žemės paviršiaus aukštyje, tačiau vidutinis vyro ūgis yra 182 cm, o moters – 168 cm. Prašome paaiškinti, kodėl pasirinktas toks vertinimo aukštis. Ataskaitoje nurodyta, kad „vertinimas atliktas vadovaujantis galiojančių LR ir ES įstatymų ir normatyvinių aktų, rekomendacijų bei metodikų reikalavimais“ (232 psl.). Prašome konkretizuoti, kokiais konkrečiais teisės aktais ir metodikomis vadovautasi. PSO rekomendacijos teigia, kad triukšmas pastato aplinkoje daro poveikį sveikatai net esant 35 ar 45 dB lygio riboms. Be to, akustinio triukšmo rodikliai nėra sumuojami su kitais aplinkos triukšmo šaltiniais. Prašome:</p> <p>1. Pateikti informaciją apie naudotos programinės įrangos atitiktį</p>	<p>1. Dėl triukšmo poveikio ir modeliavimo: Vertinime remiamasi teoriniais skaičiavimais ir teigiama, kad nėra įrodymų, jog triukšmas neigiamai paveiks gyventojų sveikata, kadangi modeliavimo rezultatai atitinka normatyvinius reikalavimus.</p> <p>2. Dėl WindPRO programos naudojimo ir modeliavimo sąlygų: Nurodyta, kad WindPRO programa atitinka ISO 9613-2 metodiką, tačiau neatsižvelgiama į meteorologines sąlygas, kaip antai paviršiaus šurkštumą esant sniegui. Vertinimo aukštis taip pat parinktas pagal standartinius metodus.</p> <p>3. Dėl vertinimo aukščio pasirinkimo: Parinktas 2 m aukštis yra įprastas modeliavimo standartas, atitinkantis triukšmo sklaidos vertinimo reikalavimus pagal metodiką.</p> <p>4. Dėl teisės aktų ir metodikų: Ataskaitoje paminėta, kad vertinimas atliktas remiantis galiojančiais Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktais, tačiau nėra pateikiama konkrečių teisės aktų ar metodikų sąrašas.</p> <p>5. Dėl PSO rekomendacijų dėl triukšmo poveikio: Atsakymas neapima PSO</p>	<p>1.Neatsižvelgta iš dalies. Atsakymas yra grindžiamas teorija, be praktinių matavimų ar nepriklausomo ekspertų patikrinimo.</p> <p>2.Neatsižvelgta iš dalies. Nepateikti duomenų išrašai ir neįtrauktos svarbios meteorologinės sąlygos.</p> <p>3.Nepagrįstai neatsižvelgta. Pasirinkimas nėra pagrįstas vietos kontekstu ar gyventojų charakteristikomis (ūgiu).</p> <p>4.Nepagrįstai neatsižvelgta. Atsakymo trūksta konkrečių teisės aktų ir metodikų nuorodų, kurios patvirtintų, kad laikytasi reikalavimų.</p> <p>5.Neatsižvelgta. Nepateikiama jokių duomenų, kaip buvo įvertintas PSO rekomenduojamas triukšmo lygis ir jo poveikis sveikatai.</p> <p>6.Neatsižvelgta iš dalies. Nepateikti reikalingi dokumentai ir išrašai, kad nepriklausomi ekspertai galėtų patikrinti duomenis.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>13.3. Ataskaitoje netinkamai įvertintas šešėlių poveikis ir mažas</p>	<p>1. Dėl šešėliavimo normų nebuvimo ir modeliavimo netikslumų Teisės aktais nenustatytos priimtinos šešėliavimo normos. Todėl gyvenantieji šalia vėjo elektrinių (VE) neturi patirti jokio šešėliavimo.</p> <p>Tačiau ataskaitoje pateiktos šešėliavimo schemas ir modeliavimas (Grafiniame priede Nr. 5) yra atlikti netinkamai.</p> <p>Konkretūs pastebėjimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> Juodiškių gyvenvietė: Šešėlių mirgėjimo zonoje praktiškai patenka visa gyvenvietė, nors nuo VE (pvz., B2) iki dalies Juodiškių gyvenvietės ir Magūnų kaimo nėra gamtinių kliūčių (pvz., miško ar kalvų). VE mentys yra gerokai aukščiau už miško medžių viršūnes, todėl šešėliavimo poveikis turėtų būti įtrauktas. Vis dėlto šios teritorijos neįtrauktos į „šešėliavimo daugiau nei 30 valandų per metus zoną“. Anciūnų gyvenvietė: Gyvenvietė yra iš visų pusių apsupta VE (pvz., BK96, BK51, BK93), tačiau šešėliavimo zonos keistai baigiasi ties gyvenvietės ribomis be jokio objektyvaus paaiškinimo. Grafiniame priede Nr. 5 pažymėti pastatai: Pateikti „artimiausi gyvenamieji ir visuomeniniai pastatai“, tačiau jų adresai nenurodyti. Neaišku, ar šie objektai tikrai yra artimiausi. Modeliavimas neatsižvelgė į gamtines kliūtis (ar jų nebuvimą). Dėl to tolimesni pastatai, esantys plyname lauke, gali patirti didesnę šešėliavimą nei artimiausi pastatai. <hr/> <p>2. Reikalavimai dėl skaidrumo Dėl dokumentų ir modeliavimų prieinamumo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Šaltiniai, tokie kaip „Hinweise zur Ermittlung und Beurteilung der optischen Immissionen von Windenergieanlagen“ (WEA-Shattenwurf-Hinweise), 	<p>Atsakymas į pastabą Nr. 13.3. PAV ataskaitoje patikslintas 4.10.2.1.4 skyrius ir 5 grafinis priedas. Į pastabą atsižvelgta.</p>	<p>Į pastabas atsižvelgta iš dalies. Patikslinta ataskaita nepateikta kartu su atsakymais į pastabas. Neatsakyta dėl PAV ataskaitos vertinimo atidėjimo. Nenurodyta pasirinktų vėjo gamintojų, kurie turės turėti šešėliavimo programą anti-flickering. Nepateiktas dokumentas lietuvių kalba.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	<p>13.4. PAV ataskaitoje netinkamai įvertinti gyventojų nepasitenkinimas ir psichologiniai veiksniai</p>	<p>Joks kokybinis ar kiekybinis tyrimas nebuvo atliktas dėl gyventojų nepasitenkinimo ar kitų psichologinių veiksnių. Todėl PAV ataskaitoje išvados dėl psichologinių veiksnių yra visiškai niekuo nepagrįstos. Nepasitenkinimą išreiškė kur kas daugiau nei 10 vietos bendruomenės narių. Nepasitenkinimą dėl atstumų nuo VE iki gyvenamųjų namų, kultūros vertybių, gamtos ir kraštovaizdžio objektų, prašydami atstumą padidinti dvigubai ar dar reikšmingesniu dydžiu, pasirašė 884 vietos gyventojai ar nuosavybės Alionių, Širvintų ir Zibalų sen., Širvintų raj. turintys asmenys. Kreipimasis įteiktas Širvintų rajono savivaldybės meriui bei Širvintų rajono savivaldybės tarybai. Prieštaravimus dėl UAB "Žalia žemė" informacinio pranešimo dėl planuojamos statyti didesnės kaip 30 KW įrengtosios galios vėjo elektrinės pasirašė ir išsiuntė kelios dešimtys vietos gyventojų ar nuosavybės Alionių, Širvintų ar Zibalų sen. turinčių asmenų. Prie psichologinių veiksnių išskiriamas tik gyventojų nepasitenkinimas. Neatkreipiamas dėmesys į tokius veiksnius kaip: - stresas, kaip atsakas į reikšmingus aplinkos pokyčius; - patiriamas nerimas dėl moksliai pagrįstos informacijos trūkumo; - socialinė sąveika (tarpasmeniniai bendruomenės narių santykiai) – žemę nuomaujantys asmenys gauna finansinę naudą, o šalia sklypus turintiems žemės savininkams apribojama veikla ir kt. Prašome atlikti PŪV poveikio žmonių psichologinei sveikatai vertinimą (tyrimus) ir šią informaciją papildyti ataskaitą.</p>	<p>Atsakymas į pastabą Nr. 13.4. Kaip minėta ankstesniuose atsakymuose visuomenės sveikata – kaip poveikio aplinkai vertinimo dalis yra vertinama remiantis Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengimo tvarkos apraše pateiktomis rekomendacijomis dėl PAV ataskaitos struktūros ir apimties. Atsižvelgiant į skirtingą kiekvienos PŪV pobūdį, technologinius procesus, numatomas planuojamos ūkinės veiklos reikšmingas poveikis visuomenės sveikatai vertinant galimą tiesioginį ir netiesioginį PŪV sukeltamų biologinių (parazitinių organizmų, virusai), cheminių (oro, dirvožemio, vandens taršos), fizikinių (triukšmo, infragarso, vibracijos, elektromagnetinių laukų, šilumos, šviesos) ir kitų (kvapų, šešėlių mirgėjimo) veiksnių poveikį visuomenės sveikatai, aplinkos elementų ir visuomenės sveikatos tarpusavio sąveikai. Tvarkos apraše nėra reikalavimo atlikti gyventojų apklausą ir nuomonės tyrimą, taip pat įvertinti VE ar bet kokios kitokios PŪV ilgalaikį poveikį socialinei ir gyvenamajai aplinkai, psichologinei būklei, kitiems gyventojams svarbiems stabilumą užtikrinantiems gėriams, o gautų duomenų pagrindu atlikti ekspertinį poveikio gyventojų psichologinei būklei ir socialinei gerovei</p>	<p>Prašymas netenkintas, atsisakyta atlikti PŪV poveikio žmonių psichologinei sveikatai vertinimą (tyrimus) ir šią informaciją papildyti ataskaitą remiantis formaliais pagrindais – kad tai nenumatyta Tvarkos apraše. Neatsižvelgta į itin didelį besikreipusių gyventojų skaičių, iš to matyti, kad ši sritis itin aktuali ir darys poveikį, kuris turėtų būti iširtas, bet to nepadaryta.</p>

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	14. LIETUVOS RESPUBLIKOS TYBINEŠKALBOS ĮSTATYMO PAŽEIDIMAS RENGIANTPAV ATASKAITĄ	Dalis šaltinių nėra prieinami lietuvių kalba. Lietuvos gyventojams nėra užtikrinta galimybė susipažinti gimtąja kalba su dokumentais, kurie yra neatsiejama šios ataskaitos dalis. Būtent tuose nurodytuose dokumentuose yra paminėti tam tikri moksliniai tyrimai. Ar tai tiesa ir ar atskira informacija nepaimta iš konteksto, patikrinti galimybės neturi nei gyventojai, nei derinančios, nei galutinius sprendimus priimančios institucijos. Prašome PAV ataskaitoje nurodytus šaltinius pateikti lietuvių kalba (tik tuos, kurie nurodyti ne lietuvių kalba).	Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas aplinkybes, Jūsų pasiūlymas PAV ataskaitoje nurodytus šaltinius pateikti lietuvių kalba yra atmestas.	Neatsižvelgta
	15. PAV ATASKAITOJE NEPAVEIKTIS PAGRINDINIS DOKUMENTAI	Prašome pateikti sutartis su šiuos žemės sklypus (kur bus ribojamas ankštinių, grūdinių kultūrų auginimas) nuosavybės teise valdančiais asmenimis, kuriose tinkamai įtvirtinta šių žemės savininkų pareiga užtikrinti tokių priemonių įgyvendinimą.	PŪV neigiamo poveikio paukščiams ir šikšnosparniams išvengimo ir mažinimo priemonės parinktos ir numatytos PAV ataskaitos 4.6.3 skyriaus 4.6.3.1 lentelėje ir 4.6.6.3.1 pav. PAV ataskaitoje nėra numatytos tokios kompensacinės priemonės kaip “numatytas ankštinių, grūdinių kultūrų ribojimas teritorijoje”.	Neatsakyta. Grūdinių ir ankštinių kultūrų ribojimas numatytas kaip priemonė, siekiant mažinti teritorijos patrauklumą paukščiams, todėl ir neaišku, kaip tai bus užtikrinta ir ar ūkininkai įsipareigos laikytis tokių reikalavimų.

Eil. Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	16 . PAV ATAS KAIT OJE NEIV ERTI NTAS MON ITOR INGO BŪTI NUM AS	Prašome papildyti PAV ataskaitą: 1. Numatyti pareigą ir būtinybę vykdyti poveikio žmonių sveikatai monitoringą (dėl garso ir šėšėliavimo); numatyti kokie konkretūs subjektai vykdys monitoringą bei kokiomis priemonėmis tai bus daroma.	Remiantis visuomenės saugą reglamentuojančiais teisės aktais, taip pat ir pasirašytais susitarimais pagal Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 49 str. nuostatas, PŪV organizatorius vykdant ūkinę veiklą turės užtikrinti atitiktį visuomenės sveikatos saugos reikalavimams. Institucija, atsakinga už planuojamos ūkinės veiklos skleidžiamo triukšmo ir kitų rizikos veiksnių kontrolę – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras	Neatsakyta kokiomis priemonėmis būtų vykdomas poveikio žmonių sveikatai monitoringas ir nesukonkretintos atsakomybės.

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	17 . KITI ESMI NIAI PAV ATAS KAIT OS NETI KSL UMA I IR KLAI DOS	<p>Klaidinantys (tikrovės neatitinkantys) atstumai iki gyvenamųjų namų. B20-1 PAV nurodyta 457 m iki Pajuodžių 2, nors iki Drazdiškių vs. 1 yra tik 143 m. Aišku, kad inžinerinė struktūra nepatenka ar nesiriboja su Natura 2000 teritorija, dar nereiškia, kad ji nedarys reikšmingo poveikio joje esančioms gyvūnų rūšims. Nesilaikoma nei ES Komisijos rekomendacijų, nei Buveinių direktyvos. Prašome PAV ataskaitoje išbraukti (pašalinti) visas VE, kurios projektuojamos pažeidžiant ES buveinių direktyvą bei rekomendacijas. Prašome atlikti PŪV Natura 2000 teritorijoms reikšmingumo nustatymą pagal Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašą (2006 m. gegužės 22 d aplinkos ministro įsakymas. Nr. D1-255)</p> <p>Prašome pateikti informaciją, kiek šiuo metu PŪV organizatoriai yra rezervavę galios numatyti šiam projektui. Prašome detaliai atsakyti ir nurodyti konkrečius argumentus bei motyvus, kuriais remiantis buvo atsisakyta kiekvienos iš pirminiame plane numatytų VE.</p>	<p>PŪV organizatorius atsižvelgdamas į vertinimo rezultatus nusprendė neplanuoti VE B20-1. Informacija PAV ataskaitoje patikslinta.</p> <p>Tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 priedą, tai reikšmingumo nustatymo procedūros pagal šį Tvarkos aprašą neatliekamos. Poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą.</p> <p>Pažymėtina, kad vadovaujantis Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis, BAST Alionių pelkė (LTSIR0003), BAST Alionių pelkė II (LTSIR0009) yra buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST), tačiau neišskiriamos kaip paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) (PŪV vietai artimiausios saugomos gamtinės ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos pateiktos PAV ataskaitos 4.7.1.1 lentelėje).</p> <p>Šiuo metu rezervuotų ir pateiktų paraiškų yra 300 MW galiai.</p> <p>Konkrečiu atveju PŪV organizatorius, atžvelgdamas į suinteresuotos grupės interesus, gautus pasiūlymus, priėmė sprendimą atsisakyti</p>	<p>Neatsakyta ir nenurodyti konkretūs argumentai bei motyvai, kuriais remiantis buvo atsisakyta kiekvienos iš pirminiame plane numatytų VE.</p> <p>Net jei planuojamų VE skaičius sumažintas dar iki PAV ataskaitos rengimo pradžios - tokiu atveju netinkamai informuojama suinteresuota visuomenė ir pranešimas parengtas nesilaikant Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, pateikiant netikslų planuojamų vėjo jėgainių (iki 117vnt.) skaičių, netinkamai nurodant atstumus iki gyvenamųjų ir kultūros paveldo vietovių, saugomų teritorijų ir kaimyninių valstybių ir kt.</p> <p>Nurodyti klaidinantis atstumai pagrindžiami konkrečių vėjo jėgainių atsisakymu.</p>

Eil . Nr.	Pastabos Nr.	Asociacijos pastabos, teiktos PAV rengėjui 2024-03-13	PAV rengėjo komentaras dėl pastabos	Pastabos vertinimas
	APIB E N D R I N I M A S	<p>Rengiant PAV ataskaitą buvo netinkamai informuojama suinteresuota visuomenė – informacija buvo netinkamai skelbiama, paskelbtoji informacija neatitiko tikrovės ir klaidino žmones, o į prašymus suteikti su PAV susijusią informaciją dažnu atveju atsakymai išvis nebuvo pateikti. Ataskaita rengta tendencingai remiantis kuo palankesniais tyrimais, nors šie tyrimai yra pasenę jau vien dėl tos aplinkybės, kad jų atlikimo metu vėjo elektrinės buvo kone dvigubai žemesnės. Modeliavimo išvados dėl triukšmo ir šėšėliavimo pateiktos taip, kad suinteresuota visuomenė negali patikrinti jų teisingumo, nes nepateikiama svarbiausia informacija – įvesties duomenys kiekvienai vėjo elektrinei ir kiekvienam namui (atstumai, žemės paviršius, gamtinės ar kitokios kliūtys ir kita, kas įtakoja garso ar šėšėlių poveikį).</p> <p>Visiškai neaptartas susidarysiančių atliekų (ypač apie jėgainių mentės, kurios neperdirbamos) sutvarkymas. Ornitologinė šios ataskaitos dalis atlikta ypatingai atmestina. PŪV pasamdyti tyrėjai tik formaliai surašė niekuo nepagrįstas, tačiau užsakovams paklankias išvadas. Jau vien tai, kad tose pačiose vietose nepriklausomas ornitologas randa dešimtimis kartų daugiau saugomų paukščių lizdų iliustruoja šios ataskaitos dalies prastą kokybę. Tokią kokybę sąlygojo ir skirti itin maži išteklių tirti tokio dydžio teritoriją.</p> <p>Ataskaitoje nurodytos įvairios kompensacinės priemonės yra deklaratyvos ir realybėje sunkiai įgyvendinamos. Jas nurodant vengiama bent kiek detalesnių techninių parametrų ar veikimo mechanizmus aprašančios informacijos. Laikomasi taktikos – „patikėkite ir nesigilinkite, viskas bus gerai“.</p> <p>Planuojami objektai – vėjo elektrinės, tai milžiniški statiniai trapiame Širvintų kraštovaizdyje, kuriame glaudžiasi daug saugomų</p>		Atsižvelgta iš dalies nagrinėjant kitas pastabas, bet neatsakyta į pastabų apibendrinimą ir informacijos su 2024-05-08 Sweco atsakymu nepateikta.

Dar kartą pažymime, kad **šioje lentelė apžvelgtos ne visos mūsų teiktos pastabos**. Pagrindiniu pastabų vertinimo trūkumu laikytina tai, kad ataskaitos rengėjas komentuodamas pastabas **neatsako į visus pastabos argumentus**. Savo pateiktame dokumente (jis adresuotas institucijoms), kuriame pateikiami mūsų pastabų vertinimas, ataskaitos **rengėjas pateikia ne visą pastabos tekstą, o tik pasirinktą jo dalį, taip klaidindamas šį dokumentą skaitančius asmenis**. Taigi, ataskaitos **rengėjas turėdamas net 7 mėnesius** laiko pastabų vertinimui (kai šiuo atveju suinteresuota visuomenė **teturi 10 darbo dienų**), nesugebėjo pateikti ir pakomentuoti kiekvieno suinteresuotos visuomenės argumento. Šis selektyvus pastabų komentavimas akivaizdžiai matomas sulyginus 2024 03 13 teiktų pastabų tekstą su pateiktu šių pastabų vertinimu. Suprantamas ataskaitos rengėjo noras išvengti „nepatogių“ klausimų ir argumentų, tačiau toks požiūris netoleruotinas. Jei ataskaitos rengėjui leidžiama nutylėti (nekomentuoti) atskirų suinteresuotos visuomenės teikiamų argumentų, klausimų ir mokslinių tyrimų (kuriais remiasi pastabos), tai PAV procesas vyks tik „dėl vaizdo“, o suinteresuota visuomenė bus tiesiog eliminuota iš šio proceso. **Tokia situacija netoleruotina ir ataskaitos rengėjas įpareigotinas tinkamai įvertinti visas jam pateiktas pastabas**.

Pastabos dėl ornitologinės dalies

Dėl tikrovės neatitinkančios informacijos pateikimo PAV ataskaitoje.

PAV ataskaitos rengėjas privalo viešai skelbiamoje ataskaitoje pateikti teisingus duomenis. Susipažinus su ataskaitos dalimi apie paukščių lizdų skaičių, vietą ir būklę galime teigti, kad **ataskaitoje pateikta daug tikrovės neatitinkančios informacijos**. Tuo pačiu atkreiptinas dėmesys, kad būtent ornitologinės ataskaitos dalies autorystė ataskaitoje nėra atskleista. Todėl ir neaišku, kas turi prisiimti atsakomybę už klaidinančios informacijos pateikimą – ar **Laura Stumbrienė**, kuri nurodyta, kaip **šio skyriaus (4.6) autorė** ar kiti ataskaitos tekste užslėpti autoriai (apie tai pasisakyta žemiau).

Žemiau pateikiame ornitologo Dariaus Stončiaus komentarus dėl ataskaitoje pateiktos informacijos apie lizdus. Darius Stončius pats asmeniškai vertino (apžiūrėjo) komentare nurodytus lizdus.

Tyrimų ataskaitoje pateikta **klaidinga informacija apie 29 lizdų statusą**. Žr. *lentelę žemiau*. **Lizdų tikrinimą atlikę asmenys neturi reikiamų žinių, kaip nustatomas lizdo užimtumas**. Jie

nežino plėšriųjų paukščių tyrimų metodikų, todėl **nesėkmingai perėjusių paukščių lizdus klaidingai priskyrė neužimtiems. Tikrindami lizdus jie, tikėtina, nenaudojo dronų, nelipo prie lizdų, todėl jų vertinimai neatitinka tikrovės.**

Nesėkmingai perėjusios poros kasmet sudaro 10-90%. Šis rodiklis kasmet kinta. Tai priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui, nuo sąlygų žiemovietėse ir migracijos kelyje, nuo tos pačios rūšies ir kitų plėšriųjų paukščių konkurentų, nuo grobio gausos, nuo plėšrūnų gausos, pokyčių veisimosi ir maitinimosi teritorijose ir t. t.

Paukščių aktyvumas prie lizdo ir jų paliekami požymiai labai priklauso nuo to:

- ar į teritoriją grįžo vienas paukštis ar abu poros nariai,
- ar apskritai jie tvarkė lizdą,
- ar lizde buvo bent vienas kiaušinis,
- kiek laiko jis buvo inkubuojamas,
- ar buvo jauniklis (-iai),
- ar jis/jie žuvo anksti, ar išaugo ir sėkmingai paliko lizdą,
- ar žuvus dėčiai, jaunikliams bent vienas poros paukštis išlaikė ryšį su lizdaviete ir joje lankėsi.

Tačiau **jei lizde neišaugo jauniklis (-iai) negalima jos automatiškai priskirti prie neužimtų. Norint patikimai nustatyti ar lizdas buvo užimtas, ar ne dažniausiai nepakanka vieno apsilankymo prie lizdo. Taip pat ne visada užimtumo požymiai matomi nuo žemės.** Dažnai suaugę paukščiai pastebi žmogų žymiai anksčiau ir pasišalina nuo lizdo. **Būtina žinoti kiekvienos paukščių rūšies biologiją, veisimosi ciklą, kada ir į kokius požymius reikia atkreipti dėmesį.**

VE parko teritoriją tyrusiems akivaizdžiai pristigo profesionalumo. Pavyzdžiui, per 2023-24 metus į SRIS įvestų **mažųjų erelių rėksnių lizdai tikrinti balandžio 11, 12 d., kai dalį šių paukščių dar būna negrižę iš žiemoviečių.** Didelio plėšriųjų paukščių tankio teritorijose nuolat pasitaiko atvejų, kai mažųjų erelių rėksnių lizdus užima anksčiau į veisimosi teritorijas grįžtantys suopiai. Grižę ereliai rėksniai dažniausiai išstumia jų lizdus užėmusius suopius, užkrauna naujomis šakomis jų kiaušinius. Nepaisant to **skubėta daryti išvadas, kad lizdai neužimti arba, be papildomų patikrinimų birželio, liepos mėnesiais, skubėta į SRIS įvesti naujus stebėjimus, kad tai suopijų užimti lizdai.**

Du žuvininkų lizdai ataskaitoje įvardinti, kaip neužimti, nors tai **neatitinka nustatytų faktų.** Vienas lizdas žuvininko sukrautas tik 2024 metais, tačiau ataskaitoje nurodyta, kad lizdas

„neužimtas“. Kas galėjo sukrauti naują žuvininko lizdą, jei lizdas „neužimtas“? Kitame lizde taip pat fiksuotas akivaizdus naujų šakų sluoksnis, gegužės mėnesį stebėti žuvininkai, tačiau ataskaitos žemėlapiuose jis taip pat pažymėtas, kaip „neužimtas“.

Nepaisant ankstesnei PAV ataskaitai pateiktų pastabų, už teritorijos paukščių tyrimus atsakinga LOD vykdė tik asociacijos samdyto ornitologo rastų ir į SRIS įvestų lizdų patikrinimą ir netyrė nepakankamai ištirtas miškų teritorijas. Atskaitos rengėjai turi tik paviršutiniškas žinias apie VE parko teritoriją ir joje gyvenančius plėšriuosius paukščius. **Apie 30% VE parko teritorijos tebėra netirta arba nepakankamai ištirta.**

Galimo neigiamo poveikio įvertinimas paukščiams atliktas remiantis klaidingais lizdų tikrinimo rezultatais, neturint objektyvių duomenų apie plėšriųjų paukščių lizdavietes ir kaip jie naudoja teritoriją.

Pastaba. Šioje lentelėje esanti informacija su tiksliais paukščių lizdų koordinatėmis skirta tik PAV atsakingai institucijai ir laikytina riboto naudojimo. Ji teikiama siekiant pagrįsti šiame rašte išsakytus argumentus. Prieš teikdami šią informaciją tretiesiems asmenims prašome suderinti šį veiksma su SRIS valdytoju – Valstybine saugomų teritorijų tarnyba arba teikite uždengdami informaciją apie tikslias koordinatas.

LOD tyrimų ataskaitoje pateikta klaidinga informacija apie lizdus.

Nr.	X koordinatė	Y koordinatė	LOD nustatyta rūšis	LOD išvada apie lizdą	Asociacijos „Kraštovaizdis“ samdyto ornitologo informacija
1	*	*	Juodasis gandras Ciconia nigra	nėra	Lizdas rastas 2014-04-24. Juodojo gandro lizdas ažuole, ant šakos toliau kamieno. Tikrintas 2024-06-04. Medyje yra dalis lizdo.
2	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	užimtas	Lizdas sukrautas pušyje. Lizdas tikrintas 2024-06-26. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis, pavienės išmatų dėmės. Po lizdu pavienės juodojo gandro išmatų dėmės. Nuotrauka. 2024-06-29 lizde stebėtas suaugęs juodasis gandras. Lizdas užimtas juodojo gandro.
3	*	*	Žuvininkas Pandion haliaetus	neužimtas	Dirbtinis lizdas pušyje. 2024-05-11 prie lizdo stebėtas žuvininkas. Lizdas papildomai tikrintas 2024-07-23. Ant lizdo yra aiškus naujų šakų sluoksnis. Gūžta nebaigta. Lizdas užimtas žuvininko, nesėkmingas veisimasis.

4	*	*	Mažasis erelis rėksnys Aquila pomarina	neužimtas	Lizdas sukrautas eglėje. Rastas 2024-03-24. 2023 m. lizdas buvo užimtas erelio rėksnio. Tikrintas 2024-07-04. Po lizdu rasta erelio rėksnio didžioji plasnojamoji plunksna, erelio rėksnio kiaušinio lukšto didelis fragmentas. Lizdas užimtas mažojo erelio rėksnio, nesėkmingas veisimasis.
5	*	*	Juodasis gandras Ciconia nigra	neužimtas	Lizdas yra nudžiūvusiame ažuole. Rastas 2014-04-24. Tikrintas 2024-06-20. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis. Nei ant lizdo, nei ant žemės išmatų nėra. Paukščių nebuvo. Lizdas užimtas juodojo gandro, nesėkmingas veisimasis.
6	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2023-03-05. Tikrintas 2024-05-02. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis su pavienėmis žaliomis eglīšakėmis. Į lizdą atskrido suopis. Dronu lizde nufilmuoti 2 maži suopio jaunikliai. Papildomai lizdas tikrintas 2024-07-04. Po lizdu jauniklio išmatų dėmių likučiai, 1 didžioji plasnojamoji suopio plunksna. Lizdas užimtas paprastojo suopio, sėkmingas veisimasis.
7	*	*	Mažasis erelis rėksnys Aquila pomarina	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2023-11-15. Tikrintas 2024-05-26. Ant lizdo aiškus naujų šakų sluoksnis. Prie lizdo girdėta klyksinti erelio rėksnio patelė. Lizdas papildomai tikrintas 2024-07-26. Ant lizdo aiškus naujų šakų sluoksnis, lapuotų šakų nėra. Po lizdu nėra nei išmatų dėmių, nerasta plunksnų. Lizdas užimtas mažojo erelio rėksnio, nesėkmingas veisimasis.
8	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	užimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2023-11-21. 2023 metais lizde augo mažojo erelio rėksnio jauniklis. Lizdas tikrintas 2024-07-26 dronu. Ant lizdo yra naujų šakų sluoksnis. Po lizdu nerasta jauniklių išmatų dėmių. Lizdas užimtas, nesėkmingas veisimasis. Nenustatyta koks paukštis buvo užėmęs lizdą.
9	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	užimtas	Lizdas sukrautas drebulėje. Lizdas tikrintas 2024-05-07. Ant lizdo nėra jokių naujo krovimo požymių. Jame jau auga žolės. Neužimtas lizdas. Remiantis SRIS įvestais duomenimis Lod lizdą tikrino 2024-04-12.
10	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	užimtas	Lizdas sukrautas berže. Tikrintas 2024-07-17. Ant lizdo senos lapuotos šakelės. Gūžtoje kelios žalios eglīšakės, žalia klevo šakelė. Po lizdu 1 smulki dengiamoji erelio rėksnio plunksna. Ant žemės nėra išmatų dėmių. Lizdas užimtas mažojo erelio rėksnio, nesėkmingas veisimasis. Remiantis SRIS įvestais duomenimis Lod lizdą tikrino 2024-04-12.

11	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	užimtas	Lizdas sukrautas eglėje. Rastas 2023-11-14. Lizdas tikrintas 2024-05-17. Ant lizdo yra naujų šakų su žaliomis eglėšakėmis. Kiaušinių nėra. Prie lizdo sklandė ir klykavo erelis rėksnys. Lizdas užimtas mažojo erelio rėksnio, nesėkmingas veisimasis. Remiantis SRIS įvestais duomenimis Lod lizdą tikrino 2024-04-12.
12	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas ąžuole. Rastas 2024-02-18. Tikrintas 2024-05-08. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis su žaliomis eglių, pušų šakelėmis. Gūžta išklota žaliomis pušų šakelėmis. Kiaušinių nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
13	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas pušyje. Rastas 2023-11-11. Tikrintas 2024-05-08. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis. Yra gūžta. Kiaušinių nėra. Gretimoje pievoje klykaudami sklando 2 suopiai. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
14	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas eglėje. Rastas 2023-11-11. Tikrintas 2024-05-08. Ant lizdo yra naujų šakų. Kiaušinių nėra. Gretimoje pievoje klykaudami sklando 2 suopiai. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
15	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2024-02-26. Tikrintas 2024-03-21. Ant lizdo yra naujų šakų, žalia eglėšakė. Lizdo aplinkoje stebėti suopiai. Papildomai tikrintas 2024-05-08. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis su smulkiomis eglėšakėmis. Dėties nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
16	*	*	Žuvininkas Pandion haliaetus	neužimtas	Lizdas sukrautas ant nudžiūvusios eglės nulaužtos viršūnės. Lizdas sukrautas 2024 m. Jis rastas 2024-05-17. Per 2023 metus lizdavietė tikrinta 3 kartus: 05 13, 06 10, 09 10. Lizdo eglėje tuo metu nebuvo.
17	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas pušyje. Rastas 2024-02-19. Lizdas tikrintas 2024-05-21. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis, yra gūžta. Kiaušinių nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
18	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2024-02-19. Lizdas tikrintas 2024-05-21. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis, gūžta yra. Kiaušinių nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.

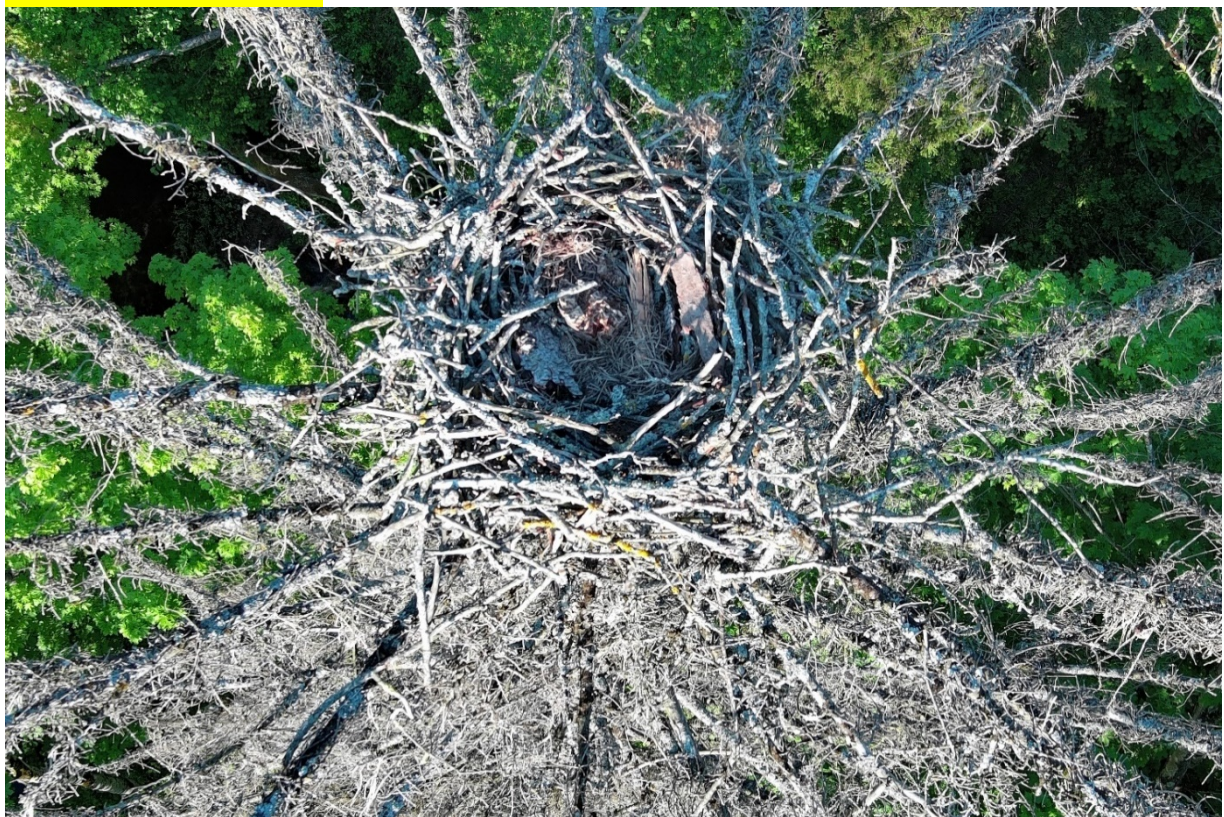
19	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2023-11-11. Lizdas tikrintas 2024-05-07 ir 2024-05-17. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis, įrengta gūžta, dėties nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
20	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2024-04-12. Lizdas tikrintas 2024-05-02. Ant lizdo purus naujų šakų sluoksnis. Prie lizdo kelis kartus stebėtas suopis. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
21	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas eglėje. Rastas 2023-11-07. Lizdas tikrintas 2024-05-07. Yra naujų šakų sluoksnis. Papildomai tikrintas 2024-05-17. Ant lizdo krauta naujų šakų, įrengta gūžta, dėties nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
22	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2023-11-15. Lizdas tikrintas 2024-05-21. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis. Lizde 1 suopio kiaušinis. Papildomai tikrintas 2024-07-26. Ant lizdo yra šiais metais atneštų pušų šakų. Po lizdu nėra jokių jauniklių išmatų likučių. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
23	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2024-03-21. Nėra akivaizdžių lizdo tvarkymo požymių. Lizdas tikrintas 2024-05-21. Yra naujų šakų sluoksnis, įrengta gūžta, kiaušinių nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
24	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas juodalksnyje. Rastas 2024-02-19. Lizdas tikrintas 2024-03-21. Yra naujų šakų sluoksnis su žaliomis eglų, pušų šakelėmis. Yra pūkas. Papildomai tikrintas 2024-05-21. Krauta naujų šakų, yra gūžta. Kiaušinių nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
25	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2023-11-14. Tikrintas 2024-05-17. Ant lizdo naujų šakų sluoksnelis, gūžta įrengta, dėties nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
26	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2023-11-19. Tikrintas 2024-03-21. Ant lizdo yra naujų šakų, smulki žalia eglėšakė. Po lizdu dengiamoji suopio plunksna. Papildomai tikrintas 2024-05-17. Lizdo gūžta išklota pušų šakelėmis, dėties nėra. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.

27	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2023-11-21. Lizdas tikrintas 2024-05-22. Ant lizdo naujų šakų sluoksnis su žaliomis pušų šakelėmis. Virš lizdo iauksėdamas skraidė suopis. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
28	*	*	Paprastasis suopis Buteo buteo	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2013-03-18. Lizdas tikrintas 2024-08-27. Ant lizdo krauta naujų šakų. Po lizdu nėra jokių jauniklių išmatų likučių. Lizdas užimtas paprastojo suopio, nesėkmingas veisimasis.
29	*	*	Mažasis erelis rėksnys Aquila pomarina	neužimtas	Lizdas sukrautas berže. Rastas 2024-03-29. Lizdas tikrintas 2024-06-04. Ant lizdo yra naujų šakų sluoksnis su žaliomis eglėšakėmis ir lapuotomis beržo šakelėmis. Lizde buvo perintis mažasis erelis rėksnys. Po lizdu 1 rėksnio dengiamoji ir 2 mažosios plasnojamosios plunksnos. Papildomai lizdas tikrintas 2024-09-03. Ant lizdo pavienės lapuotos šakos, kelios dar žalios eglėšakės, pūkų nėra. Po lizdu nėra jokių jauniklio išmatų likučių. Lizdas užimtas mažojo erelio rėksnio, nesėkmingas veisimasis.

Lizdas Nr 1. 20240604

Lizdas Nr. 16. 20240517

Lizdas Nr. 29. 20240604

Lizdas Nr. 29. 20240604

Lizdas Nr. 22. 20240521

Lizdas Nr. 10. 20240717

Lizdas Nr. 12. 20240508

Lizdas Nr. 2. 20240626

Lizdas Nr. 2. 20240629

Netinkamai atlikti teritorijos paukščių stebėjimo tyrimai, kiti pastebėjimai

Ataskaitos 136-139 psl. naudojami terminai „teritorijos jautrumas“, „suminis teritorijos jautrumas“.

Pažymime, kad PAV įstatyme nėra tokių sąvokų. **Ne „teritorijos jautrumas“ turi būti nustatomas, o poveikis saugomoms rūšims:**

PAV įstatymo 4 straipsnis. Poveikio aplinkai vertinimo tikslai

Poveikio aplinkai vertinimo tikslai:

1) nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimą tiesioginį ir netiesioginį planuojamos ūkinės veiklos poveikį šiems aplinkos elementams: dirvožemiui, žemės paviršiui ir jos gelmėms, orui, vandeniui, klimatui, kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei, ypatingą dėmesį skiriant Europos Bendrijos svarbos rūšims ir natūralioms buveinėms, taip pat kitoms pagal Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymą saugomoms rūšims, materialinėms vertybėms, nekilnojamosioms kultūros vertybėms ir šių elementų tarpusavio sąveikai;

5) nustatyti, ar planuojama ūkinė veikla, įvertinus jos pobūdį, vietą ir (ar) poveikį aplinkai, atitinka aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, gaisrinės ir civilinės saugos **teisės aktų reikalavimus**.

Ataskaitos

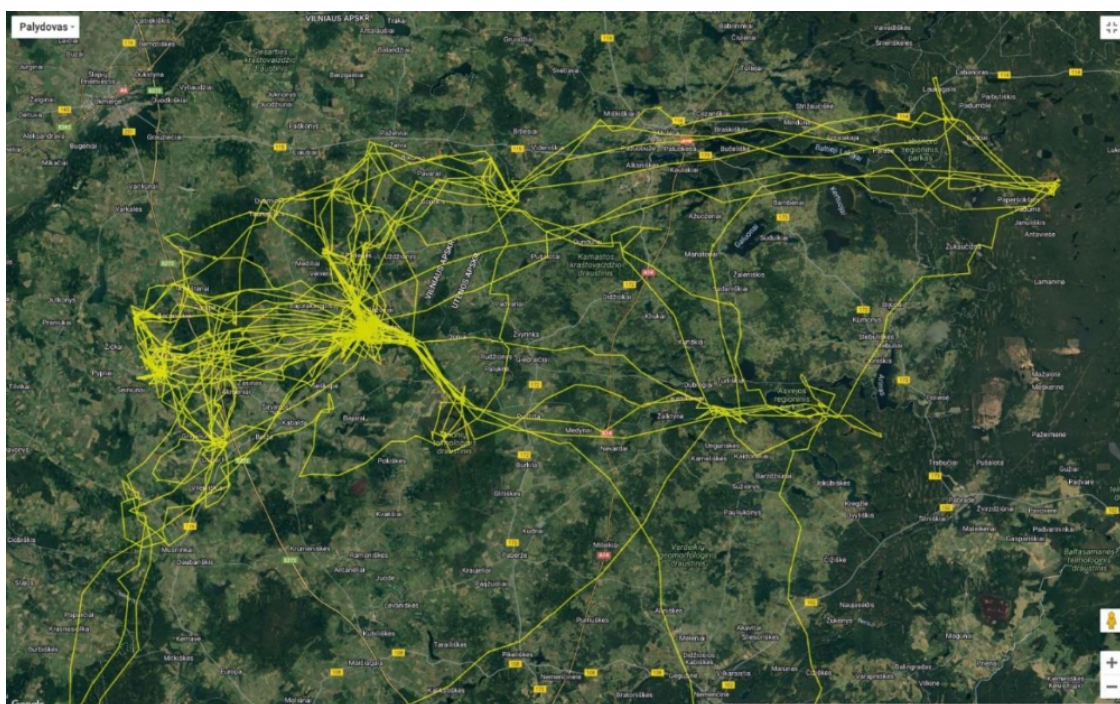
145

psl:

Atlikus duomenų analizę galima teigti, kad žuvininko patelė atvirose vietose nesimaitino ir nesklandė, skrydžiai buvo orientuoti link mitybos zonų ir kitų žuvininkų lizdų. 2022 m. jaunikių maitinimo metu žuvininko patelė nebuvo nutolusi nuo lizdo didesniais atstumais (4.6.1.20 pav.).

Pateikiame argumentus kodėl duomenys apie žuvininką netinkamai surinkti ir klaidingai interpretuoti, todėl netinkami naudoti, vertinant poveikį šiai rūšiai.

Ataskaitoje pateiktos GPS siųstuvo registruotos kryptys, tačiau jos **neatsispindi aukščių, į kuriuos kilo paukštis**.

Pav. Nr. 37. GPS siųstuvo registruotos kryptys (LOD).

2024-03-13 pastaba: Prašome pateikti išsamius GPS siųstuvo duomenis bei paaiškinti, kodėl buvo remiamasi netiksliais, pasak autoriaus (5 tekstinio priedo 14 psl), GPS siųstuvo duomenimis.

Į mūsų teiktą pastabą (žr. aukščiau) PAV rengėjas atsakė pateikęs šimtus lapų neapdorotų duomenų, nebuvo ir paaiškinimo kaip apskaičiuoti ataskaitoje naudojami skaičiai: pvz. Ataskaitos

145 psl. nurodoma, kad „Atlikus duomenų analizę“ „GPS siųstuvu registruoti skrydžio aukščiai įprastai siekė iki 50 m“.

Neturime galimybės detaliai išnagrinėti Ornitologinės ataskaitos 2 priede „Žuvininko GPS siųstuvo duomenų lentelė“ pateiktos informacijos – šimtai lapų - neturint prieigos prie programinės įrangos, kuri leistų filtruoti duomenis. Kadangi PAV rengėjas tvirtina atlikęs duomenų analizę, **prašome pateikti informaciją kaip buvo analizuojami duomenys ir pateikti skaičiavimus kaip buvo gauti ataskaitoje minimi skaičiai**.

Taip pat prašome nurodyti atstumus, kokiais patelė nutoldavo nuo lizdo, ir pateikti skaičiavimus nustatant skrydžių vyraujančią aukštį, greitį ir pan.

Susipažinus su GPS siųstuvo duomenų lentelėmis kyla klausimų dėl „greičio“ skiltyje fiksuotų „O“ (Žr. Pav., pažymėta raudona spalva)

Prašome pateikti informaciją ar skaičiuojant vidutinį žuvininko skrydžio aukštį, kuris ataskaitos rengėjo teigimu yra iki 50 m., buvo imami tik skrydžių metu gauti duomenys (t.y. betų eilučių, kur greitis=0).

Visoje ataskaitoje, kalbant apie paukščių skrydžių aukštį, nurodomas aukštis nuo žemės paviršiaus, kuris buvo užfiksuotas žiūronų ar teleskopo pagalba. Erelio žuvininko GPS siųstuvo duomenys pateikti su žymėjimu **MSL (Mean Sea Level) – tai vidutinis jūros lygis.**

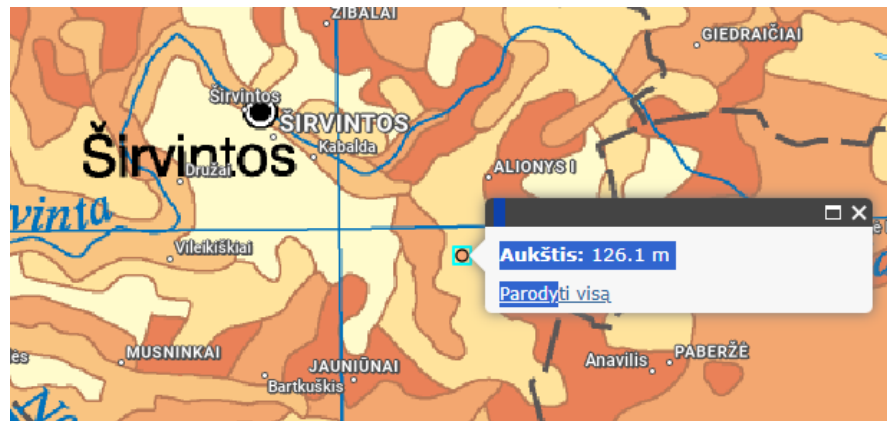
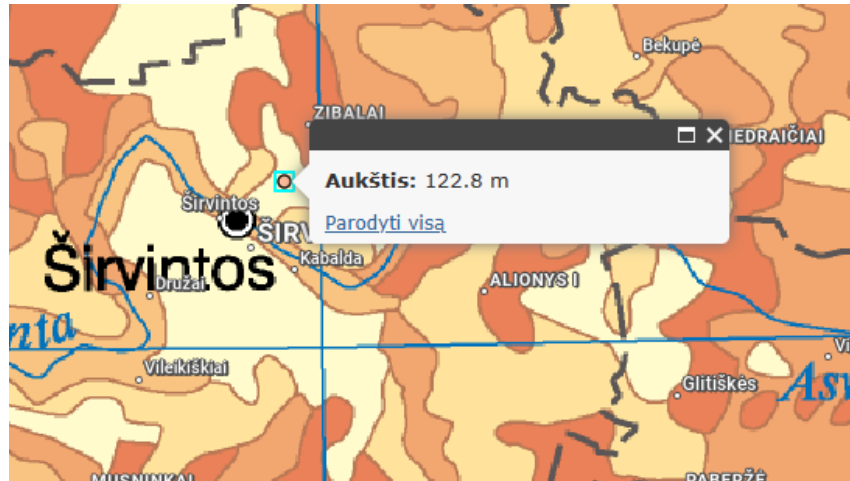
MSL_altitude_m (jūros lygis)
139
133
77

Šis terminas naudojamas norint apibrėžti aukštį arba gylį lyginant su vidutiniu jūros lygiu, kuris laikomas nuliniu aukščio tašku.

Taigi, gavus iš pateiktų duomenų **aukštį virš jūros lygio**, pabandome apskaičiuoti mums **aktualų aukštį nuo žemės paviršiaus**, nuo kurio ir priklauso kyla paukštis į pavojingą aukštį, ar ne, tad atliekame šią veiksmų seką:

1. Mums ataskaitoje pateiktas vidutinis paukščio skrydžio aukštis apie 50 m. **virš jūros lygio** (nes žymėta MSL)
2. Pasirenkame kelis skirtingomis spalvomis pažymėtų vietų taškus reljefo žemėlapyje, ir gauname reikšmes nuo 122,8 m iki 139,5 m **virš jūros lygio**. T.y. visais atvejais Širvintų rajono reljefas yra apie 100 metrų virš jūros lygio.

Apskaičiuojame skirtumą tarp šių dviejų verčių:

Aukštis nuo žemės paviršiaus = Objekto aukštis virš jūros lygio – Reljefo aukštis virš jūros lygio.

Atlikus tokius skaičiavimus gavome $50\text{ m} - 100\text{ m} = -50\text{ m}$? **Ar tai reiškia, kad erelis žuvininkas skraidė po žeme?**

Siekdami išvengti klaidingo duomenų interpretavimo **prašome PAV rengėjo patikslinti - ar jų nurodytas erelio žuvininko skrydžio aukštis 50 m. yra virš jūros lygio (kaip rodo pateikta siųstuvo duomenų lentelė), ar buvo skaičiuojamas aukštis virš žemės paviršiaus?**

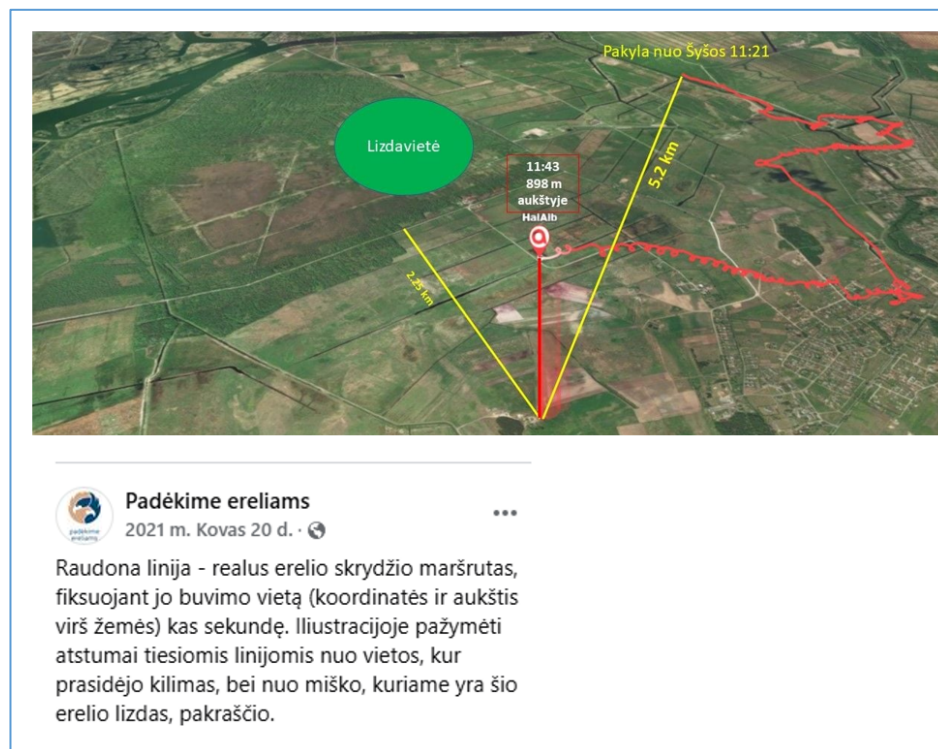
Prašome pateikti tokius skaičiavimus ir/arba suteikti galimybę analizuoti siųstuvo duomenis pačioje programoje, nes turėdami tik šimtus lapų pdf duomenų variantą ir 10 d. d. pastaboms pateikti šios analizės atlikti negalime.

Savo rašte Sweco nurodė, kad *pagal „paukščių skrydžių rodiklius nėra vertinamas galimas VE parkų ar pačių VE darbo režimas, kurį nustatant svarbiausios įtakos turi paukščių gausumas, jų perėjimo vietų skaičius ir atstumas nuo VE, o dažnai praktikoje – ir paukščių susidūrimo su veikiančiomis VE kiekybiniai duomenys“*. Bandydami sumenkinti tokio parametro, kaip „skrydžio aukštis“ reikšmę, ataskaitos rengėjai prieštarauja patys sau, nes kyla klausimas kodėl ornitologai,

vykdydami lauko tyrimus ir rengiant ataskaitą, **fiksuodavo skrydžio aukštį**, ir **analizuodami duomenis skirstė skrydžius į 2 grupes – nepavojingi, iki 60 m ir virš 60 m (kai didelė rizika susidurti su VE)** (ataskaitos 5 tekstinio priedo 10 psl.)

Skrydžio aukštis yra vienas iš svarbių kriterijų, vertinant busimų VE poveikį. Būtent dėl didelio skrydžio aukščio iškyla pavojus visiems sklandantiems paukščiams - garniams, gandrums, gervėms, plėšriesiems.

Savo rašte Sweco bando sumenkinti ir GPS siūstuvus, kad neva „*prietaisų registruojami skrydžio aukščio rodikliai vis dar laikomi nepakankamai patikimais ir moksliniuose tyrimuose palyginti retai naudojami*“. Pažymime, kad šios pakankamai brangios technologijos tikslumas priklauso tiek nuo naudojamo siūstuvo modelio, tiek nuo nustatymo parametrų: kuo dažniau fiksuojamos **koordinatės ir kiti parametrai, tuo didesnis tikslumas**. Ataskaitoje minimas siūstuvus buvo **sukalibruotas fiksuoti duomenis kas 15 minučių**. Palyginimui žemiau teikiame viešai prieinamą mokliškai pagrįstą informaciją apie jūrinio erelio skrydžio trajektoriją, atstumą ir aukštį, kuri yra **labai tiksli, nes parametrai fiksuoti kas sekunde**.

Taigi Sweco pateikta pastaba dėl GPS siūstuvo duomenų nepatikimumo laikytina klaidinančia. Čia svarbesnis klausimas dėl tyrėjo kvalifikacijos – **sugebėjimo tinkamai nustatyti siūstuvo parametrus, kad būtų gaunami patikimi duomenys, ir vėliau sugebėti gautus duomenis profesionaliai išanalizuoti.**

O jeigu patys PAV rengėjai skeptiškai vertina tokiu būdu surinktą informaciją, neigia mokslininkų išvadas, padarytas naudojant tokius duomenis, kam tada pasirenkama remtis tokiais duomenimis ataskaitoje ir teikti neapibendrintus (neišanalizuotus) siųstuvo duomenis šimtais lapų?

Ta pati GPS siųstuvo duomenų analizė (jei tokia išvis buvo atlikta) PAV rengėjui leido daryti išvadą, kad „žuvininko patelė atvirose vietose nesimaitino ir nesklandė, skrydžiai buvo orientuoti link mitybos zonų ir kitų žuvininkų lizdų. 2022 m. jauniklių maitinimo metu žuvininko patelė nebuvo nutolusi nuo lizdo didesniais atstumais“.

Tokie komentarai rodo, kad tyrimus vykdęs ar duomenis analizavęs asmuo neturi žinių apie paukščio biologiją ir ekologiją. Šio vieno siųstuvo duomenimis nepatikima remtis vertinant žuvininko elgseną ne dėl to, kad jis nepatikimas (nors jis sukalibruotas taip, kad fiksuotų duomenis tik kas 15 min. ir to pasekoje tikėtina didesnė paklaida), bet jau vien todėl, **kad GPS-siųstuvas yra uždėtas ne patinui, o patelei, kuri skraido daug mažiau, praktiškai neskraido žvejoti arba skraido labai retai** - peri, po to šildo, vėliau saugo mažus jaunikius. Pagrindinis maitintojas yra patinas, kuris žvejoja ir sau, ir patelei, ir jaunikliams.

Aukščiau išsakytas pastabas patvirtina mokslinis straipsnis, kuriame Lietuvos mokslininkai apibendrina surinktus duomenis apie žuvininkus ir visą jų ekologiją:

https://www.researchgate.net/publication/371370941_Treiny_s_and_Grasyte_2023_Current_status_of_Osprey_in_Lithuania_manuscript,

dr. Treinys, dr. G. Grašytė, 2023 m. birželis),

Štai keletas citatų:

„Prieš inkubaciją patelė laikosi prie lizdo, patinas jai atneša grobį, būdinga teritorinė elgsena kai patinas aukštai virš lizdo plasnoja vietoje, pakrenta žemyn ir vėl užkyla aukštyn“,

„Peri 35–38 dienas, daugiausiai (~85% laiko) patelė, kiaušinius varto vidutiniškai 1 kartą per valandą“,

„Patinas maitina perinčią patelę, įprastai atneša grobį 2–3 kartus per dieną, o patinui šildant kiaušinius ar jaunikius patelė laikosi netoli lizdo (15–200 m), lesa, skraido, valosi plunksnas, ieškoti grobio paprastai neskrenda“;

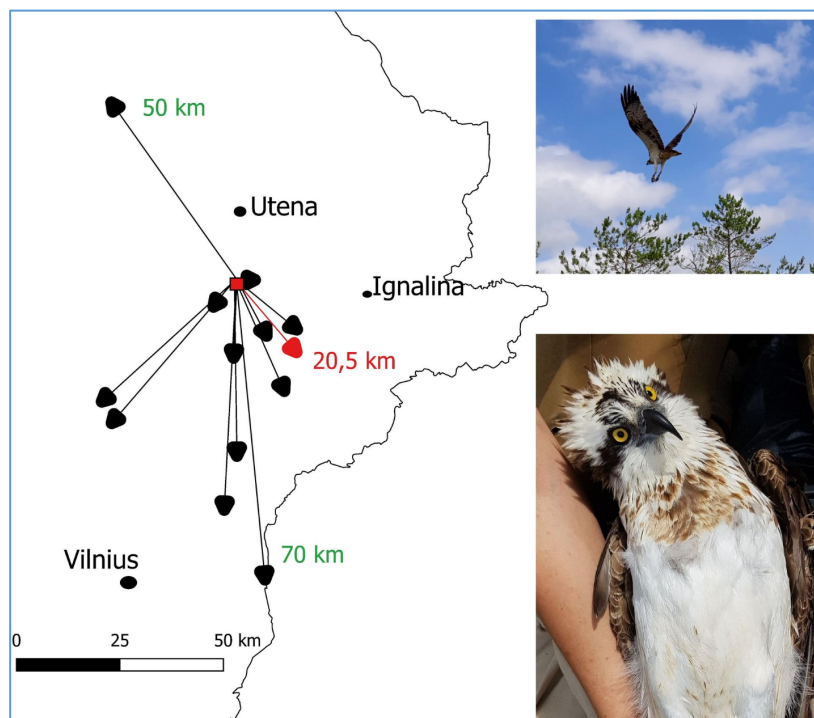
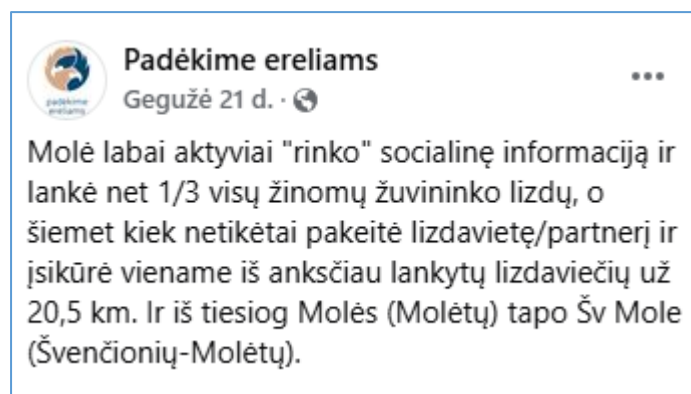
„Vadose su 1–3 jaunikliais, jie augo apie 50–57 dienas, Mažus jaunikius saugo daugiausiai patelė“;

Tad dažniausia VE grėsmė (tiek šios rūšies, tiek kitų plėšriųjų paukščių) yra patinams, kurių ir daug didesnė veisimosi teritorija (home range) veisimosi sezonu nei patelių, ir daug didesnis

aktyvumas, dažnesni skraidymai. Pvz. tyrimo duomenimis „Iki perėjimo pradžios patinas atneša patelei vid. 2,2 žuvis per dieną, inkubacijos metu iki 3 (vid. 1,8 žuvis per dieną), o jauniklių auginimo periodu į lizdą atnešamos vid. 7 žuvis per dieną“.

Ataskaitoje minima, kad patelė „skraidė gana intensyviai visomis kryptimis, buvo nuskridusi ir į Asvejos ežeryno teritoriją bei Labanoro girios zoną“. **Nenurodyta kokiais tiksliai atstumais nutoldavo paukštis nuo lizdo**, nors turėdami siųstuvo duomenis tokią informaciją tikrai turėjo (jeigu, žinoma, atliko surinktų duomenų analizę).

Žemiau pateikiama ištrauka iš viešai prieinamos dr. R. Treinio ir dr. G. Grašytės publikacijos, kurioje, remiantis siųstuvo duomenimis, aprašyta kitos žuvininko patelės elgsena:

Mokslinio tyrimo duomenimis erelis žuvininkas:

„Grobio ieškoti skrenda įvairiu atstumu nuo lizdų, viena pora Ignalinos rajone grobio ieškojo vandens telkiniuose už 4–12 km nuo lizdo“

„Siųstuvais žymėtos 3 žuvininkų patelės rytų Lietuvoje lankė įvairaus tipo vandens telkinius, esančius vid. 12,1 km ± 6,7 sd nuo lizdų, artimiausias buvo už 1,4 km, tolimiausias – 24,8 km, o daugiausiai grobio ieškota telkiniuose už 7,3–17,9 km“

https://www.researchgate.net/publication/371370941_Treinys_and_Grasyte_2023_Current_status_of_Osprey_in_Lithuania_manuscript

Šio tyrimo rezultatai rodo, kad 2 km apsaugos zona yra labai minimalus atstumas, ir net esant dideliam populiacijos tankumui (kaip pvz. erelio rėksnio atveju), įprasta plėšriųjų paukščių veisimosi teritorija daug didesnė, tai patvirtinta ir moksliniuose straipsniuose, ir rūšies apsaugos plane, ir siųstuvų duomenimis.

Apibendrinant, galima teigti, kad VE kelia didelę grėsmę ereliams žuvininkams. Lietuvos mokslininkai cituoja Lenkijos kolegų tyrimą, kur 2017-2020 GPS registratorių pagalba buvo stebėti žuvininkai.

Šiame tyrime https://www.researchgate.net/publication/367347144_Autumn_migration_of_Ospreys_from_two_distinct_populations_in_Poland_reveals_partial_migratory_divide (Dariusas Andervaldas) buvo patvirtinta, kad vienas erelis žuvininkas „žuvo nuo vėjo turbinos“. Dėja, Lietuvoje neteko matyti mokslinių tyrimų, analizuojančių paukščių žūtis nuo VE. Pasigendama ir galimybės susipažinti ir vertinti jau veikiančių VE parkų monitoringo duomenis.

Ataskaitos 153 psl. skyrius „Pilkasis ir didysis baltasis garniai (Ardea cinerea, Egretta alba)“.

Planuojamo VE parko teritorijoje esančios mišrios didžiųjų baltųjų ir pilkųjų garnių kolonijos vieta nepažymėta žemėlapyje.

Kovo mėnesį esame teikę pastabą, kad poveikis garniams neįvertintas, todėl nepanaikintos VE Nr. B27, BN95, B1 vietos, kurios kels nuolatinę grėsmę kolonijoje perintiems paukščiams ir lizdus palikusiems jaunikliams. Patikslintoje ataskaitoje į šią pastabą nebuvo atsižvelgta, atsakymo į šį klausimą irgi nėra.

Ataskaitoje rašoma, kad „numatytos poveikio mažinimo priemonės turėtų sumažinti PŪV galimo poveikio riziką kolonijoje perintiems garniams.“

Kadangi nepateikta jokių mokslinių publikacijų dėl tokių priemonių sėkmingo naudojimo Lietuvoje ar ES šalyse, neaišku, ar būtent garniams ši technologija padės išvengti žūties.

Prašome pateikti informaciją, įrodančią siūlomų priemonių efektyvumą baltajam ir pilkajam garniui. Kol nėra mokslškai pagrįstos informacijos apie priemonių efektyvumą šiai rūšiai, prašome nustatyti **2500 atstumą nuo baltųjų garnių kolonijos, nes garniai priklauso aukštos rizikos paukščių grupei.**

Atlikti garnių ir kitų stambių sparnuočių tyrimai rodo, kad jie gali susidurti su vėjo turbinomis, visų pirma dėl savo skrydžio būdo ir buveinių. Tyrimai parodė, kad **riboto manevringumo rūšims, pavyzdžiui, garniams, kyla didesnė rizika**, nes jie linkę skristi turbinų menčių aukštyje kasdienių ar sezoninių judėjimų metu, ypač vietovėse netoli pelkių ar migracijos koridoriuose.

Pavyzdžiui, žurnale „*Biological Conservation*“ pateiktoje paukščių susidūrimų su vėjo turbinomis apžvalgoje <https://docs.wind-watch.org/marques2014.pdf> pabrėžiama, kad rūšys, pasižyminčios specifine skrydžio elgsena, pavyzdžiui, tos, kurios priklauso nuo **kylančių šilto oro srautų**, yra labiau linkusios susidurti. Morfologiniai ypatumai, pavyzdžiui, didelis sparnų plotis ir lėtas skrydžio greitis, dar labiau padidina šią riziką.

Ataskaitos 156 psl. skyrius „Plėšriųjų paukščių lizdaviėtės (pagal 2024 m. LOD specialistų vykdytų patikrinimų duomenis)“

Pirmoje pastraipoje pripažįstama, kad SRIS lizdaviėčių patikrinimas atliktas ne 2022-23 m., kai buvo vykdomi LOD tyrimai, o 2024 m. birželio-liepos mėnesiais.

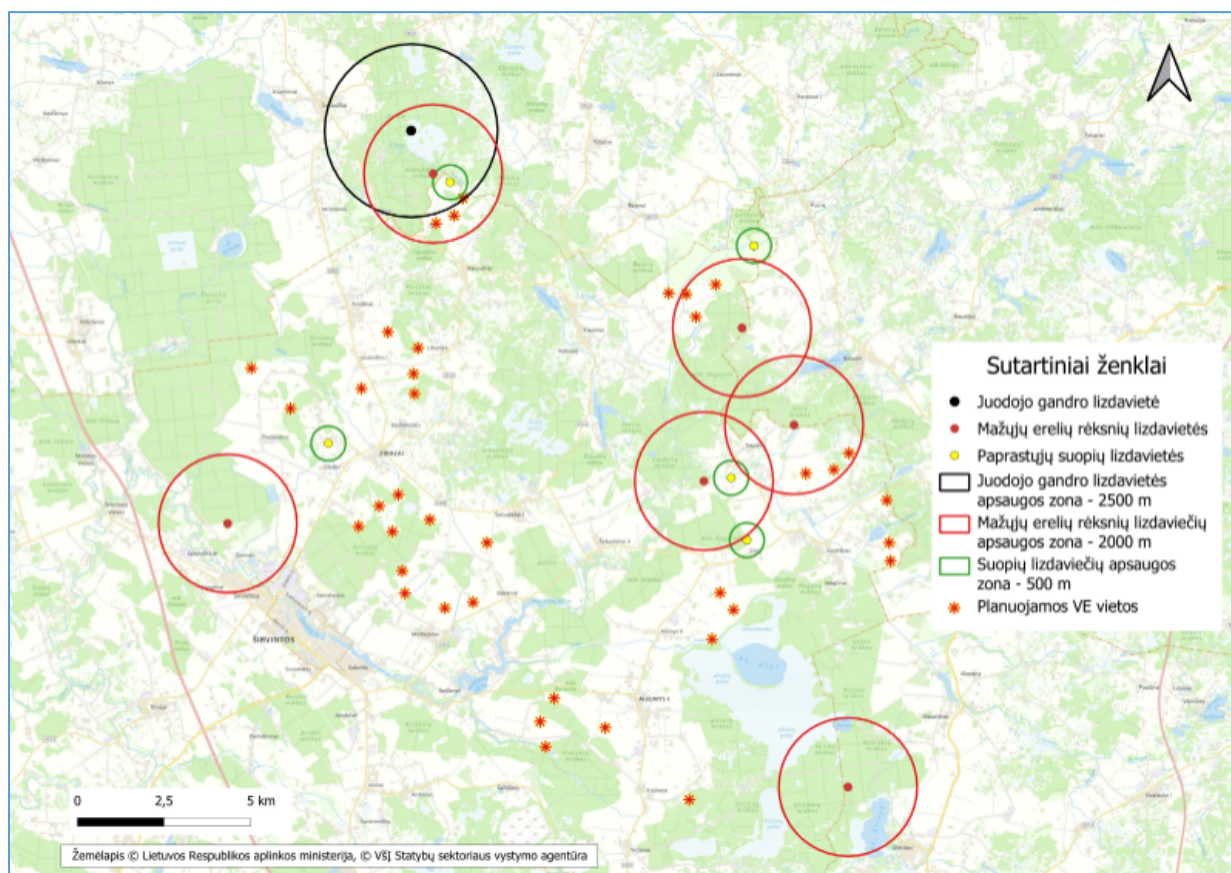
Kitoje vietoje, 2024-05-08 Sweco rašte, nurodoma „*LOD pažymi, kad paukščių perėjimo vietų (lizdų) paieška buvo vykdoma taikant kitus metodinius reikalavimus, t. y. buvo tikrinamos seniau žinomos lizdų vietos bei ieškoma naujų lizdų miškuose, atsižvelgiant į stebėtas paukščių skridimo kryptis*“. Taigi, informacija skirtingose ataskaitos vietose nesutampa, pasigendama nuoseklumo.

161 psl. teigiama: „*Atliktas informacijos patikslinimas LOD specialistams 2024 m. vasario, birželio ir liepos mėn. atlikus papildomas lizdaviėčių patikras.*“

Dar kartą patvirtinama, kad **2024 m. LOD specialistai tik tikrino lizdaviėtes. Nauji teritorijos tyrimai 2024 m. nevykdyti**, nors asociacijos samdyto ornitologo į SRIS nuolat įvedami

saugomų ir kitų plėšriųjų paukščių lizdai aiškiai signalizavo, kad yra didelės poveikio vertinimui naudojamų duomenų spragos.

Asociacija „Kraštovaizdis“, teikdama pastabas pirmajai PAV ataskaitos versijai, **akcentavo, kad ~40% planuojamo VE parko teritorijos nepakankamai ištirta** norint objektyviai įvertinti galimą neigiamą poveikį joje gyvenantiems paukščiams. Tai patvirtina asociacijos „Kraštovaizdis“ samdyto ornitologo tęsiamų tyrimų rezultatai. **Nuo 2024-07-24 d. į SRIS jis įvedė 12 naujų plėšriųjų paukščių lizdų: 6 mažojo erelio rėksnio, 1 juodojo gandro, 5 suopio. Ši informacija reikšmingai keičia sprendinius dėl dalies VE statybos vietų, tačiau ji nenaudota PAV ataskaitoje.**

162 psl. „Paprastasis suopis....tyrimų Europos šalyse duomenys rodo, kad paprastieji suopiai geba išvengti susidūrimo su VE, tačiau reiktų vengti planuoti VE labai arti lizdaviečių“.

Tai klaidinanti ir neteisinga informacija. Europoje suopiai yra viena iš dažniausiai žūvančių paukščių rūšių dėl vėjo jėgainių. Pvz., Ispanijoje buvo užfiksuota, kad plėšrieji paukščiai sudaro iki 50 % visų vėjo jėgainėse žūstančių paukščių, ir suopiai yra tarp labiausiai nukentėjusių.

Taip atsitinka todėl, kad vėjo parkai dažnai įrengiami migruojančių paukščių ar plėšriųjų paukščių gyvenamose teritorijose, tad susidūrimo rizika didėja. Didelės mentės, kurios dažnai sukasi daugiau nei 200 km/val. greičiu, yra sunkiai matomos paukščiams, ypač skrydžio metu.

„Vėjo jėgainių matmenų poveikis plėšriųjų paukščių susidūrimo rizikai: Skrydžio aukščio pasiskirstymu pagrįstas modeliavimo metodas“ <https://tethys.pnnl.gov/sites/default/files/publications/Schaub-et-al-2024.pdf> tyrimo rezultatai patvirtina, kad **vėjo turbinų matmenys gali turėti didelės įtakos plėšriųjų paukščių susidūrimo rizikai.** Kadangi poveikis skirtingoms rūšims buvo skirtingas, planuojant vėjo energetiką reikėtų atsižvelgti į vietinės paukščių bendrijos sudėtį, kad būtų galima optimizuoti vėjo turbinų matmenis. Šis tyrimas dar kartą pabrėžia teritorijoje gyvenančių paukščių pažinimo svarbą, kad pagal ornitologinio tyrimo rezultatus būtų galima tinkamai pasirinkti koks VE modelis tinkamesnis būtent šioje vietovėje. Tai leistų sumažinti susidūrimų riziką.

Suopiai yra **teritoriniai paukščiai, todėl gali likti veisimosi teritorijoje, net jei ši tampa pavojinga** dėl aplinkos pokyčių, tokių kaip vėjo jėgainių įrengimas. Ši ypatybė lemia, kad suopiai dažniau patiria riziką dėl susidūrimų su vėjo turbinas, nes jie nesitraukia iš vietų, kurios tampa didesnės mirties rizikos zonomis.

Suopiai dažnai nukenčia nuo VE dėl būtent dėl savo skrydžio ypatumų: dažnai skrenda aukštyje, kuriame sukasi vėjo jėgainių mentės. Dažnai medžioja sklaidydami, atlieka teritorinius skrydžius dideliame aukštyje, dėl to veisimosi teritorijoje gyvenantys paukščiai gali atsidurti pavojingai arti prie VE. Be to, didžiąją laiko dalį jie maitinasi atvirose teritorijose, kur numatoma statyti VE. Susikoncentravę į grobio paiešką, jie nepastebi besisukančių menčių.

Suopiai **ir pavasarį, ir veisimosi metu kiekvieną dieną bent dalį laiko medžioja, skraido VE menčių aukštyje.** Jėgainės gali trikdyti suopių elgesį, ypač per veisimąsi, sukeldamos stresą. Tyrimo „Šešių didelių migruojančių plėšriųjų paukščių mirtingumo priežasčių kaita per šimtmetį“ rezultatai parodė, kad būtent veisimosi laikotarpiu ir pavasarį (balandžio-birželio mėn.)“ suopių mirtingumas buvo didžiausias (<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S000632072030851X>).

Atsižvelgiant į tai, kad ataskaitoje pateikti stebėjimų duomenys nėra tikslūs ir nebuvo taisyti pagal kovo mėn. pastabas, **prašome tikslinti informaciją apie suopius.**

Pievinė ir nendrinė lingės. VE gali daryti neigiamą poveikį šioms paukščių rūšims pavasarį,

tuoktuvinių skrydžių metu ir rudenį, kai perskridimai ilgesni ir skridimo aukštis didesnis.

Perėjimo metu VE parkas neturėtų kelti šiems paukščiams grėsmės, nes didžioji dalis skrydžių atliekama žemai, iki 40 m aukštyje.

Tai klaidinanti ir neteisinga informacija. Teritorijoje gyvenantiems paukščiams **didžiausias pavojus yra būtent veisimosi metu, kai sėkmingai perėję paukščiai didžiąją dienos dalį medžioja ir nutolsta nuo lizdo.** Lingės medžioja ne tik skraidydamos nedideliame aukštyje virš atvirų teritorijų. Jos taip pat naudojasi kylančiais šilto oro srautais ir sklendo VE menčių aukštyje.

Vištvanagis, paukštvanagis, sketsakalis. Šie paukščiai dėl savo medžioklės ypatumų sugeba išvengti susidūrimų su VE.

Nepateikta jokių mokslinių publikacijų, galinčių pagrįsti tokį teiginį. Priešingai, daug informacijos apie tai, kad plėšrieji paukščiai vieni iš labiausiai kenčiančių nuo VE.

Galimai ataskaitos autoriai naudojami pasenusia informacija, nes yra naujų tyrimų neigiančių ataskaitos teiginius apie sugebėjimą išvengti susidūrimo su VE. Tyrimuose pagrįstai paaiškinta, kodėl mažesni paukštvanagių žūčių skaičiai neturėtų būti laikomi sugebėjimu išvengti susidūrimų su VE.

Paukštvanagai rečiau žūva nuo menčių todėl, kad ši rūšis yra jautri triukšmui, tad būna pasitraukusi iš teritorijos šalia VE jau statybų etape. Tai turi neigiamų pasekmių populiacijai, nes suprastėjus naudojamai teritorijai mažėja ir jaunikių.

2024 m. mokslinėje publikacijoje „Vėjo jėgainių parkai ir elektros linijos pablogino *paprastojo vištvanagio* teritorijos būklę“ <https://www.mdpi.com/1424-2818/16/2/128> nustatyta, kad „**Perinčių porų skaičius statybos laikotarpiu ženkliai sumažėjo tik įtakos zonoje**“, T.t. trikdymo šaltinis, esantis 3 km spinduliu nuo lizdo, turėjo neigiamos įtakos.

Vertinant šiuos duomenis darytina išvada, kad **svarbu užtikrinti bent 3000 m atstumą nuo vištvanagių lizdų, siekiant nepakenkti šiems paukščiams.**

Neteisinga ir niekuo nepagrįsta informacija apie sketsakalių gebėjimą vengti VE.

Šie paukščiai maitinasi ore gaudydami skėtes, kregždes, čiurlius ir kitus smulkius paukščius. Sketsakaliai nuolat medžioja, skraido VE menčių aukštyje.

Kaip ir visi plėšrieji jie nėra dėmesingi kliūtims, ypač persekidami auką

Tyrime „*Vėjo jėginių poveikis plėšrūnams: sisteminga dabartinių žinių apžvalga ir galimi sprendimai, kaip sumažinti neigiamą poveikį*“ pateikta išsami straipsnių analizė dėl VE poveikio plėšriesiems paukščiams, patvirtina didžiulį VE neigiamą poveikį populiacijos dinamikai <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/acv.12988> Tą lemia suaugusiųjų paukščių mirtingumas, ypač nykstančių rūšių atveju, tačiau jauniems nepatyrusiems individams susidūrimo rizika yra didesnė“.

Šiai rizikai sumažinti būtina vėjo jėgines įrengti atokiau nuo žinomų didelio paukščių tankumo buveinių, o Širvintų rajonas būtent ir yra tokia vieta, vykdyti paukščių stebėseną prieš statybą, naudoti technologijas, kurios leistų sustabdyti turbinų darbą didelės rizikos laikotarpiais.

Neįvertinta filopatija būdinga plėšriesiems paukščiams ir gandrams

163 psl. LOD specialistų pagrindinės išvados ir rekomendacijos.

VE parko poveikis gali būti reikšmingas mažajam ereliui rėksniui, žuvininkui, juodajam gandruvi, jūriniam ereliui.“ Šioms rūšims siūloma nestatyti VE iki 1000 m atstumu nuo lizdų arba perkelti kitur arba stabdyti šviesiu paros metu veisimosi metu „...o ant kitų VE, esančių šių paukščių lizdo apsaugos zonoje, turėtų būti įrengti nuotolinio stabdymo detektoriai“.

Nėra paaiškinta kas yra lizdo apsaugos zona.

Nenurodytas atstumas nuo lizdo iki VE.

Nepateikta jokios pagrįstos informacijos dėl siūlomų naudoti „**nuotolinio stabdymo detektorių**“. Kas tai per technologija? Kiek efektyvi kiekvienai iš išvardintų rūšių apsaugai? Kokie jos techniniai parametrai? **Ar tai yra tas pats, kaip kitose ataskaitos vietose vadinamos kitos priemonės** - ataskaitos 186 psl. vadinama kaip „*Automatiškai paukščius ar jų sankaupas nustatančios ir kritiniu atveju stabdančios VE sistemos*“? ar ataskaitos 195 psl. „*išankstinio paukščių aptikimo ir VE stabdymo sistema*“.

Kadangi ši priemonė pasaulyje nenoriai taikoma dėl didelių energijos nuostolių dėl ilgo išjungimo, **prašome atsakyti kas vykdys tokių išjungimų kontrolę?**

Koks priemonės efektyvumas ereliui arba gandrui? Neradome informacijos, kad būtų sukurtos vienodai gerai veikiančios visoms paukščių rūšims.

Kas yra „kritiniu atveju“? Kaip ir kas jį nustato? Kaip užtikrinama, kad paukščiai priartėjantys prie VE skirtingu greičiu, bus vienodai gerai apsaugoti?

Prašome pateikti išsamų paaiškinimą, kokios technologijos siūlomos naudoti, nurodyti jų parametrus, efektyvumą šioms rūšims, kitų šalių ir/ar Lietuvos patirtį naudojant šiuos prietaisus. Pažymime, kad savo argumentus dėl išankstinio paukščių stebėjimo technologijų taikymo esame pateikę kitame skyriuje žemiau.

Visiems kitiems plėšriesiems, baltiems gandrums, garniams, gervėms siūloma „...kiekvienos VE vieną mentę dažyti juoda spalva.“

Iki šiol turbinų menčių ženklavimo juodai efektyvumas *in situ* buvo įrodytas tik viename vėjo jėgainių parke – Smøla. Roelof Frans iš Norvegų instituto <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2671015> nurodo, kad **nežiūrint šio metodo taikymo sėkmės vienai paukščių rūšiai, tai nėra garantuota apsauga nuo susidūrimo visiems paukščiams.**

Ši priemonė buvo veiksminga jūriniam ereliui, tačiau efektyvumas kitoms rūšims buvo mažesnis. Šiuo metu **mokslininkai dar negali tvirtai pasakyti, kad juoda mentė yra universali priemonė, tinkanti visoms rūšims.**

Iki šiol skirtingose šalyse atliekami tyrimai, trunkantys ne vienerius metus (jų rezultatų dar nėra, nes tyrimai nėra baigti), kurie leis patvirtinti arba paneigti minimo priemonės efektyvumą kitoms paukščių rūšims.

JAV: <https://news.oregonstate.edu/news/scientists-studying-impact-painting-wind-turbine-blade-black-reduce-bird-collisions>

Ispanija: <https://www.iberdrola.com/press-room/news/detail/iberdrola-painting-wind-turbine-blades-protect-birdlife>

Norvegija: https://reneweconomy.com.au/new-study-probes-effect-of-blackened-turbine-blades-on-bird-collisions/#google_vignette

Pietų Afrika: <https://mg.co.za/the-green-guardian/2023-10-17-wind-farms-to-trial-painted-blades-in-bid-to-prevent-bird-strikes/>

Todėl nėra korektiškai teigti, kad dažymas juoda spalva sumažins susidūrimo riziką „*Visiems kitiems plėšriesiems, baltiems gandrams, garniams, gervėms*“, nes tyrimo su šiomis rūšimis dar nėra atlikta, reiškia jų veiksmingumas būtent šioms rūšims nėra įrodytas (apskaičiuotas). Reikia sulaukti vykdomų tyrimų rezultatų.

Nežiūrint to, kad dažymas juoda spalva prieštarauja Kliūčių ženklavimo tvarkos aprašo, patvirtinto 2020 m. kovo 26 d. Lietuvos Transporto saugos administracijos direktoriaus įsakymui Nr. 2BE-109 „Dėl Kliūčių ženklavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ IX skyriaus, nustatančio reikalavimus dėl vėjo jėgainių ženklavimo nakties ir dienos ženklais, 61punktui „ *Vėjo jėgainių rotorius sparnuotė, gondola ir viršutinė bokšto dalis, sudaranti ne mažiau kaip 2/3 bokšto aukščio, turi būti baltos spalvos, jei tyrimais nenurodoma ženklini kitaip*“, ši priemonė iki šiol siūloma, kaip kompensacinė, nors pastabas apie tai esame teikę senai.

Prašome pateikti atsakymus į šiuos klausimus:

Kodėl yra siūloma priemonė, kurios įgyvendinimas Lietuvoje draudžiamas įsakymu?

Ar numatyti keisti teisės aktus, įteisinant kitos, negu baltos spalvos naudojimą sparnuotės žymėjimui?

Nepateikta atsakymų ir dėl „mirgančios“ juodos mentės vaizdinio efekto žmonėms. Taip pat neatsižvelgta į pastabą dėl galimo greitesnio mentės pažeidimo (nes skirtingai įkaista, palyginus su baltomis).

Nėra įvertintas galimas neigiamas poveikis tetervinui

Asociacijos samdyto ornitologo 2024 m. balandį nustatyta ir **SRIS įregistruota tetervinų tuokvietė** Alionių aukštapelkės šiaurės vakariniame pakraštyje. Tetervinai taip pat gyvena Alionių aukštapelkėje. Nei LOD tyrimų ataskaitoje, nei PAV ataskaitoje nėra jokios informacijos apie šiuos paukščius planuojamo VE parko teritorijoje, **nėra įvertintas galimas neigiamas poveikis, o nustatytos tuokvietės aplinkoje tebeplanuojama statyti 3 VE Nr. 4, 5-1, 6.**

163 psl. Rekomendacija „*Statant VE parką nekeisti teritorijos hidrologinio režimo, gamtinės aplinkos, nekirsti medžių, želdinių.*“

Ši rekomendacija prieštarauja neigiamo poveikio mažinimo priemonei Nr. 6, 184 psl. *„...pašalinant vertikalias izoliuotas struktūras (pavienius medžius ir krūmus)“*.

Ataskaitoje **neatsižvelgta į anksčiau teiktą pastabą** dėl siūlomos priemonės „*pavienių medžių ir krūmų kirtimas*“, kurioje akcentavome, kad tai **neigiamai veiks daugumos plėšriųjų paukščių populiaciją, nes bus sunaikintos plėšriųjų paukščių tykojimo vietos, todėl jie bus priversti dažniau medžioti skraidydami, sklaidydami, o tai padidins tikimybę susidurti su VE.**

163 psl. Rekomendacija *“Kaip kompensacinę priemonę siūloma toliau nuo VE parko, saugioje ir ornitologų parinktoje zonoje iškelti 5 dirbtinius lizdus mažajam ereliui rėksniui, 3 lizdus juodajam gandrui ir 3 lizdus žuvininkui.”*

Nereikalinga, neigiamą poveikį nekompensuojanti priemonė. Dėl įkeltų dirbtinių lizdavičių VE parko teritorijoje neįsikūrė nei viena nauja saugomų paukščių pora. Visi saugomi paukščiai teritorijoje apsigyveno jų sukrautuose natūraliuose lizduose. Mažieji ereliai rėksniai kai kuriose lizdinėse teritorijose naudoja jau 4-tą natūralų lizdą. **Dirbtinio lizdo iškėlimas „saugioje teritorijoje“ nėra kompensacija.** Dėl šio veiksmo naujoje teritorijoje automatiškai neatsiras nauja saugomų paukščių užimta lizdavietė. Norint pasiekti bent minimalią dirbtinių lizdų kėlimo naudą, pirmiausiai reikalingi detalūs duomenys apie teritorijoje gyvenančius paukščius ir jų lizdavietes.

PAV vienas iš tikslų - **nustatyti priemones, kurių numatoma imtis siekiant išvengti numatomo reikšmingo neigiamo poveikio, jį sumažinti ar, jeigu įmanoma, jį kompensuoti.** Šios PAV ataskaitos rengėjai nesugeba nei surinkti kokybiškų duomenų apie planuojamo VE parko teritorijoje gyvenančius saugomus ir kitus plėšriuosius paukščius, nei tinkamai įvertinti galimą neigiamą poveikį, nei pasiūlyti priemonių kuriomis būtų galima išvengti neigiamo VE poveikio minėtiems paukščiams. **Siūlydami dirbtinių lizdų kėlimą PAV ataskaitos rengėjai pripažįsta, kad jų aprašytos rekomendacijos neleis išvengti neigiamo poveikio teritorijoje gyvenantiems paukščiams.**

164 psl. išvada *„Parengti ir su AAA suderinti **teritorijos paukščių ir šikšnosparnių monitoringo programą. Paukščių ir šikšnosparnių stebėsenos programoje turi būti numatyti šie tyrimai:***

migruojančių (praskrendančių) paukščių apskaitos; migruojančių paukščių koncentracijų/sankaupų apskaitos“

„Atsižvelgiant į monitoringo (stebėsenos) rezultatus naudoti, esant reikalui, efektyvesnes poveikio mažinimo priemones“.

Prašome paaiškinti, kodėl siūloma vykdyti migruojančių paukščių monitoringą, jei planuojamo VE parko teritorija nereikšminga migruojantiems paukščiams.

Taip pat **prašome aprašyti kokios PAV rengėjams žinomos priemonės yra efektyvesnės už siūlomas ataskaitoje.**

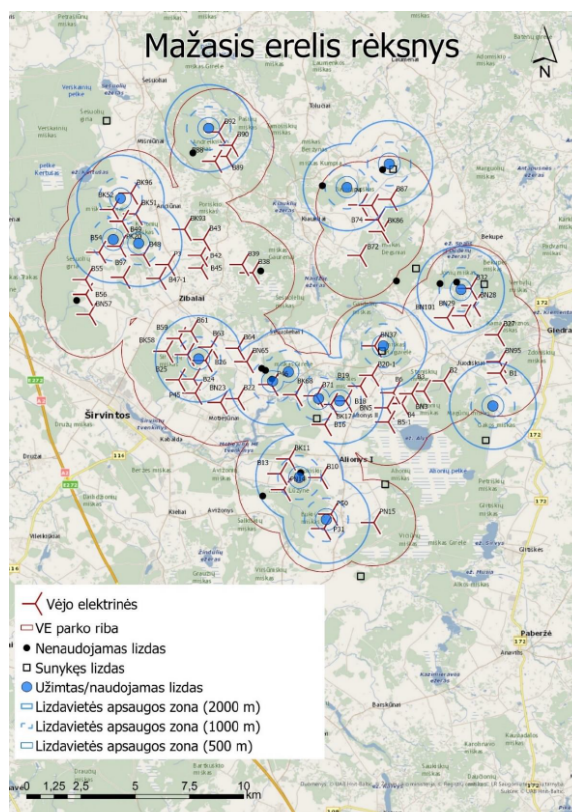
164-166 psl. *„nesunykusios ir tinkamos naudoti buvo 45 mažojo erelio rėksnio lizdavietės“*
„...nesunykusios ir tinkamos naudoti yra 10 juodojo gandro lizdavičių,“

Kam tinkamos naudoti? PAV, paukščiams, kam?

Patikslintoje ataskaitoje ypač akcentuojami nustatyti „neužimti“ lizdai, nors juos patikrinus nepriklausomam ornitologui, tie lizdais kartais pasirodydavo esą užimti. LOD nepastabumas ar noras tendencingai manipuluoti duomenimis, siekiant turėti mažiau ribojimų planuojant VE?

Ataskaitos 156 psl. nurodyta, kad iš 39 mažojo erelio rėksnio lizdų užimtų buvo tik 17.

Pridedamame 157 psl. žemėlapyje atskiru žymėjimu „neužimti“ lizdai dar suskirstyti į „nenaudojamus“ ir „sunykusius“.

4.6.1.30 pav. Mažojo erelio rėksnio lizdavietės (2024 m.)

Kyla klausimas: „**Stebėtas lizdas buvo nenaudojamas kam? Perėjimui?**“ „**Nenaudojamas tą sezoną, ar tuo metu, kai tyrėjęs kelias minutes buvo prie lizdo?**“ **Ką rodo tokie duomenys?**

Nepaaiškinta ir kuo rėmėsi ataskaitos rengėjas taip klasifikuodamas SRIS sistemoje registruotus lizdus? Nėra informacijos ir kokios kompetencijos specialistas kokiomis priemonėmis vertino lizdo būklę? Kiek kartų buvo nuvykęs prie lizdo? Ar kėlė droną / lipo į medį, įsitikinti, kad nėra šių metų naujų šakelių, kurios reikštų, kad lizdas buvo naudojamas, tik gal nesėkmingai perėta?

Vertinti lizdo „naudojimą“ labai svarbi yra tyrėjo kompetencija. **Esame prašę pateikti tyrimus vykdžiusių asmenų kvalifikaciją ir patirtį patvirtinančius dokumentus, tačiau mums jų nepateikė iki šiol.**

Ataskaitos rengėjui turi būti žinoma, kad **lizdo užimtumas priklauso nuo to laiko, kada buvo vertinama, kiek kartų ir kaip ilgai buvo stebima ir kokiomis priemonėmis galima vertinti ar naudojamas/naudotas buvo lizdas tą sezoną.**

Teikiame pavyzdį, kaip gali skirtis erelio rėksnio poros, kurie dėl grobio pramėčioja, dviejų skirtingos kompetencijos asmenų lizdo vertinimas:

Vienas „tyrėjas“, atėjęs pvz. liepos mėnesį, pagal koordinatas radęs lizdą, pavasarį lauko stebėjimų nevykdęs ir duomenų apie teritorinius skrydžius neturi. Neradęs jauniklių lizde ataskaitoje fiksuos, kad lizdas nenaudojamas, nes nuo žemės jis nemato užimtiems lizdams būdingų požymių.

Specialistas atliktų paukščių apskaitas pavasarį, ateitų tikrinti lizdo vasarą, neradęs jauniklių užliptų prie lizdo arba jį apžiūrėtų dronu, užfiksuotų visus paukščių paliktus požymius ir tik tada nuspręstų ar **lizdas yra naudojamas. Požymius, pagal kuriuos nustatomas lizdų naudojimo faktas, esame pateikę aukščiau, prie lizdų lentelės.**

Kadangi ataskaitoje pažymėta, kad papildomam lizdų patikrinimui buvo pasitelkta atskiro specialisto pagalba, kurio darbas buvo eiti prie lizdų turint koordinatas, **jo nustatyti „nenaudojami“ lizdai neatspindi tikrojo tų lizdų užimtumo**, nes tokiems tikrinimams reikia ruoštis iš anksto, stebint teritorinius skrydžius, lankantis ne viena kartą i skirti tam pakankamai laiko.

Apibendrinant, lizdas be jauniklių nelaikomas nenaudojamu. Tuščias lizdas = tuo metu nėra individo. Priežasčių gali būti įvairių – pvz. pramėčioja (labai būdinga plėšriems paukščiams priklausomai nuo grobio), gal žuvo ir nauja pora nespėjo įsikurti, bet nereiškia, kad neišsikurs kitąmet.

Pvz. 2023-06 07 “*Žuvininko Pandion haliaetus biologijos, ekologijos bruožai ir apsaugos statusas Lietuvoje (R. Treinys, G. Grašytė)*“ moksliniame darbe, kur nagrinėjami žuvininko ekologijos, biologijos bruožai, teigiama:

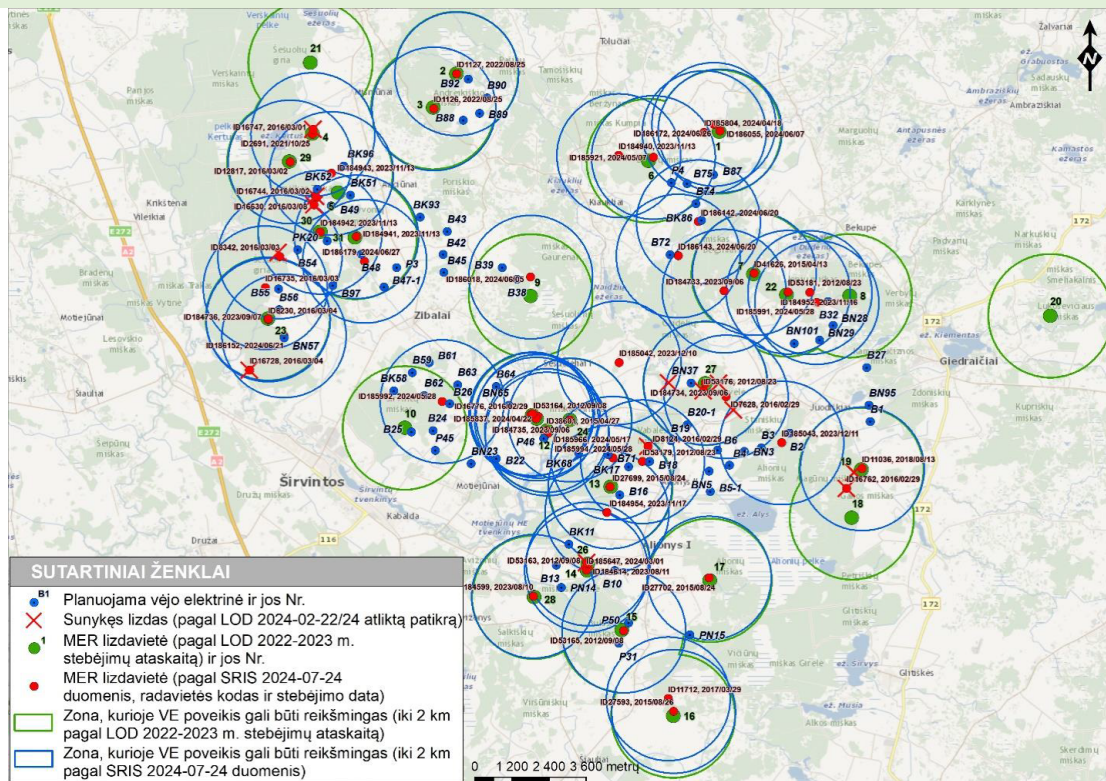
„lizdavičių ir lizdo medžių užimtumo trukmė paprastai yra kur kas ilgesnė už vidutinę individo gyvenimo trukmę, todėl ilgalaikis ir tęstinis užimtumas rodo veisimosi buveinių ir lizdavičių didelę reikšmę šios rūšies populiacijos dinamikai ir būklei.“

„Lizdavietės pastovios, naudojamos daug metų (žr. žemiau). Pernykštį lizdą, naują lizdą išbūrėjusio seno lizdo vietoje arba naują lizdą naujame medyje daugiausiai krauna patinas sunešdamas didžiąją lizdo medžiagos“

Kalbant apie lizdavičių naudojimo trukmę mokslininkai teigia, kad *„Žuvininkai yra prieraišūs lizdavietėms ir lizdams, tose pačiose vietovėse, pvz., Ažvinčių, Minčios girios, Girutiškio pelkynai Labanoro girioje, Čepkelių pelkynai, perinčios žuvininkų poros žinomos tris – penkis dešimtmečius (Šablevičius 2014, Drobėlis nepubl., G. Grašytės duom.). Tame pačiame lizde gali perėti dešimtmetį, o išvirtus lizdo medžiui ar iškritus lizdui dėl nestabilios lajos, nulūžus jos šakoms, susikrauti naują lizdą gali netoliese senojo, paprastai už kelių šimtų metrų, bet kartais ir daugiau nei 0,5 km (Šablevičius 2014, Drobėlis nepubl.)“*.

Ši moksliskai pagrįsta informacija patvirtina, kad lizdų klasifikavimas į „nenaudojamus“, „neužimtus“, „netinkamos būklės“ ar net „sunykusius“ yra neinformatyvus ir niekaip nemažina teritorijos, kurioje šie lizdai pažymėti, jautrumo VE poveikiui.

165 psl. 4.6.2.2. pav. - Žemėlapyje (po Sutartiniai ženklai) įrašyta, kad SRIS rėksnių lizdaviets tikrintos tik 2024-02-22/24 d.! Jame neteisingi duomenys.

Pvz. lizdavičių Nr. 1, 7, 8, 10, 17 nebuvo jau 2023 metais!

Jų yra ir daugiau, nes 2024 m. pradžioje žemėlapyje kaip „išnykusios“ pažymėta dar bent tiek, bet jų numeriai neberodomi.

166-67 psl. Juodasis gandraus

Tekste ir 4.6.2.5. pav. nepilna, neteisinga informacija. Žemėlapyje nėra lizdo drebulėje, ŠV Andreikiškio pelkės pakraštyje (į SRIS įvestas 2024-08-20 d.), nėra dirbtinio lizdo pušyje, Šešuolėlių pelkės P dalyje, kuriame šiemet išaugo 2 juodojo gandro jaunikliai (į SRIS įvestas 2024-06-27 d.).

Lizdas Nr. 8 tikrintas 2024-06-20 d. Ant lizdo yra aiškus šiemet krautų šakų sluoksnis. Po lizdu ir ant jo nėra jokių išmatų. Nuotraukų nėra.

168 psl. Jūrinis erelis

Neteisinga informacija. Jūrinis erelis užėmė mažojo erelio rėksnio sukrautą ir naudotą lizdą juodalksnyje. Juodojo gandro lizdas buvo ažuole ~70 m nuo jūrinio erelio užimto lizdo. Nelabai reikšmingas netikslumas.

168-170 psl. Žuvininkas

Tekste, 4.6.2.7. ir 4.6.2.8. pav. nepilna, neteisinga informacija.

Informaciją apie lizdus Nr. 3 ir 4 gavo iš asociacijos.

2023 m. buvo užimti 4 žuvininkų lizdai – Nr. 1, 2, 3, 4.

2024 m. užimti taip pat 4 lizdai. Nr. 1, 4 sėkmingai užaugo jaunikliai. Nr. 2 ir 5 – užimti, nesėkmingas veisimasis.

2024-05-17 d. radome naują žuvininko lizdą prie Širvintos. Lizdas tikrai sukrautas 2024 m. Toje vietoje 2023 m. tikrinome žinomus lizdus, ieškojome naujų 2023-05-13, 2023-06-10, 2023-09-10 d. **Šių apsilankymų metu nebuvo jokio lizdo. Rugsėji naujas lizdas negalėjo būti sukrautas. Prašome paaiškinti kaip galėjo atsirasti naujas lizdas eglėje be žuvininko ir kodėl šis lizdas traktuojamas, kaip neužimtas.**

LOD specialistams ir PAV ataskaitos rengėjams akivaizdžiai trūksta žinių apie plėšriųjų paukščių elgseną, biologiją, o labiausiai - realių duomenų apie vertinamoje teritorijoje gyvenančius plėšriuosius paukščius ir jų lizdavietes.

172-174 psl. Paprastasis suopis

Mažojo erelio rėksnio užimtos lizdavietės ID185834 ir ID185832 klaidingai priskirtos suopiui. Žiūrėti papildomus lizdavičių patikrinimus ir įrašus SRIS.

Skyrius 4.6.3 Reikšmingo neigiamo poveikio išvengimo, sumažinimo ir/ar kompensavimo priemonės

LOD siūloma Priemonė Nr. 5 „*VE stabdymas paukščius pritraukiančių žemės ūkio darbų metu: ariant žemę balandžio–rugsėjo mėnesiais, nuimant derlių, šienaujant, surenkant šieną. Stabdymo*

trukmė – ta pati diena, kai atliekami tokie darbai, ir kelios dienos po jų; VE stabdoma tik šviesiuoju paros metu. Stabdomos tik konkrečios VE, šalia kurių (500 m spinduliu) atliekami minėti žemės ūkio darbai – tai bandymas atsakomybę dėl neigiamo poveikio perkelti ūkininkams. Vietoje to, kad būtų įgyvendinami realūs neigiamą poveikį mažinantys sprendimai, pvz., nestatyti VE lizdavičių aplinkoje ar svarbiose maitinimosi teritorijose, bandoma pateisinti jų statybą remiantis neįgyvendinamomis, tariamai neigiamą poveikį mažinančiomis priemonėmis.

Prašome paaiškinti kaip bus užtikrinamas tokios priemonės įgyvendinimas.

Kaip ir kam ūkininkai privalės pateikti informaciją apie tai kada ketina pradėti ir baigti minimus darbus?

Kaip ši informacija pasieks VE valdytojus?

Kas išmatuos koku atstumu ir nuo kokių jėgainių bus vykdomi minimi darbai?

Kiek dienų VE turės būti išjungtos baigus žemės ūkio darbus?

Kas ir kaip kontroliuos ar VE valdytojas laikosi nurodymų?

Priemonė Nr. 6

Grobio gausumo ir (ar) prieinamumo paukščiams VE aplinkoje mažinimas: auginant nepalankias maitintis kultūras (rapsai, kukurūzai, energiniai daugiamečiai sumedėję augalai), paliekant žemės ūkio paskirties žemę dirvonuoti, suariant ražienas, pašalinant vertikalias izoliuotas struktūras (pavienius medžius ir krūmus), laikinus pakilimus (biomasės, šiaudų ritinius).

Kokią kultūrą ir kur auginti – ūkininko, žemės savininko sprendimas. **Kaip VE valdytojais motyvuos ūkininkus auginti nepalankias kultūras?**

Be to, rapsų, kukurūzų auginimas priklauso nuo žemės derlingumo, todėl ne visur gali būti taikomas. Ši priemonė galimai veiktų tik dalį veisimosi laikotarpio. Minėtos kultūros yra nepalankios tik kai jos auga lauke. Jas nupjovus, šiuose laukuose intensyviai medžioja įvairūs smulkiais graužikais mintantys plėšrieji paukščiai ir taps pažeidžiami VE.

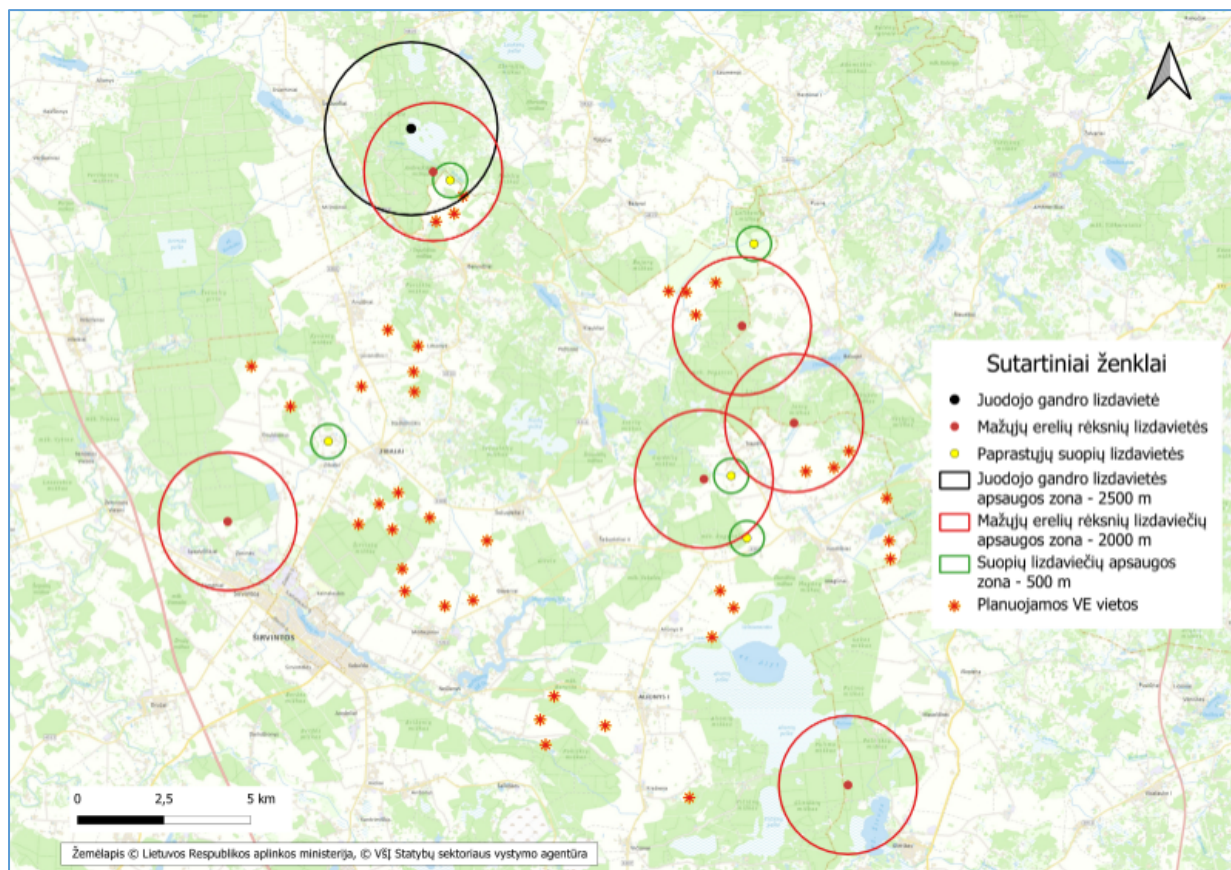
Pavienių medžių, krūmų naikinimas tikrai nepašalins grėsmės plėšriesiems paukščiams, kuriems pagrindinis medžioklės būdas – grobio paieška sklandant, pvz., mažasis erelis rėksnys, suopis, jūrinis erelis. Tai tikrai turės neigiamą poveikį kitiems žvirbliniams paukščiams gyvenantiems teritorijoje.

Nuo 2024-07-24 d. į SRIS įves 12 naujų lizdų: 6 mažojo erelio rėksnio, 1 juodojo gandro, 5 suopio.

Ataskaitoje minima, kad informacija apie lizdus **buvo tikrinama SRIS tik iki 2024-07-24**, kurią ataskaitos rengėjas pasitarimo Aplinkos ministerijoje metu suderino su institucija, kuri net nėra PAV šalis.

PAV įstatymas nenumato, kad teritorijos vertinimas yra galimas iki kažkokios, paties PAV rengėjo pasirinkto datos. Kuo remiantis buvo pasirinkta ignoruoti naujausius SRIS duomenis ir 12 lizdų nėra paaškinta.

Nuo liepos 24 d. iki ataskaitos viešo paskelbimo yra praėję daugiau, negu 3 mėnesiai. Kai kurios VE yra suplanuotos, neatsižvelgiant į rekomenduojamus atstumus nuo šių 12 lizdų.

Primename, kad ši informacija lengvai patikrinama SRIS, ją registruojant VSTT specialistas vertina pateiktus įrodymus, tad informacija yra išsami ir teisinga.

Prašome koreguoti ataskaitą, atsižvelgiant į naujausią SRIS esančią informaciją.

Siūlomų poveikio mažinimo priemonių neįrodytas veiksmingumas

Tarp ataskaitos rengėjų yra siūlomos tokių poveikio mažinimo priemonių, kaip garsinis atbaidymas, VE stabdymas ir kiti. Išsamiai dėl atskirų siūlomų priemonių neveiksmingumo esame pasisakę, teikdami pastabas kovo mėnesį, tačiau į jas nebuvo atsižvelgta. Teikiame tik kelis pavyzdžius, kaip atlikti moksliniai tyrimai kelia klausimų dėl tokių priemonių efektyvumo ir naudos.

Pvz. „VE stabdymas“ ir/ar menčių lėtinimas nebūtinai bus efektyvi, **kadangi iki šiol vyksta tyrimai ir vieno atsakymo dėl šios priemonės veiksmingumo nėra**. Pvz. atliktas naujas 2024 m. tyrimas „*Sukimosi greičio ir dažnio įtaka naminių balandžių (Columba livia domestica) sprendimui perskristi popierinių menčių, imituojančių vėjo turbiną, rotoriaus plotą*“

<https://academic.oup.com/condor/advance-article-abstract/doi/10.1093/ornithapp/duae058/7828998>

eksperimentuodami su netikromis jėgainėmis, jų imitacija, bet su tikrais paukščiais priėjo tokių išvadų apie "lėtinimą-stabdymą":

„Balandžiams nepavykdavo geriau išvengti rotoriaus zonos, kai mentės sukosi nedideliu greičiu ir (arba) dažniu, ir jie dažnai atsitrenkdavo į mentes. Taigi, sulėtinus mentes iki mažo sukimosi greičio, gali nesumažėti susidūrimų su kai kuriomis rūšimis ir gali prireikti visiškai išjungti turbiną“.

Kaip paukščiai elgsis sustabdžius VE irgi neaišku, nes nustatyta, kad dėl mažėjančio menčių sukimosi greičio paukštis, artėdamas prie VE, savo greičio nesulėtindavo.

Panašūs klausimai kyla ir dėl garsinių ar šviesos atbaidymo priemonių. PAV rengėjas nepateikė moksliskai pagrįstų duomenų, kad šios priemonės veiksmingos ir koks jų efektyvumas kiekvienai iš teritorijoje sutinkamų rūšių – pvz. ereliui rėksniui ar gandrui?

Mūsų žiniomis, mokslininkai vis dar neturi atsakymo, ar paukštis girdi ir mato tai, ką žmogus, todėl užtikrintai pasakyti, kad priemonė suveiks ir apsaugos negalima. Straipsnyje „Norėdami atbaidyti erelius nuo mirtinai pavojingų vėjo turbinų, mokslininkai pasitelkia garsą“ tyrėjas sako, kad „*Mes stengiamės, kad žmonės dirbantys su atgrasymo priemonėmis suprastų, jog šie gyvūnai yra kitokie nei jūs. Jei tai erzina jus, tai nereiškia, kad tai erzina paukštį. Ir tai, kad jūs jį girdite, nereiškia, kad paukštis jį girdi. O tai, kad jūs jį matote, dar nereiškia, kad paukštis jį mato*“.

Tiriant baltuosius ir kilnuiosius erelius straipsnyje „*Plėtojant vėjo energijos įrenginius vyksta laukinių gyvūnų ir vėjo turbinų sąveika, todėl gali žūti baltieji ir kilnieji ereliai*“ <https://www.usgs.gov/centers/forest-and-rangeland-ecosystem-science-center/news/selecting-auditory-alerting-sounds> įrodyta, kad **tai, kas atgraso vieną rūšį, pasirodė visai neveiksminga kitai.**

Taigi, **kol nėra iširtos teritorijoje gyvenančios paukščių rūšys, ką apskritai jos girdi ir mato, ko ne, dar labiau netirta, ar toks garsas būtų joms pagal elgseną atbaidantis, tol siūlomos priemonės nėra pagrįstos, nes neaišku ką ir kaip jos veiks ir ar veiks išvis.**

Radarų ir kitų prevencinių priemonių nepakankamumas ir neišsamumas;

Ataskaitos 184 psl. 4.6.3 *Reikšmingo neigiamo poveikio išvengimo, sumažinimo ir/ar kompensavimo priemonės* siūloma „*įrengti išankstinio paukščių aptikimo ir VE stabdymo sistemą*“. Priede pateikiamas tik 1 tokios įrangos pavyzdys.

Nėra pateikta jokių tyrimų rezultatų, todėl kyla pagrįstų abejonių, kad siūloma priemonė (neaišku kokių parametrų ir kokio gamintojo būtų montuojama) būtų efektyvi busimo VE parko gyvenančiu paukščių apsauga. Žemiau teikiame savo argumentus, kodėl siūloma priemonė mums kelia nerimą.

Ataskaitoje vartojamas formuluotė - *išankstinio paukščių aptikimo ir VE stabdymo sistema* (tekste pasitaikė bent 3 skirtingi pavadinimai), yra ne kas kita, kaip autoregistratoriai, kuriuos komentavo L. Raudonikis, Lietuvos ornitologų draugijos direktorius: „**Dėja, Lietuvoje šiai dienai, nėra nei vienam parke, nei ant vienos jėgainės uždėti vadinami autoregistratoriai. Taip, kad yra sprendimų, bet, deja, aš nežinau, kodėl, jie iki šiol Lietuvoje nediegiami**“. <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/lietuvoje-planuojami-vejo-elektriniu-parkai-pavojus-nykstancioms-rusims-paaiskino-kas-vyksta-n1354587>, patvirtindamas, kad priemonė Lietuvoje nebuvo, o gal nėra ir iki šiol, ištestuota.

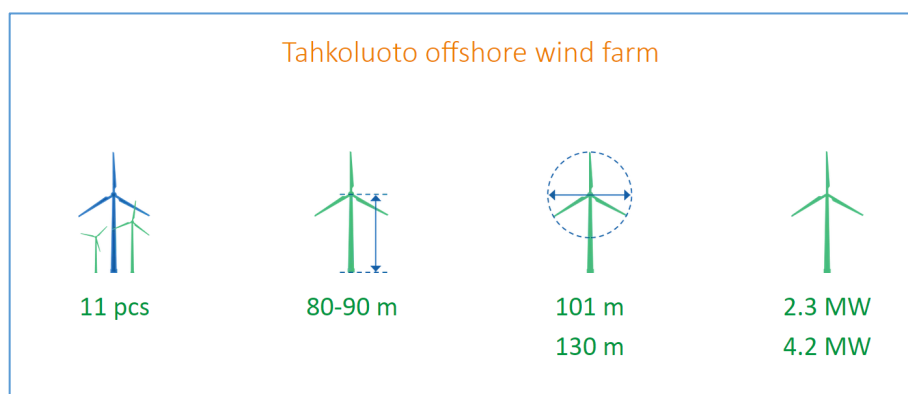
Jau 2024-08-03 Aplinkos ministerijos atstovas Džiugas Anuškevičiaus, kalbėdamas apie šias priemones, teigė, kad „**Aplinkos ministerija teigia gavusi pasiūlymų iš atsinaujinančios energetikos vystytojų asociacijos, tačiau sprendimo priimti neskuba**“, „*Šis klausimas yra svarstomas, dar analizuojam duomenis, nes yra visokių teisinių niuansų*“. <https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/>

[lietuvoje-planuojami-vejo-elektriniu-parkai-pavojus-nykstancioms-rusims-paaiskino-kas-vyksta-n1354587](#)

Taigi pasitvirtina faktas, kai jau vasaros pabaigoje buvo siekiama įtikinti šių technologijų stebuklingu poveikiu. Asociacija bandė aiškintis šių priemonių techninėmis charakteristikomis, todėl kreipėsi į AM, AAA, VSTT.

Išanalizavę Europos šalių patirtį, kurią jos sukaupė ne vienerius metus testuodamos radarus, skirtus saugoti paukščius jūriniuose VE parkuose, remdamiesi radarų gamintojų ir tų šalių mokslinių tyrimų informacija, galime daryti išvadą, kad radarai neišsprendžia visų kylančių problemų ir ši technologija negali būti aklai taikoma (kopijuojama) Lietuvai. Tai nėra universalus „vaistas nuo visų ligų“, kuris eliminuos neigiamą VE poveikį visiems paukščiams, ypač saugomoms paukščių rūšims. Žemiau pateikti tokio teiginio argumentai ir Radarų naudojimo pavyzdžiai Suomijoje ir Olandijoje.

Mūsų žiniomis, toks paukščių aptikimo Radaras, siekiant sumažinti neigiamą VE parkų poveikį paukščių populiacijoms, naudojamas Suomijoje (Tahkoluoto, Pori), kurioje 2017 m. buvo pastatytas pirmasis 11 VE jūrinis parkas <https://hyotytuuli.fi/en/wind-farms/tahkoluoto-offshore-wind-farm/>.

Šis paukščių aptikimo radaras Tahkoluoto buvo įrengtas siekiant gauti jūrinio VE parko statybos licenciją, kadangi VE parko teritorijoje vyksta intensyvi jūrinių paukščių migracija ir 10 km spinduliu nuo VE parko peri 3 poros jūrinių erelių, o aplinkinėje teritorijoje peri 150 porų silkinių kirų (abi paukščių rūšys yra saugomos Suomijoje). Šiame leidime nustatyta, kad radaras turi būti testuojamas mažiausiai 5 metus nuo elektros gamybos pradžios.

Jau **7 metus veikiantis ir iki šiol testuojamas** Radaras užprogramuotas (sukalibruotas) taip, kad fiksuotų 2 saugomų paukščių rūšis. Identifikavus jūrinį erelį arba silkinį kirą (pagal paukščio

dydį, skrydžio aukštį ir greitį), išsiunčiamas stop signalas tai jėgainei, prie kurios artėja paukštis. Per 10 sekundžių rotorius sustoja, o paukštis per tą laiką nuskrenda 100 m! Paukščiui nuskridus, po kelių minučių jėgainė vėl įsijungia. Per metus kiekviena iš turbinų taip buvo sustabdytos ~ 200 kartų.

Nors kalbama apie sėkmingą šio Radaro taikymą (pabrėžiame – toms 2 saugomoms rūšims), paukščių monitoringą vykdančias specialistas nepatiksina ar šis radaras turi teigiamą poveikį kitų rūšių paukščiams, kurių ten „*kasmet migruoja apie 300 000 paukščių*“. Pasak jo, „*naktį judančių paukščių skaičius yra daug didesnis*“ ir „*daug paukščių gali skraidyti ir tirštame rūke*“. Jis nurodo, kad VE parko teritoriją pavasarį kerta apie 20 000 paprastųjų gagų, 10 000 narų ir dešimtys tūkstančių juodųjų ančių ir nuodėgulių.

Straipsnyje **nėra jokios informacijos apie tai kaip Radarai apsaugo kitų rūšių paukščius**, kadangi Radaras stabdomas tik dėl jūrinio erelio ir silkinio kiro. Darytina prielaida, kad kitų rūšių paukščiai nėra apsaugoti, nes šio specialisto teigimu „*kitos paukščių rūšys turbinų nesustabdo*“.

Apie šį VE parką ir jame veikiančią Radarą pasakojama vaizdo įrašė <https://wspartners.bbc.com/episode/p0jgs299> . Šiuo metu Radaras testuojamas jau 7 metus, ir jei bus išduotas leidimas, parkas bus išplėstas, papildomai įrengiant jame 50 VE. Tam reikės dar vieno Radaro, kurio kaina apie 1 mln. Eur.

Olandijos 760 MW jūrinis vėjo jėgainių parkas Ecowende, statomas ties Rijswijk 53 km nuo kranto, pasak Ecowende, **bus ekologiškiausias vėjo parkas** <https://www.oceansciencetechnology.com/news/bird-bat-detection-radars-to-deploy-at-offshore-wind-farm/> . Jame yra testuojama nauja Robin Radar MAX® paukščių ir šikšnosparnių radarų sistema, įrengta ant plūduriuojančios platformos. Be šios platformos bus dar trys radarai, įrengti ant VE bokštų. Sistema pradės veikti jau 2024 pabaigoje, nors VE parką planuojama užbaigti ir paleisti tik 2026 m., t.y. **radarai testuojami keletą metų iki VE parko paleidimo**.

Patys radarų gamintojai savo svetainėje <https://www.robinradar.com/resources/5-technologies-for-reducing-bird-mortality-at-wind-farmsk>, pristatydami šiuolaikines technologijas, tokias kaip radarai, stebėjimo kameros ir kt., skirtas paukščių mirtingumui mažinti, pripažįsta, kad šalia teigiamų savybių jos turi ir trūkumų, kurie šiai dienai dar nėra visiškai išspręsti.

Pvz. paukščių rūšims aptikti gali būti naudojamos **kameros** su infraraudonųjų spindulių, terminio vaizdo ir kt. patobulinimais, tačiau jos **negali efektyviai veikti nepalankiomis oro sąlygomis**.

PROS	CONS
<ul style="list-style-type: none"> • Suitable for smaller wind farm sites • Turbine shutdown functionality • Cost-effective solution • Bird collision monitoring data • Easy to set up and manage 	<ul style="list-style-type: none"> • Limited range, coverage is limited by distance • Not effective in poor weather conditions • Less understanding of bird behaviour

PRIVALUMAI:

- Tinka mažesniems vėjo jėginių parkams.
- Turbinos sustabdymo funkcionalumas.
- Ekonomiškas sprendimas.
- Pateikia duomenis apie paukščių susidūrimus.
- Lengva įdiegti ir valdyti.

TRŪKUMAI:

- Ribotas veikimo atstumas, apribotas nuotoliu.
- **Neveiksminga esant prastoms oro sąlygoms.**
- **Mažesnis paukščių elgsenos supratimas.**

Radarų gamintojai pataria „juos naudoti prieš statybą ir aikštelės eksploatavimo etapais planuojant, stebint riziką ir stebint paukščių elgseną laikui bėgant“. T.y. akcentuojamas poreikis kruopščiai tirti teritoriją iki VE parko statybų pradžios ir jos eigoje, iki VE parko paleidimo, vėliau vykdant nuolatinį monitoringą.

Nors šie Radarai, kaip teigiama, gali aptikti ir registruoti šimtus paukščių vienu metu, įskaitant jų dydį, greitį, kryptį ir skrydžio trajektoriją, jie **negali nustatyti konkrečių rūšių, o tik dydį**. Be to, **neigiamą poveikį jiems turi stiprus lietus**. Tikėtina, kad Lietuvoje, kur dažnai sulaukiame liūčių, tokių Radarų efektyvumas mažėtų.

PRIVALUMAI:

- Didesnės diapazono galimybės.
- Tinka dideliems vėjo jėginių parkams.
- Turbinos sustabdymo funkcionalumas.
- Išsamūs, moksliniai duomenys.

- Veikia 24/7, 365 dienas per metus.
- Geba veikti rūko sąlygomis.

TRŪKUMAI:

- **Paveikiama stipraus lietaus.**
- **Matomumo linijos apribojimai.**
- **Negali nustatyti konkrečių paukščių rūšių, tik jų dydį.**

PROS	CONS
<ul style="list-style-type: none"> • Superior range capabilities • Suitable for large wind farm sites • Turbine shutdown functionality • Detailed, scientific data • 24/7, 365 days a year use • Capable of working in fog conditions 	<ul style="list-style-type: none"> • Affected by heavy rain • Line of sight limitations • Can't identify specific species, only size

Radaro Max techninė specifikacija nurodo, kad radaro veikimo temperatūros režimas yra nuo -25° C.

https://www.robinradar.com/hubfs/New%20Website%202024/Resources/Datasheet/MAX%20Productsheet_050624.pdf

MAX SPECIFICATIONS

Technology ..... FMCW, Solid State

Frequency ..... X-Band, 8900 MHz (8800-9075)
 ..... 9250 MHz (9000-9275),
 ..... 9650 MHz (9525-9775)

Power (continuous) ..... 44 Watt

Instrumented Range ..... 15 km (9.3 mi.)

Beam Width ..... 1.8 ° x 60 °

Azimuth Resolution ..... 1.8 °

Range Resolution ..... 5.8 m (19 ft)

Elevation Coverage ..... 60 °

Rotation / Scan Speed ..... 60rpm / 1s

Dimensions (WxDxH) ..... 1237 x 654 x 1660 mm
 ..... (48.7 x 25.7 x 65.35 inch)

Weight ..... 325 kg (715 lb)

Power ..... 207 - 253 VAC, 50 ... 60 Hz

Ingress Protection IPX6

Operational Temperature ..... -25°C to +55°C (-13°F - 131°F)

READY TO TAKE BIRD DETECTION TO THE MAX?

You'll be joining 75+ visionary global partners banging the drum for safety and ecology. MAX is deployed at airports, airfields, wind farms and construction sites worldwide.

BIRD VIEWER SOFTWARE

DETECTION & CLASSIFICATION RANGES

Size	Detection Range	Altitude
Large	10.0 km (6.2 mi.)	700 m (300 ft)
Medium	8.0 km (5 mi.)	600 m (1970 ft)
Small	4.0 km (2.5 mi.)	400 m (1300 ft)
Micro	3.3 km (2.1 mi.)	300 m (980 ft)

Suomijoje saugomo paukščio žūtį sąlygojo būtent dėl šalčių neveikiantis radaras. Tikėtina, kad Lietuvoje, kur temperatūra žiemą kartais nukrenta žemiau gamintojo specifikacijoje nurodytos reikšmės, Radaro efektyvumas mažėtų arba įrenginys nustotų veikti.

Įmonė Robin radar systems pabrėžia, kad „*idealiu atveju vėjo jėginių operatoriai neturėtų pasikliauti vien paukščių aptikimo ir stebėjimo sprendimais, kad sumažintų jų poveikį paukščiams. Paprasčiau tariant, pirmoje vietoje turėtų būti aplinkosaugos aspektai, o paskui technologija*“.

Be to, jų teigimu, svarbu suprasti, kad „*kiekvienas vėjo jėginių parko projektas yra skirtingas*“. Atsižvelgiant į VE parko vietą, kraštovaizdį ir infrastruktūrą, keisis reikalavimai paukščių aptikimo sistemoms. „*Pavyzdžiui, jūroje ir sausumoje esančių vėjo jėginių parkų poreikiai labai skirsis, ir viskas, nuo oro sąlygų iki paukščių migracijos modelių, kels skirtingus iššūkius*“.

Aukščiau aprašyti užsienio šalyse testuojami radarai yra naudojami, testuojami tik jūriniuose parkuose. Todėl, jeigu Lietuvoje norima diegti radarų sistemas VE parkuose, ypač tuose, kurie planuojami statyti sausumoje, yra labai svarbu įvertinti tokių parkų specifiką ir tinkamai neištestavus netaikyti technologijų, sukurtų ir testuotų tik jūroje, nes tai yra visai kitas kraštovaizdis, kitos paukščių rūšys ir t.t.

Mums nepavyko rasti informacijos apie radarų taikymą sausumos VE parke Europoje. Prašome pateikti tokią informaciją.

Galima konstatuoti, kaip teigia tų šalių, kurios jau testuoja radarus, mokslininkai, kad **Radarai nėra tokie veiksmingi arba veiksmingi tik tam tikromis sąlygomis.** Tai nėra išsigelbėjimas, kol nėra išbandyti kiekviena rūšiai ir analogiškoje teritorijoje. Be to, Radarų paskirtis - tik sumažinti paukščių žūčių skaičių, nors gamintojai nepasako ar jų įrenginiai gali registruoti susidūrimus su mentėmis, bokštais. Nepateikta ir tokių susidūrimų (žūčių) statistika (jeigu tokia yra renkama).

Be susidūrimo su VE rizikos yra kita grėsmė paukščiams - jų išstūmimas ir mitybinių/poilsio teritorijų dėl VE veiklos statybų ir veiklos. Pvz. mokslininkai nustatė, kad vandens paukščiai, pvz, narai aplenkia VE 10 ar daugiau km spinduliu, įvairių rūšių jūrinės antys – 5-6 km. Prašome pateikti informaciją ar institucijos Lietuvoje vertina VE poveikį paukščių (ypač saugomų rūšių) išstūmimą iš maitinimosi, veisimosi teritorijų? Jeigu taip, kokia institucija tai atlieka ir kokios metodikos yra taikomos?

Net Radarų gamintojai skatina VE vystytojus pirmiausia imtis prevencinių aplinkosaugos veiksmų, ankstyvajame projekto planavimo etape atlikti VE parko vietos rizikos vertinimą,

atsižvelgiant į teritorijos biologinę įvairovę, paukščių migracijos kelius, sezoninį veisimąsi, maitinimosi vietas, jautrias buveines. Tik taip bus sušvelnintas poveikis biologinei įvairovei. Atlikus išsamią analizę tuo metu, kai renkama vieta VE parkui, vystytojai išvengtų ar bent sumažintų galimas rizikas ateityje.

Pasaulyje yra žinomas ne vienas atvejis, kai VE parko vystytojas atsisako savo planų. Pvz. 2024 m. sausio 29 d. Europos energetika, daug metų plėtojusi VE parko projektą, nusprendė neįgyvendinti jūrinių vėjo jėgainių projekto Omø Syd Smålandsfarvandete <https://www.4coffshore.com/windfarms/denmark/om%C3%B8-syd-denmark-dk73.html>.

Europos energetika projektą plėtojė 10 metų, ir jau nuo 2020 m. turėjo patvirtintą PAV, tačiau 2021 metais šalia numatyto VE parko buvo įsteigta Natura 2000 teritorija vandens paukščiams. Vėlyvo rudens ir žiemos mėnesiais teritorijoje maitinasi ir ilsisi ~250 000 vandens paukščių, vasaros antroje pusėje - tai svarbi šėrimosi teritorija vandens paukščiams: paprastosioms gagoms, juodosioms antims ir nuodėgulėms <https://www.tv2east.dk/slagelse/dropper-stor-havvindmoellepark>. Projekto vystytojas nepasitelkė Radarų, kaip priešasties, leidžiančios statyti VE parką saugomoje teritorijoje.

Viena iš priežasčių kodėl VE parko vystytojas turėjo atsisakyti savo projekto ir patyrė nuostolių yra ta, kad **PAV buvo atliktas ignoruojant tyrimų duomenis ir neigiamą poveikį paukščiams, nors** duomenys Natura 2000 teritorijai steigti buvo žinomi jau 2016 m. Nepaisant to, toliau buvo vykdomi vėjo parko planavimo darbai.

Šis atvejis, kai Europos energetika, daug metų investavusi į savo projektą, pasirinko jo atsisakyti, o ne diegti Lietuvoje idealizuojamus Radarus, verčia susimąstyti ar Radarai yra tikrai efektyvi ir visiems VE projektams tinkama priemonė.

Mums kelia susirūpinimą, kad Radarai, kurie nebuvo tinkamai ištestuoti (arba visai netestuoti) mūsų šalyje, neapsaugotų (neidentifikuotų arba identifikuotų nepakankamą skaičių rūšių, nestabdytų VE) bus diegiami Lietuvoje, neatsižvelgus į konkrečios teritorijos kraštovaizdį, oro sąlygas, specifines paukščių rūšis, o institucijos toleruos tokias fiktyvias priemones.

Kaip rodo mūsų aprašyti pavyzdžiai, **užsienyje tokių Radarų testavimui skiriamas ilgas laiko tarpas (kartais net iki VE parko paleidimo)**. Pvz. Olandijos VE parke, kurį planuojama pabaigti tik 2026 m., radaras testuojamas nuo 2022 m.

Nors Lietuvoje Radarus bandoma vaizduoti kaip unikalų sprendimą, mūsų nuomone, **negalima remtis užsienio šalių pavyzdžiais, neatlikus jų ilgamečio testavimo planuojamos ūkinės veiklos teritorijoje**. To reikia tam, kad žinotume:

- ar užsienio šalių naudojami Radarai būtų efektyvūs sausumoje, kaip ir jūroje;
- ar yra techninės galimybės sukalibruoti Radarus didesniam rūšių skaičiui;
- ar Radarai fiksuoja susidūrimus su VE.

Prašome pateikti informaciją:

1. **Kaip paukščių aptikimo sistema, jeigu ji yra diegiama ar planuojama tokią diegti Širvintų planuojamo VE parko teritorijoje, susidoros su tokiu informacijos srautu, kad galėtų tinkamai identifikuoti 10 ar daugiau saugomų paukščių rūšių ir efektyviai stabdyti VE menčių sukimąsi.**
2. **Ar jūriniuose parkuose testuojami, naudojami radarai gali saugiu atstumu užfiksuoti ir identifikuoti įvairius plėšriuosius paukščius, kai apžvalgos lauką sumažina miškėliai, pavieniai medžiai, jų grupės, krūmai, kalvos, daubos ir pan.?**
3. **Ar Lietuvoje yra naudojamų/planuojamų naudoti Radarų, kurių techninės galimybės leidžia sukalibruoti 10 ir daugiau paukščių rūšių, kad VE būtų efektyviai stabdomos?**
4. **Ar jums yra žinomos ES ar kitose pasaulio šalyse efektyviai veikiančios VE, kuriose įdiegti radarai sausumoje, ne jūroje ir ne pajūrio teritorijoje?**
5. **Ar Radarai fiksuoja paukščių susidūrimą su VE mentėmis ar bokštu? Jeigu taip, kaip tas daroma? Prašome pateikti atliktų bandymų statistinius duomenis.**
6. **Ar jau yra Lietuvoje veikiančių VE, kuriose yra įdiegti radarai? Jeigu taip, prašome įvardinti kokiose VE tai padaryta. Kokios šių Radarų techninės charakteristikos?**
7. **Ar Lietuvoje buvo testuojami tokie Radarai? Jeigu taip, kokį laiko tarpą vyko testavimai? Kas atliko testavimus? Kokie šių testavimų rezultatai?**
8. **Jeigu PAV vertinimui teikiamose ataskaitose kaip sprendimas bus nurodytas Radaro įdiegimas, kuri institucija vertins tų radarų efektyvumą?**
9. **Ar jums yra žinomi kokie nors Radarai, kurie būtų efektyvūs Lietuvoje ir ES Paukščių direktyvos saugomoms konkrečioms paukščių rūšims? Kokie tai Radarai? Kas yra šių Radarų gamintojai? Prašome nurodyti šių Radarų technines charakteristikas (pateikti technines specifikacijas);**

10. Jeigu yra/ bus įdiegti vienokie ar kitokie Radarai, kas tikrina /tikrins, kontroliuoja/kontroliuos šių Radarų veikimą, jeigu jie būtų išjungti tuo metu, kai turėtų veikti?

11. Jeigu yra/ bus įdiegti vienokie ar kitokie Radarai, kas tikrina /tikrins, kontroliuoja/kontroliuos šių Radarų efektyvumą?

Mums nėra žinoma atveju ES šalyse, kad Radarų diegimas leistų VE parko vystytojui statyti VE arčiau nustatytų minimalių atstumų nuo lizdo.

Pažymėtina, kad šiuo metu siekiama aplinkos ministro įsakyme įtvirtinti nuostata dėl jūsų minimų priemonių, kurios projekto variantas žodis į žodį sutampa su formuluotėmis LOD ataskaitoje.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, pažymime, kad svarbiau, negu ieškoti kompensacinių priemonių yra siekti, kad tokių priemonių nereikėtų.

Straipsnyje <https://www.robinradar.com/blog/how-radar-protects-endangered-birds-at-finnish-offshore-wind-farm> pateikta suomių Birdlife pozicija dėl VE, kur aiškiai apibrėžiama, kokiose vietovėse neturėtų būti statomi VE parkai:

- vandens ir pelkių paukščiams svarbiose vietose;
- teritorijose, skirtose aplinkos apsaugai;
- šalia nykstančių rūšių lizdų ir šių paukščių poilsio vietų;
- šalia stambiųjų plėšriųjų paukščių lizdų;
- įprastų stambiųjų paukščių skrydžių keliuose;
- jūros seklumose, kur nėra pakankamai žinių apie paukščius;
- natūralių pelkių, miškų vietovėse.

Netinkamai ištirtas poveikis žemės gelmėms. Nurodytas negaliojantis Sweco leidimas

2024 m. kovo mėnesį asociacija jau teikė pastabas dėl to, kad ataskaitoje nebuvo pateikti jokie atliktų geologinių tyrimų rezultatai, nors pats PAV rengėjas nurodė, kad „Rajono aktyvios vandens apykaitos zonos, slūgsančios virš vidurinio devono Narvos regioninės vandensparos, hidrogeologiniame pjūvyje išskiriami: gruntinio vandens horizontas, spūdiniai kvartero tarpmoreniniai ir spūdiniai prekvartero vandeningieji horizontai ir kompleksai. Gruntinis vanduo susikaupęs dabartinėse pelkių ir aliuvinėse, viršutinio pleistoceno aliuvinėse, fliuvioglacialinėse ir

limnoglacialinėse nuogulose (durpėje, smėlyje, žvyre) ir viršutinėje, plyšiuotoje moreninių priemolių ir priesmėlių dalyje. Gruntinio vandens slūgsojimo gylis – iki 5 m, rytiniame pakraštyje - iki 10 - 20 m ir daugiau.”

Primename, kad prašėme atlikti reikiamus geologinius tyrimus ir ataskaitoje pateikti išvadas, kokį poveikį turės daugybinių (tiek kiek vėjo jėgainių) gilių pamatų įrengimas gamtinėje aplinkoje (įskaitant ir poveikį žmonių naudojamoms vandenvietėms, šuliniams bei gręžiniams.

Klausėme, ar kasinėjimas įvairiame gylyje, kuriame slūgso gruntiniai vandenys gali daryti poveikį:

- a) teritorijos hidrologiniam režimui;
- b) netoli VE veikiančioms vandenvietėms;
- c) netoli VE esantiems šuliniams, kuriuos naudoja vietos gyventojai;
- d) netoli esantiems arteziniams gręžiniams, kuriuos naudoja vietos gyventojai;
- e) netoli esantiems paviršiniams vandens telkiniams

Akcentavome, kad dėl poveikio paviršiniam vandens telkiniams gali būti paveikiamos gyvūnų buveinės, kurioms tie paviršiniai vandens telkiniai yra gyvybiškai svarbūs.

Ataskaitos rengėjai į pateikta pastabas neatsižvelgė. PAV rengėjas ir toliau teigė, kad „*Reikšmingas neigiamas poveikis požeminio geriamojo vandens ištekliams dėl PŪV nenumatomas*“, „*VE veikla... neįtakoja nei slūgsojimo gylio, nei išteklių kiekio, nei vandens kokybės*“, „*VE veikla jokios įtakos požeminio vandens hidrodinaminėms ir hidrocheminėms sąlygoms nedaro, t. y. neįtakoja nei slūgsojimo gylio, nei išteklių kiekio, nei vandens kokybės*“, tačiau šie teiginiai nėra paremti jokiais teritorijoje atliktų tyrimų rezultatais,

PAV rengėjas nurodė, kad „**Šiame vertinimo etape inžineriniai geologiniai ir geotechniniai tyrimai neplanuojami ir nebus atliekami, minėti tyrimai būtini statinių techninio projektavimo etape, gavus atsakingos institucijos teigiamą sprendimą dėl planuojamos veiklos galimybių ir jos apimčių**“.

Sweco atsakyme pabrėžiama, kad ataskaitos 4.4.2 skyriuje pateiktos išvados nekeičiamos:
PŪV objektų statybos ir eksploatacijos metu, taikant toliau siūlomas poveikio išvengimo ir mažinimo priemonės, reikšmingo neigiamo poveikio žemės gelmėms nesitikima visų PŪV alternatyvų atvejais. Galimas PŪV poveikis žemės gelmėms vertinamas kaip tiesioginis (PŪV sprendinių įgyvendinimo ir vietose), dalyje teritorijų trumpalaikis ir laikinas (tik statybos darbų metu), neigiamas, mažai reikšmingas PŪV objektų statybų metu, nereikšmingas – veiklos metu. Visų PŪV alternatyvų sprendinių įgyvendinimo atvejais poveikis žemės gelmėms būtų panašus.

Toks geologinių tyrimų ignoravimas prieštarauja PAV rengėjo pareigoms:
PAV rengėjas remiasi nepatvirtintais teiginiais, o ne objektyviais tyrimais, ir pateikia tikrovės neatitinkančią informaciją apie leidimus tirti žemės gelmes.

Asociacija „Kraštovaizdis“ 2024 03 06 kreipėsi į Lietuvos Geologijos tarnybą prašydama pateikti savo nuomonę dėl galimo poveikio.

Tarnybai buvo suformuluoti tokie klausimai:

Siekdama gauti kvalifikuotą specialistų vertinimą asociacija kreipėsi į Lietuvos geologijos tarnybą – prašydama pateikti informaciją:

1. *Kokį poveikį požeminiam ir paviršiniams vandenims gali turėti statomas vėjo elektrinių parkas, kai VE stiebo aukštis yra iki 167 m ir yra įrengiami gelžbetoniniai/poliniai (20-40 m. gylio) pamatai (įvertinant planuojamų statyti VE skaičių – 72 vnt.)?*
2. *Ar statant tokio dydžio statinius yra grėsmė, kad gali būti pažeistas gruntinio vandens sluoksnis?*
3. *Kokią požeminio vandens sluoksnio pažeidimas gali turėti įtaką teritorijos hidrologiniam režimui?*
4. *Ar statybų metu galima šalia esančių teritorijų užtvindymo ar nusausėjimo grėsmė?*
5. *Kokia yra tarp sluoksnių spūdinų vandeningų horizontų pažeidimo/atidengimo rizika?*
6. *Kokios kitos galimos pasekmės įrengiant 70 - ies vėjo jėgainių pamatus (paviršinių vandenų išdžiūvimas ar naujų atsiradimas, vandens lygio šuliniuose kritimas ark kilimas ir kita)? Jei minėtam poveikiui įvertinti reikalingi kokie nors tyrimai – prašome nurodyti, kokio detalumo ir apimties jie turėtų būti? Taip pat nurodykite kokios kvalifikacijos specialistai juos turėtų atlikti.*

Šios tarnybos (kurioje ko gero daugiausia aukštos kvalifikacijos specialistų susijusių su geologija) nuomone **poveikis galimas**. Pateikiame visą Geologijos tarnybos atsakymo tekstą:

„Lietuvos geologijos tarnyba (toliau – Tarnyba) susipažino su asociacijos „Kraštovaizdis 2024-08-06 raštu, kuriuo prašoma pateikti informaciją apie Širvintų r. sav. (toliau – Rajonas) numatomų įrengti vėjo elektrinių (toliau – Jėgainės) pamatų /polių (toliau – Pamatai) įrengimo galimą poveikį požeminio vandens dinamikai bei kokybei. Tarnyba pagal kompetenciją teikia informaciją ir išvadas.

- 1) *Gruntinis vanduo slūgso viršutiniajame žemės sluoksnyje, jo kraigo gylis Rajone dažniausiai siekia nuo 1,5 iki 4 m, todėl įrengiant Jėgaines, Pamatai betarpiškai kirstų ši sluoksnį. Hidrodinaminio požiūriu, Pamatai, dėl palyginti nedidelės apimties (horizontaliąja kryptimi), gruntinio vandens filtracijai kliūtis nesudarytų, o įtaka hidrocheminei gruntinio vandens sudėčiai priklausytų nuo pamatams naudojamų medžiagų. Pažymėtina, kad Rajone gruntinis vanduo viešajam vandens tiekimui nenaudojamas.*
- 2) *Kadangi numatomas Pamatų gylis gali siekti iki 40 m gylio, juos įrengiant gali būti pažeista izoliacija tarp gruntinio ir spūdinio / subspūdinio požeminio vandens sluoksnių. Esant tokiam atvejui, požeminio vandens vertikalioji pertaka priklausys nuo to, ar vieta yra požeminio vandens mitybos / tranzito (nukreipta žemyn) ar iškrovos (nukreipta aukštyne) zonoje. Atsižvelgiant į tai, kad vėjo elektrinės įrengiamos lokaliuose reljefo paaukštėjimuose, kuriuose įprastai yra požeminio vandens mitybos zonos, pažeidus izoliaciją tarp sluoksnių, vyktų žemynaeigė požeminio (gruntinio) vandens pertaka. Tai galėtų turėti poveikį gruntinio vandens lygiui ir žemiau esančių vandeningųjų sluoksnių lygiui bei vandens kokybei, ypač, jei gruntinis vanduo užterštas. Todėl įrengiant Pamatų, vandeningieji sluoksniai turėtų būti izoliuojami – būtent tai atliekama įrengiant požeminio vandens gręžinius. Tačiau kartu, tokios krypties požeminio vandens pertaka lemia tai, kad Jėgainių įrengimo vietose nera artizinių sluoksnių požeminio vandens proveržio (fontanavimo) rizikos. Teritorijos, kuriuose įrengiamos Jėgainės, užtvindymas galimas tik tuo atveju, jei požeminis ar paviršinis vanduo būtų betarpiškai naudojamas statybos darbams, nesilaikant aplinkosaugos reikalavimų.*
- 3) *Aplink Jėgainių parką esančių šulinių nusekimas galimas tik tuo atveju, jeigu pastarieji būtų išsidėstę toje pačioje reljefo formoje, kaip ir Jėgainės, ir tik tada, kai būtų pažeista aukščiau tekste nurodyta vandeningųjų sluoksnių izoliavimo sąlyga.*

4) Rajone viešajam vandens tiekimui eksploatuojami viršutinio-vidurinio devono (Šventosios-Upninkų) vandeningojo komplekso ir kvartero sistemos tarpmoreniniai vandeningieji sluoksniai. Pirmieji slūgso didesniame – 90-130 m gylyje, tuo tarpu kvartero sluoksnių kraigas kai kuriais atvejais aptinkamas jau nuo 30-40 m gylio. Kai kurie individualieji vandens gavybos gręžiniai eksploatuoja dar seklesnius – 15-20 m gylyje esančius sluoksnius. Taigi, įrengtieji Pamatai kai kuriais atvejais betarpiškai siektų požeminio vandens eksploatacinius sluoksnius, o tai (nesilaikant saugumo reikalavimų) galėtų daryti įtaką eksploatuojamo vandens kokybei ir pjezometriniam lygiui.

Tarnybos išvada: Jėgainių Pamatų įrengimas Širvintų r. sav. teritorijoje gali daryti įtaką tiek gruntinio tiek ir subspūdinio / spūdinio vandens sluoksnių hidrodinaminiam režimui ir vandens kokybei. Kai kuriais atvejais **Pamatai gali betarpiškai pasiekti viešojo vandens tiekimui naudojamus vandeninguosius sluoksnius**. Siekiant apsaugoti Pamatų kertamus vandeninguosius sluoksnius nuo požeminio vandens pertakos, **būtina šių sluoksnių tarpusavio izoliacija**. Taip pat Tarnyba pabrėžia, kad siekiant tiksliai įvertinti požeminio vandens sluoksnių slūgsojimo sąlygas Pamatų teritorijoje, **reikia įrengti tiriamuosius hidrogeologinius gręžinius.**“

PAV ataskaitoje nurodoma, kad Vertinant PŪV teritorijos hidrogeologines sąlygas **egzistuoja** tiek gruntinio vandens sluoksnio, tiek tarp sluoksnių spūdinių vandeningų horizontų **pažeidimo/ atidengimo rizika ir statybvietės ir jos artimos aplinkos užtvindymas**. Todėl statinių techninio projektavimo metu prieš vykdant tokio pobūdžio darbus turi būti detalai ištirtos vietos geologinės-hidrogeologinės sąlygos ir parinkti optimalūs vandens lygio pažeminimo bei vandeningų sluoksnių izoliavimo projektiniai sprendiniai.

Toks požiūris, kai numatomų grėsmių vertinimas atidedamas statybos etapui netoleruotinas PAV procese. Tokia logika vadovaujantis visus tyrimus susijusius su poveikiu žmonėms ir bioįvairovei galima būtų perkelti „priešstatybiniam etapui“, ataskaitoje tik paminint, kad žmonėms ir gyvūnams yra neigiamo poveikio rizika. Tokiu atveju poveikio vertinimo procesas nebeturėtų jokios prasmės.

Atsižvelgiant į Lietuvos geologijos tarnybos nuomonę **prašome Aplinkos apsaugos agentūros įpareigoti ataskaitos rengėją atlikti visus būtinus hidrogeologinius tyrimus**. Jie turi apimti gruntinio ir spūdinių vandens sluoksnių slūgsojimo sąlygų įvertinimą, galimo poveikio prognozę ir rizikos valdymo priemonių nustatymą. Tyrimų rezultatai turi būti viešai paskelbti

ir pateikti atskirai, nelaukiant atnaujintos PAV ataskaitos. Taip pat įvertinti ir atsižvelgti į Tarnybos išvadą dėl vandeningųjų sluoksnių izoliacijos.

Dėl nurodyto leidimo negaliojimo.

Ataskaitos tekstiniuose prieduose (kuriuose nurodoma kvalifikacija ir leidimai) nurodyta, kad:

PŪV PAV dokumentų rengėjas – UAB „Sweco Lietuva“, turi licenciją poveikio visuomenės sveikatai vertinti (Licencijos Nr. VSL-86) ir leidimą žemės gelmių tyrimams atlikti (Leidimo Nr. 115). Minėtų leidimų kopijos pateiktos PŪV PAV ataskaitos 1 tekstiniam priede.

Patikrinus viešai prieinamą informaciją <https://lgt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-veiklos-reguliavimas/leidimai/> dėl ūkio subjektams Lietuvos geologijos tarnybų išduotų leidimų pagal ataskaitoje pateiktą leidimo numerį „115“ nustatyta, kad ataskaitos 349 puslapyje nurodytas **leidimas Nr. 115 nebegalioja ir yra panaikintas**

Ataskaitos informacija	
Jmonės informacija	301135783 UAB "SWECO LIETUVA" Vilnius, V. Gerulaičio g. 1 LT-08200
Leidimo Nr.	115
Leidžiamų vykdyti tyrimų rūšys	(negalioja nuo 2020.07.01) Požeminio vandens (visų rūšių, taip pat ir žemės gelmių šiluminės energijos) paieška ir žvalgyba Hidrogeologinis kartografavimas Ekogeologinis kartografavimas Inžinerinis geologinis kartografavimas Inžinerinis geologinis (geotechninis) tyrimas Ekogeologinis tyrimas
Būsena	Panaikintas
Leidimo išdavimo data	2009-08-18 00:00:00

Prašome Aplinkos apsaugos agentūros įpareigoti ataskaitos rengėjus užtikrinti, kad tyrimai būtų atliekami turint galiojančius leidimus atitinkamai juos (galiojančius) nurodant ataskaitoje.

Poveikis žmonių sveikatai (triukšmas, šėšėliai). NVSC neįgalumas ir pavyzdys, kad modeliavimas netikslus. Taip pat ir betono smulkinimo garsai.

PAV pastabos dėl garso modeliavimo

1. Ataskaitos teiginiai, kuriems teikiamos pastabos

PAV ataskaitoje pateikta triukšmo sklaidos analizė buvo atlikta remiantis modeliavimais 2 metrų aukštyje virš žemės paviršiaus. Šis aukštis buvo pasirinktas nepaisant to, kad dalis aplinkinių gyvenamųjų pastatų yra dviejų aukštų arba turi įrengtas mansardas, kur miegamieji kambariai įrengti aukščiau. Ataskaitoje teigiama, kad toks aukščio pasirinkimas yra tinkamas, ir **nepateikta motyvacija, kodėl nebuvo naudojamas didesnis vertinimo aukštis, atitinkantis faktinę gyvenamąją aplinką**.

2. Pastabos

2.1. Triukšmo modeliavimo aukščio neatitikimas faktinei gyvenamajai aplinkai

- **Triukšmo modeliavimas, atliktas 2 m aukštyje, yra netikslus ir neatitinka realių sąlygų**, nes dauguma gyvenamųjų patalpų yra įrengtos aukščiau. Miegamieji dažniausiai yra mansardose arba antrame aukšte, kurių aukštis gali siekti 4,2 m.
- Higienos norma HN 33:2011 aiškiai nurodo, kad **strateginio triukšmo vertinimo atveju, triukšmo poveikio vertinimo taškai turi būti $4,0 \pm 0,2$ m aukštyje**. PAV ataskaitoje pasirinktas 2 m aukštis neatitinka šio reikalavimo, todėl **modeliavimai atlikti pažeidžiant teisės aktus**.
- Triukšmo lygis didėja su aukščiu dėl mažesnio garso slopinimo ir didesnės triukšmo sklaidos aukštesniuose taškuose. Todėl **modeliavimas 2 m aukštyje neatskleidžia realaus poveikio, kurį patiria gyventojai. Faktinis triukšmo lygis gyvenamosiose patalpose gali būti reikšmingai aukštesnis**.

2.2. Triukšmo modeliavimo patikimumo trūkumai

- PAV ataskaitos rengėjai **nepateikė paaiškinimo, kodėl buvo pasirinktas 2 m aukštis**, nors teisės aktai reikalauja vertinti triukšmą aukštesniame lygyje. Tai kelia pagrįstų abejonų dėl ataskaitos objektyvumo ir metodologijos tinkamumo.

- Taip pat nėra nepriklausomos institucijos patikrinimo dėl modeliavimo rezultatų. **Nacionalinio visuomenės sveikatos centras (NVSC) negali patvirtinti pateiktų rezultatų, nes neturi WindPro programinės įrangos, kuria buvo atlikti modeliavimai.**

2.3. Teisiniai pažeidimai ir jų pasekmės

- Ataskaitoje pateikti modeliavimai prieštarauja HN 33:2011 reikalavimams dėl vertinimo aukščio, o tai lemia netikslius triukšmo poveikio vertinimus gyventojams. Tokia **ataskaita pažeidžia teisės aktus ir negali būti laikoma tinkama triukšmo poveikio vertinimo priemone.**
- **Modeliavimai, neatspindintys faktinio triukšmo lygio gyvenamosiose patalpose,** klaidina gyventojus ir gali lemti neteisingus sprendimus dėl aplinkos apsaugos priemonių ar veiklos vykdymo sąlygų.

2.4 Skirtumai tarp triukšmo modeliavimų 2 m ir 4,2 m aukščiuose

Asociacija atliko nepriklausomą triukšmo modeliavimo vertinimą, naudodama programą WindPro 4.0. Modeliavimai buvo atlikti tiek 2 m, tiek 4,2 m aukščiuose, o **rezultatai aiškiai parodė triukšmo lygio skirtumus:**

- Modeliavimai **4,2 m aukštyje atskleidė didesnę triukšmo poveikį**, palyginti su 2 m aukščiu, nes triukšmo sklaida aukštesniuose taškuose yra mažiau slopinama.
- Šie skirtumai rodo, kad **PAV rengėjo pasirinktas 2 m aukštis neatspindi realių gyvenamųjų patalpų, esančių mansardose ar antruose aukštuose, kur gyventojai patiria didesnę triukšmo poveikį.**

3. Išvados

- PAV ataskaitos teiginiai yra nepagrįsti, nes triukšmo modeliavimai atlikti 2 metrų aukštyje neatitinka faktinių gyvenamųjų patalpų aukščio ir prieštarauja teisės aktams.
- Modeliavimai neatspindi tikro triukšmo poveikio gyventojams, todėl ataskaita klaidina apie galimą triukšmo lygį ir sukelia riziką dėl netikslių sprendimų priėmimo.

- **PAV ataskaita pažeidžia HN 33:2011 reikalavimus, nes joje nebuvo įvertinti triukšmo lygiai $4,0 \pm 0,2$ m aukštyje, kaip reikalauja teisės aktai.**

PAV ataskaitą būtina papildyti atlikus tyrimus ir modeliavimus pagal realų gyvenamųjų patalpų aukštį (4,2 m). Tinkamai atnaujinus ataskaitą, ji turi būti pateikta iš naujo svarstyti, kad būtų užtikrintas tikslus triukšmo poveikio vertinimas ir teisės aktų atitikimas. Jei papildomi tyrimai ir modeliavimai nebus atlikti, ši PAV ataskaita negali būti tvirtinama, o veiklos vykdymas negali būti pradėtas dėl teisės aktų pažeidimų ir galimo gyventojų klaidinimo.

Visuomenės sveikata.

Ataskaitoje pateikiami moksliniai tyrimai arba moksliniu požiūriu pasenę (senesni nei 10 metų) arba poveikis sveikatai tiriamas gyvenamajai aplinkai nuo VE esant 2500 m ir daugiau. Planuojamo VE parko Širvintų rajone atveju artimiausia gyvenamoji aplinka tirama 244 – 1802 metrų atstumu. **PAV ataskaitos Visuomenės sveikatos dalyje nėra pateikiama mokslškai pagrįstų argumentų, kad neigiamas VE poveikis visuomenės sveikatai tokiu atstumu, kuriuo tirama artimiausia VE aplinka nėra daromas.**

Taip pat PAV ataskaitoje nurodoma: “PSO padarė išvadą, kad, išskyrus susierzinimą ir miego sutrikimus (dėl girdimo triukšmo), nėra įrodymų apie kitokį galimą poveikį sveikatai.” Taigi **PAV ataskaitoje nurodoma, kad neigiamas VE poveikis sveikatai daromas.**

Infragarsas.

PAV ataskaitoje nurodoma, kad “šiuolaikinės VE sukelia nereikšmingus infragarso ir žemo dažnio garsus”, nenurodant šaltinio. **Teiginys nepagrįstas.**

Minimi “kompetentingi ekspertai”, nenurodant šaltinių.

Infragarso poveikis sveikatai.

Mokslinėje literatūroje (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210670722006126>) teigiama, kad vėjo elektrinių skleidžiamas infragarso ypač erzina, nes garso

signale yra trumpų, dažnų epizodų ir jis išlieka ilgą laiką, palyginti su kitais trumpalaikiais šaltiniais (pvz., traukiniais). Dalis žmonių gali priprasti prie pasikartojančių garsų, tačiau dalies žmonių centrinė nervų sistema tampa jautresnė ir kenčia nuo lėtinio triukšmo streso simptomų, tokių kaip nerimas, depresija, pažinimo sutrikimai ir sutrikęs miegas.

PAV ataskaitoje nurodoma, kad “Privalomai atliekami infragarso ir žemo dažnio garso tyrimai ir matavimų rezultatai yra objektyvus rodiklis galintis išsklaidyti nerimą dėl neigiamo poveikio visuomenės sveikatai.” Tačiau Nacionalinio visuomenės sveikatos centro atsakyme į asociacijos teikto rašto “Dėl informacijos apie infragarso matavimus suteikimo” teigiama, kad “2023-2024 metais atliktų operatyviosios visuomenės sveikatos saugos kontrolės metu vėjo elektrinių infragarso ir žemadažnio garso laboratoriniai matavimai gyvenamojoje aplinkoje nebuvo atlikti...” Vadinasi, **neturime empiriškai pagrįstų įrodymų, kad vėjo elektrinių skleidžiamas infragarsas atitinka Lietuvoje numatomas higienos normas gyvenamojoje aplinkoje.**

PAV ataskaitoje nurodoma, kad atsižvelgiant į suinteresuotos visuomenės prašymą PAV papildyta platesne tyrimų apžvalga. Atkreipiame dėmesį, kad nurodomi moksliniai tyrimai, nerandantys tiesioginio VE poveikio sveikatai, kur artimiausia vėjo elektrinė stovi 2,5 atstumu ir toliau nuo tiriamos aplinkos. Planuojamo VE parko Širvintų rajone atveju atstumai nesiekia ir 700 m. **Pateikiami moksliniai tyrimai neatspindi galimo poveikio sveikatai šio konkretaus atvejo kontekste.** PAV ataskaitoje nėra pateikiama nei vieno mokslinio tyrimo, pagrindžiančio VE saugumo visuomenės sveikatai, kai VE stovi arčiau nei 2,5 km nuo gyvenamosios aplinkos.

Vadinasi PAV ataskaitos išvada “planuojamų VE sukeliamas infragarsas yra ženkliai mažesnio lygio, palyginus su tuo, kuris mokslinių tyrimų duomenimis gali neigiamai paveikti žmonių sveikatą. Didesnio kaip 3,0 Hz dažnio tonai silpnėja greitai didėjant atstumui nuo infragarsą skleidžiančio objekto, kuo didesnį dažnį, tuo greičiau silpnėja infragarsas, tolstant nuo šaltinio, todėl reikšmingas neigiamas poveikis gyvenamajai ar visuomeninei aplinkai nenumatomas visų PŪV alternatyvų atveju.” **nėra pagrįstas nei moksliniais tyrimais nei empiriniais matavimais.**

Šešėlių mirgėjimas

PAV ataskaitoje numatytose planuojamose VE įdiegti šešėlių mirgėjimo poveikį mažinančią priemonę „angl., anti-flickering system“, **nenurodant, kas prižiūrės, ar ši priemonė veikia/veikia tinkamai.**

Kadangi šešėliavimo leistini parametrai teisės aktais nenustatyti, gyventojai turi nepatirti jokio šešėliavimo, kadangi viešojoje teisėje galioja principas „leidžiama tai, kas leidžiama“. Iš pateiktų šešėlių modeliavimų matyti, kad šešėliavimusi patirs ištisos gyvenvietės. Nėra aišku kaip veiks siūloma „antiflickering“ sistema, ar ji bus efektyvi. Todėl šešėliavimą gyvenamuosiuose pastatuose ir sklypuose sukeliančios vėjo elektrinės negali būti planuojamos.

Vibracija

Ataskaitoje teigiama, kad VE sukeliama vibracija yra ypač silpna ir reikšmingo neigiamo poveikio artimiausiems gyventojams neturės. Taip pat ataskaitos tekstiniuose prieduose nurodoma, kad numatoma statybų trukmė – iki 2 metų. **Ataskaitoje neatsižvelgiama į artimiausiai gyvenamajai aplinkai keliamą vibraciją, kurią sukels vibracija statybų, krovinių gabenimo laikotarpiu.**

Elektromagnetinė spinduliuotė

Apibūdinant elektromagnetinę spinduliuotės veikimą bei poveikį sveikatai nenurodomas joks šaltinis. **Nėra mokslinio pagrįstumo išdėstytiems teiginiams.**

PAV ataskaitoje nurodoma: “Atitinkamų parametrų esamų VE elektros perdavimo sistemos elektromagnetinio lauko stiprumas buvo išmatuotas 2011 m. rugsėjo 6 d.” **Duomenys pasenę ir moksliniu atžvilgiu nepatikimi.** Mokslinių ar empirinių tyrimų su tokio ar panašaus tipo VE PAV ataskaitoje nepateikiama.

Taip pat ataskaitoje teigiama: "VE yra elektros energiją gaminantys įrenginiai, kurie elektros perdavimo linija yra sujungiami su elektros perdavimo sistema, minėtieji įrenginiai gali skleisti į aplinką elektromagnetinį lauką, tačiau visų PŪV alternatyvų atveju šių įrenginių elektromagnetinis laukas bus labai silpnas ir nekels didesnės rizikos gyventojų sveikatai negu elektriniai namų apyvokos įrenginiai." Remiamasi 2010 ir 2014 m. šaltiniais – pasenusiais duomenimis.

PAV ataskaitos **išvada:** “VE yra elektros energiją gaminantys įrenginiai, kurie elektros perdavimo linija yra sujungiami su elektros perdavimo sistema, minėtieji įrenginiai gali skleisti į aplinką elektromagnetinį lauką, tačiau visų PŪV alternatyvų atveju šių įrenginių elektromagnetinis

laukas bus labai silpnas ir nekels didesnės rizikos gyventojų sveikatai negu elektriniai namų apyvokos įrenginiai” **nėra pagrįsta aktualiais moksliniais tyrimais nei empiriniais matavimais.**

Monitoringas. Visuomenės sveikata.

Pasaulio sveikatos organizacija nurodo, kad pramonės objektai (įskaitant VE) privalo atlikti triukšmo ir infragarso matavimus (World Health Organization. Regional Office for Europe (2018). Environmental Noise guidelines for European Region.)

Ataskaitoje nurodoma: “Jei PŪV bus įgyvendinta, PŪV organizatorius užbaigęs VE parko statybas **turėtų atlikti** VE keliamo aplinkos garso lygio ir infragarso ir žemų dažnių garso lygių matavimus **pagal** Nacionalinio visuomenės sveikatos centro **pateikus tyrimų planus** ir pagrįsti atitiktį visuomenės sveikatai remiantis teisės aktų nuostatomis, tyrimų rezultatai negalės viršyti Lietuvoje nustatytų ribinių verčių, kurias reglamentuoja Lietuvos higienos norma HN 30:2018”.

Ataskaitoje nėra nurodomas privalomumas atlikti ir stebėti VE keliamo aplinkos garso lygio ir infragarso ir žemų dažnių garso lygių matavimus.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro atsakyme į asociacijos teikto rašto “*Dėl informacijos apie infragarso matavimus suteikimo*” nurodoma: ...”*informuojame, kad NVSC konsultuoja statytojus dėl tyrimų programų sudarymo.*”

Lieka neaišku, kas atsakingas už tyrimų programų sudarymą bei atlikimą. Tokiu būdu nėra užtikrinama planuojamos ūkinės veiklos atitiktis visuomenės sveikatos saugos reikalavimams.

DĖL ATLIEKŲ TVARKYMO

„*Vėjo turbinų menčių atliekų tvarkymas: išsami galimų perdirbimo technologijų apžvalga, daugiausia dėmesio skiriant galimo mikroplastiko gamybos keliamo pavojaus aplinkai įveikimui*“
https://www.researchgate.net/publication/380921735_Waste_Management_of_Wind_Turbine_Blades_A_Comprehensive_Review_on_Available_Recycling_Technologies_with_A_Focus_on_Overcoming_Potential_Environmental_Hazards_Caused_by_Microplastic_Production

Teigiama, kad „*mūsų ekosistemai teks susidurti su didžiuliu kiekiu uždarytų turbinų menčių. Šių atliekų šalinimas įprastiniais metodais gali ne tik padidinti mikroplastiko susidarymo*

galimybę, bet ir padidinti aplinkos problemų, tokių kaip oro tarša, dirvožemis, vandens užterštumas ir kt., tikimybę. Be to, šie pavojai kels pavojų laukinei gamtai ir žmonėms.“

Šiame darbe apžvelgiama mikroplastiko susidarymo galimybė iš šių atliekų (ypač iš eksploatacijos pabaigos turbinų menčių likučių).

Ataskaitos 3.2.6 skyriuje nurodyta, kad „Pasibaigus VE eksploatacijos terminui ir įrenginių savininkui nusprendus jų toliau nebeekspluatuoti, VE būtų demontuotos ir utilizuotos LR teisės aktuose numatyta tvarka. VE mentės būtų perdirbamos arba, jei jų demontavimo momentu nebūtų dar ištobulintos efektyvios perdirbimo technologijos, būtų laikinai sandėliuojamos ir saugomos veiklos vykdytojo valdomoje ar nuomojamoje teritorijoje.

Mūsų žiniomis, pasibaigus VE menčių eksploatacijai kyla tokios galimos rizikos žmogui ir aplinkai:

- **Mikroplastiko išsiskyrimas**, kai poliuretano ar epoksidinių dervų dangos, paveiktos ilgalaikio UV spindulių ir atmosferos poveikio, **suyra į smulkias daleles**. Šios dalelės gali užteršti dirvožemį ir vandens telkinius.
- **Cheminis užterštumas**, kai laikant mentes netinkamomis sąlygomis arba po atviru dangumi, **gali išsiskirti junginiai, kurie teršia gruntinius vandenis** (pvz., epoksidinės dervos gali sudaryti nedidelius kiekius fenolio junginių).
- **Biologinio skaidymo nebuvimas** – kadangi šios dangos yra labai patvarios ir suyra labai lėtai, jos ilga laiką gali kauptis aplinkoje. Pvz. jeigu nebus rastas būdas perdirbti menčių

pasibaigus eksploatacijai, **koks laikotarpis sandėliuoti jas privačiame ar nuojamama sklype yra numatytas?** Ar šios atliekos neliks gulėti laukuose dešimtimis metų? Kas kontroliuos, kad jos bus saugojamos, neteršiant aplinkos?

Tokios atliekos gali kelti ir pavojų žmogui.

- **Dulkės ir dalelės, kurios išskiria senstant paviršiui ir/ar apdorojant ir perdirbant senas mentes.** Šlifuojant ar smulkinant jų paviršių, išsiskiria smulkios stiklo pluošto ir dangos dalelės, kurios gali patekti į kvėpavimo takus ir dirginti plaučius. Poliuretano dangos perdirbimo metu gali išskirti toksiškus izocianatus.

Mums nėra pateikta informacija kaip ir kur demontuotos mentės bus ruošiamos sandėliavimui – ar jas pjaustys? Ar jas šlifuos? Kaip bus užtikrinta, kad į aplinką nepatektų dulkės ir t.t.

- **Toksinai degant** - jei mentės ar jų dangos dega, gali išsiskirti toksiški junginiai, pvz., dioksinai, furanai ar kitos pavojingos medžiagos. VSTT rašte nurodyta, jos VE **mentės iškyla virš miško**, todėl būtina tokia VE atitraukti saugiu atstumu.

Be to, ataskaitoje minima, kad gaisro metu VE bus „leidžiama išdegti“, kadangi apsauginės priemonės nuo gaisro per brangiai kainuoja.

<https://www.youtube.com/watch?v=mSAFoN8UyF4> Šiame įrašė pavaizduota kaip vyksta gaisras VE, kokie dūmai išsiskiria, kaip krenta ant žemės degančios nuolaužos.

Prašome paaiškinti, kaip VE parko statytojas užtikrins saugią aplinką žmonėms, kilus gaisrui, kai VE dalys bus paveiktos aukštos temperatūros.

- **Poveikis odai ir akims**, kuris atsiranda dėl mechaninio **kontakto** su suirusiais ar pažeistais mentės paviršiais (pvz., stiklo pluošto mikroplaušeliais) gali dirginti odą ir akis.

- **Kontaktas su UV pažeista danga**, jei žmonės liečia pažeistus paviršius, kurių struktūra pasikeitusi dėl ilgalaikio saulės ir aplinkos poveikio. Pvz. gali būti epoksidinių dervų likučių poveikis, sukeliantis odos sudirginimą ar alergines reakcijas.
- **Pavojus kvėpavimo takams**, kai dėl pažeistos dangos gali išsiskirti pavojingas dulkių ar garų kiekis, sukeliantis kvėpavimo takų dirginimą arba ilgalaikių sveikatos problemų. Tai ypač aktualu, jeigu mentes numatoma šlifuoti, smulkinti vietoje, kadangi tokių procesų metu gali susidaryti smulkios dalelės.

Kadangi nėra nurodyta ar mentės nebus sandėliuojamos atvirame lauke, negalime žinoti, ar tai nesukels poveikio sveikatai ateityje.

Nėra pateikta informacijos dėl tokiam saugojimui parinktos vietos, laikotarpio, galimų rizikų dėl taršos ir poveikio žmonių sveikatai valdymo, todėl prašome pateikti atsakymus į šiuos klausimus:

1. Kur tiksliai yra numatyta vieta /– os menčių saugojimui – ar tai Širvintų rajone esančio VE parko teritorija? Koks sandėliavimo būdas numatytas?
2. Prašome nurodyti koks menčių atliekų kiekis susidarys po eksploatacijos pabaigos (tonomis).
3. Kokio dydžio plotas (vientisas ar suskaidytas) numatytas menčių saugojimui?
4. Ar numatoma šias atliekas laikyti vienoje vietoje (objekte), ar planuojama jų turėti keletą?

5. Ar numatoma statyti kokių nors statinių menčių atliekų sandėliavimui? Jeigu taip, prašome nurodyti kokio dydžio ir kokiose vietose.
6. Ar planuojama mentes saugoti po atviru dangumi? Kiek, kokio dydžio ir kur tokių vietų numatyta?
7. Kokiu atstumu nuo gyvenamųjų namų ir kitų rajono žmonėms svarbių objektų numatoma parinkti vietą saugojimui?
8. Kaip bus užtikrinta, kad pasirinktas saugojimo būdas netaps „vizualine tarša“ išskirtiniame kraštovaizdyje?
9. Ar numatoma demontuotas mentes smulkinti (pjaustyti) sandėliuojant?
10. Kas kontroliuos atliekų laikymo saugumą? Pvz. jeigu laikoma atviro oro sąlygomis, kas ir kokiu periodiškumu jas tikrins dėl pažeidimų, trūkumų ir senėjimo požymių (kad nebūtų sukelta neigiamo poveikio žmonių sveikatai (pvz. toksiškais garais), taršos mikro plastiko dalelėmis, dirvožemiui, vandenims ir orui)?
11. Kokia atsakomybė numatyta už netinkamai sandėliuojamas atliekas?

*Ataskaitos 65 psl. nurodyta, kad „Mentės yra padengtos **specialia medžiaga**, kuri saugoja jas nuo išorinių veiksnių: saulės radiacijos, drėgmės ir cheminio poveikio“.*

Ataskaitos 61 psl. Nenaudojamos mentės priskiriamos prie nepavojingųjų atliekų (jos pagamintos iš stiklo pluošto).

Nėra nurodyta kas per „speciali medžiaga/-os“ planuojama naudoti, nepatekta duomenų apie jų sudėtį ir savybes (toksiškumą, lakumą ir pan.).

Pasidomėjus šiuo klausimu nustatyta, kad VE mentes dengiantis specialieji cheminiai sluoksniai (kurie padidina jų atsparumą išoriniams veiksniams, tokiems kaip ultravioletiniai (UV) spinduliai, drėgmė, temperatūros pokyčiai ir cheminės medžiagos), dažnai gaminamos iš pažangių polimerų, dervų ir priedų.

Kaip rodo tokių medžiagų aprašymai, **jų sudėtyje būna medžiagų, galinčių turėti poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai VE eksploatacijos metu ir/arba, pasibaigus jų eksploatacijai ir sandėliuojant (ar net perdirbant) netinkamomis sąlygomis.**

Pagrindinės medžiagos, naudojamos šiam tikslui yra šios:

1. **Poliuretano dangos** - poliuretano pagrindu pagaminti polimerai, kuriuose gali būti priedų, pvz., UV stabilizatorių, pigmentų, plastifikatorių ir katalizatorių (pvz., izocianatai).

Izocianatai (dažnai naudojami poliuretano dervoje) yra toksiški. Žinomas poveikis sveikatai – gali sudirginti kvėpavimo takus, sukelti alerginę reakciją ar net astmą. Šios medžiagos priskiriamos prie toksiškų medžiagų, įtrauktos į pavojingų cheminių medžiagų sąrašus. Degimo metu jie gali išskirti toksiškas dujas, pvz., cianidą. Lėtai suyra, **gali išskirti mikroplastiką.**

2. **Epoksidinės dervos – tai** reaktyvios epoksidinės polimerų grandinės, kartu su kietikliais (pvz., aminorais ar anhidridais) ir užpildais (pvz., kvarco, talko, stiklo pluošto dalelėmis). Kietikliai, tokie kaip aminorai ar anhidridai, gali būti toksiški, sukeldami cheminius nudegimus ar astmines reakcijas. Epoksidinės dervos paprastai yra stabilios ir inertinės, kai sukietėja, tačiau apdorojimo metu (šlifuojant, o mes nežinome ar mentės nebus pjaustomos vietoje po eksploatacijos) išskiria kenksmingus garus ir dulkes. Mechaninio pažeidimo metu gali išsiskirti mikroplastikų dalelės

3. **Gelcoat dangos (stiklo pluošto apsauga) – tai** poliesterinės ar vinilo esterio dervos, sustiprintos įvairiais priedais, pvz., UV inhibitoriais, pigmentais ir kietikliais. Jų sudėtyje pvz. gali būti stireno, kuris klasifikuojamas kaip „galimas kancerogenas“ žmonėms. Gelcoat dangos **degimo metu išskiria toksinius garus.**

Pavojus dėl tikių gaminių naudojimo kyla **dėl skilimo ir senėjimo** Kai *gelcoat dangos sensta ir skilinėja dėl tiesioginio saulės poveikio ar mechaninio nusidėvėjimo, atsiranda pavojus, kad išsiskirs cheminiai junginiai, kurie anksčiau buvo stabilūs.*

4. **Fluoropolimerų dangos -** fluoruoti polimerai, tokie kaip politetrafluoretilenas (PTFE) arba polivinilidenfluoridas (PVDF). Saugios įprastomis sąlygomis degimo metu fluoropolimerai išskiria labai toksiškas dujas.. O šiame VE parke yra VE, suplanuotų netoli miškų, arba kai VE mentė sukasi virš miško, todėl miško gaisro grėsmė yra reali.

5. **Nano dangos, tokios kaip** silicio oksido (SiO₂), titano dioksido (TiO₂) ar kitų nano dalelių pagrindu pagaminti mišiniai. Nors nano dangos paprastai yra stabilios, bet mechaninio pažeidimo metu ar dėl yrimo netinkamai sandėliuojant eksploatacijai pasibaigus, **gali išskirti smulkias daleles,**

kurios dalelės gali patekti į ekosistemas, kaupiasi dirvožemyje ar gyvuose organizmuose, tačiau ilgalaikis poveikis dar nėra iki galo ištirtas.

Apibendrinant aukščiau išdėstyta, atsižvelgiant, kad VE menčių padengimo sluoksniai gali būti sudaryti iš įvairių medžiagų, kurios gali kelti tam tikras rizikas žmogui ir aplinkai, ypač, pasibaigus eksploatacijai ir sandėliuojant netinkamomis sąlygomis, arba gaisro metu ir t.t., **prašome pateikti informaciją kokios medžiagos bus naudojamos menčių padengimui, nurodant jų sudėtį, galimą poveikį ir pan.**

Ataskaitos 61 psl. rašoma „*Demontavus VE jos pamato gelžbetoninis pagrindas išardomas, betoną sutrupinant iki atitinkamos frakcijos vietoje ar kitoje statybinių atliekų tvarkymo vietoje*“

Betono trupinimas, ypač dideliuose projektuose, tokiuose kaip vėjo jėgainių pagrindų ardymas, yra sudėtingas procesas, trunkantis iki kelių savaičių ar net mėnesių, priklausomai nuo darbo masto.

Naudojant įvairius smulkintuvus ir hidraulinius įrenginius **gali būti sukliamas didelis triukšmas, dėl kurio poveikis žmonėms dėl garso gali būti reikšmingas.**

Betono trupinimo metu susidaro aukšto dažnio triukšmas dėl įrenginių veikimo. Dideli smulkintuvai, hidrauliniai ir kiti įrenginiai, kurie sukuria didelį smūgį ar vibraciją, gali pasiekti garsą iki 100–120 decibelų (dB). Pavyzdžiui, garsas, kurį sukelia plaktukai, smulkintuvai, hidrauliniai įrenginiai ir pan., gali būti labai stiprus.

Yra žinoma, kad ilgalaikis triukšmas virš 85 dB gali sukelti klausos praradimą, ypač jei aplinkoje esantys žmonės nėra apsaugoti nuo triukšmo (naudojant ausines ar kitus apsaugos metodus). Be to, ilgalaikis triukšmas gali sukelti stresą, nuovargį ir nusivylimą, nes žmonės jaučiasi sutrikdyti nuolatinio garsinio poveikio.

Ataskaitoje **nenurodyta kiek gali trūkti tokie darbai?**

Prašome nurodyti kaip numatoma sumažinti triukšmo poveikį netoliese esančioms gyvenvietėms?

Ar numatyta izoliuoti darbinę zoną (kad poveikis žmonėms būtų mažesnis)? Jeigu taip, kokios priemonės numatytos.

Ar numatoma, valdant triukšmo lygį, riboti darbo valandas, kad netrukdytų aplinkiniams gyventojams. Pvz. nevykdyti darbų visą darbo dieną?

Betono smulkinimas vietoje gali kelti neigiamą poveikį sveikatai ir dėl dulkių, kurios gali išsiskirti ir patekti į kvėpavimo takus. Ilgalaikis šių dulkių įkvėpimas gali sukelti plaučių ir kvėpavimo takų ligas.

Kadangi tokie darbai nėra vienadieniai, kaip bus užtikrintas saugumas, kad nebūtų keliamas pavojus žmonėms (pvz. Aštrios betono dalelės ar nesaugiai palikti statybiniai elementai gali sukelti traumų).

Trupinant betoną vietoje galima sukelti neigiamas pasekmes aplinkai:

1. Dulkių ir oro tarša: Betono dulkių plitimas gali paveikti aplinką, augmeniją ir kitas ekosistemas. Be to, šios dulkių dalelės gali prisidėti prie oro užterštumo.

2. Vandens užteršimas: Jei susmulkintas betonas ar bet kokios jo likučiai patektų į lietaus vandenį arba nuotekas, jie galėtų užteršti vandens telkinius, pakenkti vandens kokybei ir turėti neigiamą poveikį ekosistemoms.

3. Dirvožemio užteršimas: netinkamai sutvarkytos betoninės atliekos gali užteršti dirvožemį, nes betonai turi alkines medžiagas ir chemines savybes, kurios gali keisti dirvožemio pH ar toksiškai veikti augalus ir gyvūnus.

PAV ataskaitos rengėjas privalo nurodyti išsamius visų galimų atliekų sutvarkymo būdus. Nepriimtina situacija, kai ataskaitoje šis aktualus klausimas aprašomas apibendrintai nukeliant, tai ateičiai. Čia netinka formuluotės „*atliekos bus tvarkomos laikantis teisės aktų reikalavimų*“. Akivaizdu, kad ketinamų statyti objektų medžiagos yra probleminės ir jau dabar turi būti aiškiai nurodoma ne tik kokias reikalavimais bus vadovaujama (nurodytini konkretūs teisės aktai, jų dalys ar punktai), bet kas ir kaip tą darys (kokie atliekų tvarkytojai apsiims (ar apsiims apskritai) tvarkyti susidarysiančia atliekas. Tokiems projektams valstybė nenustatė jokių garantinių įmokų ar draudimo (kaip, kad atliekų tvarkytojams), kuriomis galima būtų padengti atliekų sutvarkymą, jei savininkas bankrutuotų ar taptų nemokus. Todėl itin svarbu PAV ataskaitoje numatyti visus atliekų sutvarkymo etapus, pagrindžiant jų realumą. **Patektoje ataskaitoje atliekų sutvarkymo aprašymas yra akivaizdžiai nepakankamas.**

Apibendrinant, **prašome įpareigoti ataskaitos rengėjus tikslinti šį ataskaitos skyrių, atsakyti į visus šiame skyriuje pateiktus klausimus ir pateikti prašomą informaciją.**

Dėl PAV ataskaitos atskirų dalių rengėjų netinkamo nurodymo ir kvalifikacijos tinkamumo

PAV dokumentų rengėjui įstatymas numato tam tikrus reikalavimus.

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 3 dalis nustato, kad „3. Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų **rengėjas turi atitikti šiuos reikalavimus:**

1) fizinis asmuo:

a) būti nepriekaištingos reputacijos. *Nepriekaištingos reputacijos asmeniu nelaikomas fizinis asmuo, kuris yra įstatymų nustatyta tvarka pripažintas kaltu dėl korupcinio pobūdžio nusikaltimo, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme, padarymo ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą arba nepasibaigusį laidavimo terminą ir (ar) per pastaruosius 5 metus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka buvo baustas už neteisingos informacijos, reikalingos atrankai dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atlikti arba poveikio aplinkai vertinimo programai patvirtinti, arba sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos priimti, pateikimą;*

b) **turėti aukštąjį išsilavinimą srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką;**

c) **turėti ne mažesnę kaip vienu metų darbo patirtį srityje, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką;**

2) juridinis asmuo:

a) būti nepriekaištingos reputacijos. *Nepriekaištingos reputacijos asmeniu nelaikomas juridinis asmuo, kuris per pastaruosius 5 metus Aplinkos apsaugos įstatymo nustatyta tvarka buvo baustas už neteisingos informacijos, reikalingos atrankai dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atlikti arba poveikio aplinkai vertinimo programai patvirtinti, arba sprendimui dėl planuojamos ūkinės veiklos priimti, pateikimą; ir (ar) juridinis asmuo, kurio vadovas ir (ar) specialistai nelaikomi nepriekaištingos reputacijos vadovaujantis šios dalies 1 punkto a papunkčiu kaip fiziniai asmenys;*

b) **turėti specialistų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą srities, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką;**

c) **turėti specialistų, turinčių ne mažesnę kaip vienu metų darbo patirtį srityje, kuri atitinka rengiamų poveikio aplinkai vertinimo dokumentų ar jų dalių specifiką.“**

Susipažinus (tiek kiek leido ribotas laikas) su PAV ataskaita visiškai neaišku, kas rengė jos 4.6 dalį „Biologinė įvairovė“. Štai kokia informacija apie šios dalies rengėjus:

1. Paskelbtoje galutinėje PAV ataskaitoje šios dalie rengėja yra **Laura Stumbrienė**. Iš pateiktos informacijos galima suprasti, kad ji yra Sweco darbuotoja, turinti reikiamą patirtį ir kvalifikaciją. Tačiau tekstiniuose prieduose nurodyta, informacija apie jos kvalifikaciją: „*Vilniaus universiteto specialiujų profesinių studijų chemijos studijų krypties technologijų vadybos programa, Technologo profesinė kvalifikacija*“. Akivaizdu, kad tai nėra tinkama kvalifikacija rengti dalį apie biologinę įvairovę (ypač apie daug specialių žinių reikalaujančią ornitologinę dalį);
2. Pačioje ataskaitoje nurodoma, kad tyrimus atliko **Kęstutis Jarmalavičius**. Remiantis viešai prieinamais duomenimis jis yra **Valstybinių miškų urėdijos**, Ukmergės regioninio padalinio Šešuolių girininkijos girininkas. Nei Valstybinių miškų urėdija (jai būtų taikomi juridiniam asmeniui numatyti reikalavimai) nei Kęstutis Jarmalavičius **nenurodyti**, kaip ataskaitos (4.6 dalies) rengėjai tituliniam lape. Pirminiame ataskaitos variante (ne tituliniam lape, o ataskaitos tekste) buvo nurodytas vienintelis asmuo vykdęs tyrimus - Kęstutis Jarmalavičius.
3. Ataskaitoje pateikiama informacija, kad paukščių ir šikšnosparnių tyrimų ataskaitą parengė **Lietuvos ornitologų draugija** (gavusi UAB „Žalia žemė“ užsakymą). Ataskaitos pradžioje tarp jos rengėjų LOD **nenurodyti**.
4. Po viešo svarstymo metu pateiktų pastabų, kuriose ypač buvo akcentuojama ataskaitos ornitologinės dalies netinkamumas, atsirado (naujoje ataskaitos versijoje) nauji asmenys – **Liutauras Raudonikis** (nurodoma, kad jis atliko pirminį teritorijos vertinimą); **A.Čerkauskas** (nurodoma, kad jis atliko papildomą lizdų tikrinimą) bei **R.Karpuška** (šikšnosparnių registravimo taškų parinkimas ir LOD surinktų duomenų analizė). Nei vienas iš šių asmenų PAV ataskaitos pradžioje **nenurodytas**, kaip ataskaitos rengėjas (4.6 dalies).
5. Prie ataskaitos pateiktame tekstiniame priede nurodyta, kad paukščių ir šikšnosparnių tyrimų ataskaitą parengė **Eglė Pakštytė**. Šalia nurodyta, kad stebėjimus vykdė Kęstutis Jarmalavičius. Eglė Pakštytė yra LOD darbuotoja.

Susirašinėjant su LOD mums **nepavyko gauti informacijos apie Kęstučio Jarmalavičiaus kvalifikaciją. Būtent šis asmuo buvo nurodytas, kaip tyrimus atlikęs asmuo.**

Kadangi vertinant ataskaitą be kita ko turi būti įvertinti ją parengusių asmenų kvalifikacija ir patirtis, esant tokiam painiam autorių paminėjimui įvairiose ataskaitos dalyse, tampa nebeaišku – **kas parengė 4.6 ataskaitos dalį „Biologinė įvairovė“**. Kuris asmuo yra už ją atsakingas.

Vengimas nurodyti ataskaitos pradžioje tikruosius autorius susijęs arba su vengimu tikrinti jų kvalifikaciją ir patirtį arba tai ataskaitos rengimo klaida. Visais atvejais (atsižvelgiant į minėtos ataskaitos dalies ypatingai prastą kokybę) **būtina įvertinti šią dalį rengusių asmenų kvalifikaciją ir patirtį.**

Ataskaitos tekstiniuose prieduose (laida F Priedai 1-2) nurodytos visų ataskaitą rengusių asmenų kvalifikacijos ir patirtys. Nei vieno iš aukščiau paminėtų asmenų (tiek LOD tiek fizinių asmenų) nei kvalifikacija nei patirti ataskaitoje nepateikti. **Todėl ataskaita šia apimtimi laikytina neišsamia ir taisytina.**

Prašome Aplinkos apsaugos agentūros įpareigoti ataskaitos rengėją pateikti visų paminėtų asmenų kvalifikaciją ir patirtį patvirtinančius dokumentus (išskyrus valstybinių miškų urėdijos, kuri ir mūsų nuomone nėra šios dalies rengėja).

Atsižvelgiant į visas aukščiau pateiktas pastabas, darytina išvada, kad ataskaitos rengėjas užsakovas, vengė teikti suinteresuotai visuomenei informaciją, teikė prieš ją SLAPP ieškinius, tyrimus atliko netinkamai, pateiktų pastabų neįvertino, kaip to reikalauja teisės aktai. Tokiai ataskaitai nėra jokio pagrindo pritarti, ji turi būti gražinta rengėjui, kaip netinkama ir neišsami.

PRIDEDAMA. Tekstiniai priedai, 100 lapų. Pagarbiai,

Asociacijos „Kraštovaizdis“ prezidentas

Teisutis Buda

